

2016

Helsingin kaupungin peruskoulujen opetussuunnitelma

kylmar1
Helsingin kaupunki
1.8.2016

Sisältö

TIIVISTELMÄ.....	5
LUKU 1. OPETUSSUUNNITELMA HELSINGIN KAUPUNGIN PERUSKOULUISSA	6
1.2. Opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen	6
1.3. Tuntijako	6
1.4. Kieliohjelma	8
1.5. Painotettu opetus ja	98
1.6 Muut opetusjärjestelyt.....	109
LUKU 2 KOULUTYÖN PERUSTA	109
2.1. Perusopetuksen arvoperusta	1099
2.1.1. Arvolähtökohtien ja eettisten periaatteiden toteutuminen Vattuniemen ala-asteen koulussa 110	
2.2. Oppimiskäsitys	1410
2.2.1 Oppimisprosessi	1411
2.2.2 Tiedonkäsitys.....	1511
2.2.3 Yhteisöllinen oppiminen	1511
2.2.4 Oppimisstrategia	151111
LUKU 3 PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET.....	1612
3.1. Perusopetuksen tehtävä.....	1612
3.2 Koulun kasvatus- ja oppimistavoitteet, koulun toiminta-ajatus.....	1613
3.3. Laaja-alainen osaaminen.....	1713
3.3.1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen.....	1713
3.3.2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	1714
3.3.3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	1814
3.3.4 Monilukutaito.....	1915
3.3.5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	1916
3.3.6 Työelämätaidot ja yrittäjyys.....	2016
3.3.7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen.....	2017
LUKU 4 YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI	211717
4.1.Yhteisöllinen toimintakulttuuri	211717
4.1.1 Oppiva yhteisö	2218
4.1.2 Hyvinvointi ja turvallisuus.....	231818
4.1.3 Rakentava vuorovaikutus	2419

4.1.4. Kulttuurinen moninaisuus.....	251919
4.1.5 Kielitietoisuus.....	2520
4.1.6. Osallisuus	2620
4.1.7 Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo	2721
4.1.8 Kestävä tulevaisuus	2821
4.2. Oppimisympäristöt ja työtavat	2922
4.3. Monialainen, ilmiöpohjainen oppiminen	3123
LUKU 5 OPPIMISEN, KASVUN JA HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN	332424
5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä	332424
5.2.1 Kodin ja koulun yhteistyö	352626
5.3. Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö	3627
5.4. Perusopetuksen järjestäminen eri tilanteissa.....	3728
5.4.1 Vuosiluokkiin sitomaton opetus.....	3728
5.4.2 Yhdysluokkaopetus.....	3829
5.4.3 Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus	3829
5.4.4. Joustava perusopetus	3930
5.5 Perusopetusta tukeva muu toiminta	413131
5.5.1 Koulun kerhotoiminta.....	413131
5.5.2 Aamu- ja iltapäivätoiminta.....	4132
5.5.4 Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteiset tapahtumat.....	4233
5.5.5 Koulumatkat.....	4233
5.5.6 Koulunkäyntiavustajatoiminta	4334
LUKU 6 OPPIMISEN ARVIOINTI	4334
6.1 Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri	4334
6.2 Arvioinnin luonne ja yleiset periaatteet	4435
6.3 Arvioinnin kohteet	4636
6.4 Opintojen aikainen arviointi	4737
6.4.1 Arviointi lukuvuoden aikana	4737
6.4.2 Arviointi lukuvuoden päättyessä.....	4738
6.4.3 Opintoissa eteneminen perusopetuksen aikana	4839
6.4.4 Arviointi nivelvaiheissa	4940
6.4.5 Koulun arviointikäytännöt	504040
6.5 Perusopetuksen päättöarviointi	5041
6.5.1 Päättöarvosanan muodostaminen.....	5141

6.6 Perusopetuksessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät	5343
6.7 Erityisessä tutkinnossa suoritetuista opinnoista annettavat todistukset	5647
LUKU 7 OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI	574747
7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet	574747
7.1.1 Ohjaus tuen aikana	584848
7.1.2 Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana	5849
7.2 Yleinen tuki	5949
7.3 Tehostettu tuki	5950
7.3.1 Pedagoginen arvio	605050
7.3.2 Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana	6051
7.4 Erityinen tuki	615151
7.4.2 Erityisen tuen päätös	625252
7.4.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen	6454
7.4.5 Pidennetty oppivelvollisuus	6555
7.5 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot	6758
7.5.1 Tukiopetus	6758
7.5.2 Osa-aikainen erityisopetus	6858
7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet	6859
LUKU 8 OPPILASHUOLTO	6959
8.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö	6960
8.2 Yhteisöllinen oppilashuolto	7161
8.3 Yksilökohtainen oppilashuolto	7262
8.4 Oppilashuoltosuunnitelmat	7464
LUKU 9 KIELEEN JA KULTUURIIN LIITTYVIÄ ERITYISKYSYMYKSIÄ	7464
9.1 Saamelaiset ja saamenkieliset	7565
9.2 Romanit	7565
9.3 Viittomakieliset	7565
9.4 Muut monikieliset oppilaat	7565
LUKU 10 KAKSIKIELINEN OPETUS	7666
10.1 Kaksikielisen opetuksen tavoitteet ja opetuksen järjestämisen lähtökohtia	7767
10.1.1 Laajamittainen kaksikielinen opetus	7969
10.1.2 Suppeampi kaksikielinen opetus	8171
LUKU 11 VALINNAISET OPINNOT	8171
11.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit	8171

11.2 Valinnaiset aineet.....	8372
11.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät	8473

TIIVISTELMÄ

LUKU 1. OPETUSSUUNNITELMA HELSINGIN KAUPUNGIN PERUSKOULUISSA

Helsingissä rakennetaan tulevaisuuden koulua, jossa oppiminen nähdään avoimena, joustavana ja yhteisöllisenä. Kaikki tilat ovat oppimisen tiloja ja teknologia sulautuu luontevaksi osaksi oppimisympäristöä.

1.1 Opetussuunnitelman rakenne

Helsingin kaupungin peruskoulujen opetussuunnitelman yleinen osa koostuu kaikille yhteisistä kuntakohtaisista osuuksista, joita koulut täsmentävät tarvittaessa. Oppiainekohtaiset osuudet laaditaan koulu- tai aluekohtaisesti. Helsingin kaupungin peruskoulujen opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Opetussuunnitelmat tehdään yhteistyössä molempien kieliryhmien kesken, mutta ne hyväksytään erikseen suomen ja ruotsin kielellä. Opetussuunnitelmat on laadittu valtakunnallisten perusopetuksen opetussuunnitelmien pohjalta painottaen helsinkiläisiä näkökulmia.

Oppilaat osallistuvat opetussuunnitelman laadintaan sekä kunnan että koulun tasolla. Vanhemmat ovat mukana opetussuunnitelmatyössä. Oppilashuoltoa sekä kodin ja koulun yhteistyötä koskevat opetussuunnitelmaosuudet laaditaan yhteistyössä sosiaali- ja terveysviraston kanssa. Esi- ja alkuopetuksen jatkuvuus varmistetaan yhteistyössä Varhaiskasvatusviraston kanssa.

Perusopetuksen arvopohja on laadittu laajassa verkostoyhteistyössä eri hallintokuntien ja toimijoiden kanssa. Oppilaita, huoltajia ja kaupunkilaisia on kuultu valmistelussa.

Koulujen johtokunnat käsittelevät koulukohtaiset opetussuunnitelman ja esittävät sen edelleen opetuslautakunnan jaostolle, joka hyväksyy kunta- ja koulukohtaiset opetussuunnitelmat oman kieliryhmänsä osalta.

1.2. Opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen

Koulu suunnittelee sekä arvioi toimintaansa lukuvuosittain toimintasuunnitelmassa ja -kertomuksessa. Kerran valtuustokaudessa Helsingin koulut tekevät itsearviointin. Arviointi perustuu opetussuunnitelman perusteisiin, perusopetuksen laatukriteereihin sekä Helsingin perusopetuksen strategiaan tavoitteisiin.

1.3. Tuntijako

Koulukohtainen tuntijako laaditaan valtioneuvoston 422/2012 asetuksen pohjalta. B1-kielessä vuosiluokilla 7 ja 8 opetusta annetaan 1 vvt/vuosiluokka yli valtakunnallisen minimin. Uskonnossa ja elämäntiedossa vuosiluokilla 1–9 sekä A-kielessä vuosiluokilla 3–6 ja B1-kielessä vuosiluokilla 6–9 noudatetaan kuntakohtaista yhteistä tuntijakoa seuraavasti:

Oppiaine	1.lk	2.lk	3lk.	4lk.	5lk.	6.lk.	7lk.	8.lk	9.lk	yht
A-kieli			2	2	3	2	7			16
Uskonto/ ET	1	1	2	1	1	1	1	1	1	10
B1-kieli						2	2	2	2	8

Uskonnon ja elämänkatsomuksen opetuksen osalta noudatetaan valtakunnallista minimituntimäärää, jotta koulujen yhteiset opetusjärjestelyt eri uskontojen opetuksessa voidaan järjestää tasa-arvoisesti kaikille oppilaille. Muiden oppiaineiden opetuksessa voidaan koulukohtaisesti ylittää valtioneuvoston asetuksen minimitunnit.

Vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua käytettäessä tuntijako määritellään opintokokonaisuuksittain. Opintokokonaisuudet muodostetaan kussakin aineessa valtioneuvoston asetuksen määrittelemien tuntijaon nivelkohtien väliin muodostuvien vuosiluokkakokonaisuuksien pohjalta kuitenkin siten, että myös vuosiluokkiin sitomattomassa opetuksessa noudatetaan kuntakohtaista tuntijakoa.

[Vattuniemen ala-asteen koulun tuntijako \(taulukko\)](#)

OHJE KOULUKOHTAISALLE TYÖLLE

- Uskonnon ja elämänkatsomuksen opetuksen osalta noudatetaan valtakunnallista minimituntimäärää, jotta koulujen yhteiset opetusjärjestelyt eri uskontojen opetuksessa voidaan järjestää tasa-arvoisesti kaikille oppilaille.
- B1-kielessä vuosiluokilla 7 ja 8 opetusta annetaan 1 vvt/vuosiluokka yli valtakunnallisen minimin.
- Muiden oppiaineiden paitsi uskonnon ja elämänkatsomustiedon opetuksessa voidaan koulukohtaisesti ylittää valtioneuvoston asetuksen minimitunnit **siten, että:**
 - tämä kirjataan ja päätetään opetussuunnitelmassa
 - tästä päätetään vuosittain TOSU:ssa, jolloin opetussuunnitelmassa tulee kuvata, missä oppiaineissa ja vuosiluokilla voidaan ylittää minimi. esim. Vuosiluokilla 1–2 voidaan opettaa matematiikkaa 1 vvt yli valtakunnallisen minimin. Tästä päätetään koulun toimintasuunnitelmassa vuosittain.
 - tai näiden yhdistelmänä
 - koulun täydennys: Taulukko + teksti
- Uusi tuntijako ja opetussuunnitelmat otetaan käyttöön 1.8.2016 alkaen vuosiluokilla 1–6, 1.8.2017 alkaen vuosiluokalla 7, 1.8.2018 alkaen vuosiluokalla 8 ja 1.8.2019 alkaen vuosiluokalla 9.

1.4. Kieliohjelma

Helsingin peruskouluissa A-kielen opetus aloitetaan viimeistään kolmannelta vuosiluokalta. Vapaaehtoisen A-kielen opetus aloitetaan viimeistään neljänneltä vuosiluokalta. Koulun kieliohjelmaan kuuluu vähintään kaksi viimeistään kolmannelta luokalta alkavaa A-kieltä, jos koulussa on vuosiluokilla 1–6 yhteensä 300 oppilasta tai enemmän.

Koulukohtaisessa opetussuunnitelmassa päätetään aloittavan kielen vähimmäisoppilasmäärästä 12–15 oppilaan väliltä. Alle 12 oppilaan ryhmä voidaan käynnistää vain kolmannelta luokalta alkavassa englannin kielessä (A-englanti).

Varhennetun kielen opetuksesta päätetään koulun opetussuunnitelmassa.

Jokainen peruskoulu tarjoaa englantia A-kielenä, mutta oppilaan opinto-ohjelmaan ei tarvitse kuulua A-englantia. Jokaisella neljällä alueella on 1–3 yhtenäistä peruskoulua, jotka tarjoavat kuudennelta luokalta alkaen B1-englantia. Nämä koulut päätetään kieliohjelmassa.

Kaksikielistä- ja kielikylypyopetusta antavilla luokilla suomenkielellä annettavan äidinkielen ja kirjallisuuden vähimmäistuntimäärät ovat vuosiluokittain seuraavat:

- vuosiluokilla 1–2, yhteensä vähintään 4 vuosiviikkotuntia
- vuosiluokilla 3–6, yhteensä vähintään 16 vuosiviikkotuntia
- vuosiluokilla 7–9, yhteensä vähintään 9 vuosiviikkotuntia.

Vattuniemen ala-asteen koulussa opetetaan pakollisina A1-kielinä englantia, espanjaa ja saksaa.

Ennen 1.8.2018 koulunsa aloittaneiden kieliohjelmassa A1-kielen opetus alkaa kolmannelta luokalta. 1.8.2018 koulunsa aloittaneiden A1-kielen opetus alkaa ensimmäiseltä luokalta.

Vapaaehtoisena A2-kielenä opetetaan englantia, ranskaa, espanjaa ja saksaa. Opetus alkaa kolmannella (1.8.2018 jälkeen koulunsa aloittaneet) tai neljännellä luokalla (ennen 1.8.2018 koulunsa aloittaneet).

B1-ruotsi alkaa kuudennella luokalla.

Vieraita kieliä opetetaan kuntakohtaisen tuntijaon mukainen määrä.

Aloittavan kielen vähimmäisoppilasmäärä määräytyy koulun johtokunnan esityksen ja perusopetusjohtajan päätöksen mukaan, joka on 13 oppilasta.

Lauttasaaren Yhteiskoulu jatkaa Vattuniemen ala-asteen koulun oppilaiden kielivalintojen mukaista kieltenoppimispolkua.

Kielirikasteinen opetus

Vattuniemen ala-asteen koululla opiskellaan kielirikasteisesti vuosiluokilla 1.-6. Kielirikasteisuus on osa koko koulun toimintakulttuuria. Kielirikasteinen opetus tapahtuu englannin kielellä. Oppilas osallistuu kielirikasteiseen *suomi-englanti* opetukseen A1-kielen valinnasta riippumatta.

Kielirikasteisessa opetuksessa käytetään CLIL-pedagogiikkaa. *CLIL on lyhenne englanninkielisestä käsitteestä Content and Language Integrated Learning. Siinä keskeistä on opetuksen kaksoistavoite: vieraan kielen ja koulun eri oppiaineiden sisällön samanaikainen oppiminen. CLIL-opetuksessa englannin kielellä voidaan opettaa sekä eri oppiaineita että oppiainerajat ylittäviä opetussisältöjä ja -kokonaisuuksia. Opetuksen sisällöt ja tavoitteet ovat valtakunnallisen opetussuunnitelman mukaisia.*

Helsingin kaupungin kielirikasteisen opetuksen käsikirjaa hyödynnetään opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Kielirikasteisen opetuksen ja kielten opetuksen suunnittelua tehdään yhteistyössä.

Vattuniemen ala-asteen koulussa kielirikasteisessa opetuksessa 10-25 % oppiaineiden sisällöstä opetetaan englanniksi. Tämä toteutetaan seuraavasti:

- 10 % oppitunneista opiskellaan oppiainesisältöjä englanniksi CLIL-pedagogiikkaa hyödyntäen.
- 10 % oppitunneista opetuskielenä on englanti. Tämä toteutetaan ensisijaisesti taito- ja taideaineiden tunneilla.
- Loput (< 5%) kielirikasteisesta opetuksesta tapahtuu englanninkielisissä arkirutiineissa ja –ohjeistuksissa.

Kielirikasteisen opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden *englannin kielen taitoa* monipuolisesti. *Eri oppiaineiden keskeiset kielelliset tavoitteet ovat kielen ymmärtäminen ja sen käyttäminen, kun opetusta annetaan englanniksi. Kielen ymmärtämistä tuetaan ja kielen käytössä kiinnitetään huomiota kunkin aihepiirin keskeiseen sanastoon, joka kertaantuu ja vähitellen laajenee. Tavoitteena on, että oppilas rohkaistuu käyttämään *englantia* ja selviytyy koulun arkisista tilanteista *englanniksi*.*

- Koulun- ja aluekohtaiset kieliohjelmat tarkistetaan yhteistyössä koulujen kanssa. Kieliohjelman tarkistamisessa otetaan huomioon harvinaisten kielten tarjonnan tasapuolisuus alueilla.
- A-kielissä rakennetaan yhtenäinen oppimispolku pääsääntöisesti oman lähialueen kouluihin.

1.5. Painotettu opetus

Opetuslautakunnan suomenkielinen jaosto päättää soveltuvuuskoepainotettua ja kaksikielistä opetusta sekä kielikylyopetusta antavien koulujen verkosta. Koululla voi olla myös sellaista sisäistä painotusta, joka ei ole oppilaaksioton peruste, ja johon ei hakeuduta soveltuvuuskokeella.

OHJE KOULUKOHTAISELLE TYÖLLE:

- Koulun kirjaa tähän opetuslautakunnan suomenkielisen jaoston päätöksen mukaisesti mahdollisen soveltuvuuskoepainotetun ja/tai kaksikielisen opetuksen sekä kielikylyopetuksen
- Koulun voi kirjoittaa tähän myös sellaisesta sisäisestä painotuksesta, joka ei ole oppilaaksioton peruste, ja johon ei hakeuduta soveltuvuuskokeella.

1.6 Muut opetusjärjestelyt

Helsingin kaupungin peruskouluissa katsomusaineiden opetus voidaan toteuttaa osin yhteisenä opetuksena siltä osin, kun opetussuunnitelman tavoitteet ja sisältöalueet ovat yhteisiä kyseisille katsomusaineille.

OHJE KOULUKOHTAISALLE TYÖLLE:

- koulu kirjoittaa tähän mahdollisia muita erityisiä opetusjärjestelyjä

Muotoiltu: Sisennys:Vasen: 0 cm

LUKU 2 KOULUTYÖN PERUSTA

Perusopetus rakentuu yhteiselle arvoperustalle ja käsitykselle oppimisesta ja luo perustan oppilaiden yleissivistykselle. Opetuksessa noudatetaan koulun opetussuunnitelmaa, joka perustuu valtakunnallisesti yhtenäisiin perusteisiin ja koostuu kaupungin yhteisistä ja koulukohtaisista osuuksista. Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden terveyttä, kasvua ja kehitystä. Opetuksessa ollaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Opetusryhmät muodostetaan siten, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet.

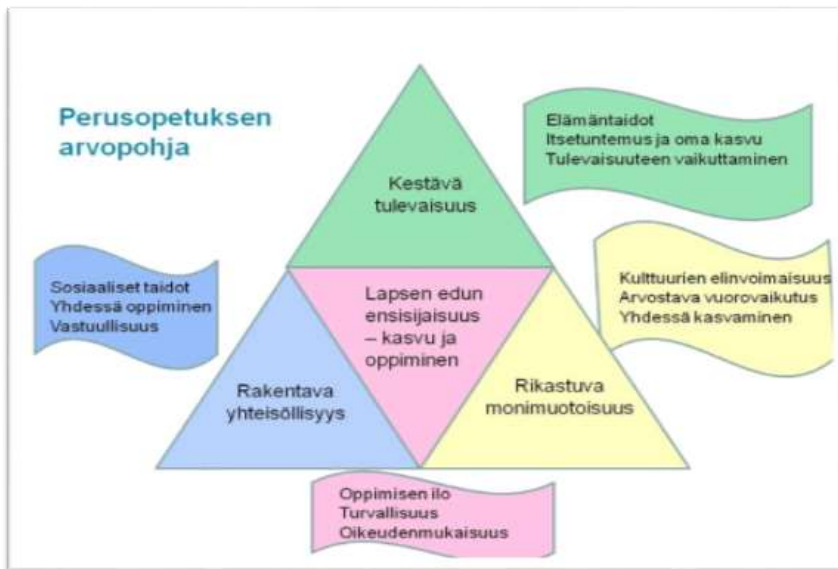
Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetus ja sen edellyttämät oppikirjat ja muu oppimateriaali, työvälineet ja työaineet. Lisäksi oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä oppilashuolto sekä laissa määritellyt opintososiaaliset edut ja palvelut.

Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, sukupuolisen suuntautumisen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Jokaisella on sukupuoleen katsomatta samat mahdollisuudet koulutukseen. Opetuksen ja siinä käytettyjen materiaalien tulee tukea tasa-arvolain toteutumista.

Suomi on sitoutunut useisiin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, jotka edellyttävät jokaisen lapsen oppimisesta ja hyvinvoinnista huolehtimista. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan lasten kanssa ja lasten hyväksi työskenteleviä velvoittavat yleisperiaatteet ovat lapsen edun ensisijaisuus, yhdenvertaisuuden periaate, lapsen oikeus suojeluun, huolenpitoon ja kehittymiseen sekä osallisuuden periaate eli lapsen oikeus ilmaista näkemyksensä ja tulla kuulluksi. Helsingin peruskoulujen arvoperustassa on huomioitu nämä periaatteet ja niitä noudatetaan kaikissa Helsingin kaupungin peruskouluissa.

2.1. Perusopetuksen arvoperusta

Helsingin peruskoulujen yhteinen arvoperusta on: Lapsen edun ensisijaisuus – kasvu ja oppiminen, Kestävä tulevaisuus, Rikastuva monimuotoisuus ja Rakentava yhteisöllisyys. Jokaiseen neljään arvo-alueeseen liittyy lisäksi omat eettiset periaatteensa.

2.1.1. Arvolähtökohtien ja eettisten periaatteiden toteutuminen Vattuniemen ala-asteen xxx koulussa

Muotoilu: Otsikko 3

Muotoilu: Fontti: Ei Lihavoitu

1. Lapsen edun ensisijaisuus – kasvu ja oppiminen

Vattuniemen koulussa toiminnan lähtökohtana on lapsen edun ensisijaisuus. Kohtelemme oppilaita oikeudenmukaisesti. Ymmärrämme ja arvostamme erilaisia tapoja oppia sekä sitä, että kaikilla on erilaisia lähtökohtia ja tavoitteita.

Vattuniemen ala-asteen tavoitteena on oppimisen ilo; meillä on aikaa hämmästyä, ihastua ja oivaltaa. Meillä saa yrittää ja epäonnistua.

Lapsen oppiminen edellyttää turvallisuuden tunnetta. Tästä syystä meillä kenenkään huolen ohi ei kävellä. Tavoitteenamme on kohdata kiireettömästi sekä lapset että aikuiset. Pyrimme huomaamaan yksinäiset ja ottamaan kaikki mukaan.

2. Rakentava yhteisöllisyys

Sosiaalisten taitojen oppiminen on keskeisessä asemassa koulussamme. Harjoittelemme työskentelyä kaikkien kanssa. Pysähdymme, kuuntelemme ja katsomme silmiin. Kohdatessamme tervehdimme toisiamme. Otamme muut huomioon sovitellen ja ristiriitoja ratkoen.

Vattuniemen ala-asteella oppiminen ymmärretään oppiminen sekä yhteisöllisenä että yksilöllisenä prosessina. Etsimme yhdessä ratkaisuja ja kokeilemme uutta.

Meillä kasvatetaan oppilaita vastuun ottoon omasta työstä ja yhteisistä sopimuksista.

3. Rikastuva monimuotoisuus

Vattuniemen ala-asteella arvostamme ja olemme kiinnostuneita kaikista kulttuureista. Näemme erilaisuuden, erilaiset mielipiteet ja näkemykset rikkautena.

Koulussamme vaalimme arvostavaa vuorovaikutusta koulun oppilaiden ja opettajien, huoltajien sekä yhteistyötahojen kesken. Harjoittelemmme käymään rakentavaa keskustelua, sekä vastaanottamaan ja antamaan palautetta arvostavasti.

4. Kestävä tulevaisuus

Se, mikä on hyväksi planeetalle, on myös hyväksi meille. Otamme valinnoissamme huomioon kestävän kehityksen periaatteet.

Vattuniemen ala-asteella pyrimme kasvattamaan oppilaistamme kriittisiä ajattelijoita, joilla on riittävät tiedot, taidot, arvot ja asenteet planeettamme kestävän tulevaisuuden turvaamiseksi.

Hyvän pohja on hyvä itsetuntemus. Vattuniemen koulussa haluamme tukea omien vahvuuksien löytämistä ja jakamaan osaamista. Tuemme oppilaita asettamaan itselleen tavoitteita ja työskentelemään sinnikkäästi ja pitkäjänteisesti niiden eteen.

Kestävään toimintakulttuuriin kuuluu myös yhteisistä tiloista, tavaroista, aikatauluista ja sovituista asioista huolehtiminen.

VATTUNIEMEN KOULUN EETTISIÄ PERIAATTEITA

LAPSEN EDUN ENSISIJAISSUUS

1. oikeudenmukaisuus

- Ymmärrämme ja arvostamme erilaisia tapoja oppia.
- Meillä on erilaisia tavoitteita.

2. Oppimisen ilo

- Meillä on aikaa hämmästyä, ihastua ja oivaltaa.
- Saan yrittää ja epäonnistua.

3. Turvallisuus

- Huomaan jos joku on yksin ja otan kaikki mukaan.

- Kenenkään huolen ohi ei kävellä.
- Kohtaan kiireettömästi.

RAKENTAVA YHTEISÖLLISYYS

1. Sosiaaliset taidot

- Pysähdyn, kuuntelen ja katson silmiin.
- Harjoittelen työskentelyä kaikkien kanssa.

2. Yhdessä oppiminen

- Etsimme ratkaisuja ja kokeilemme uutta.

3. Vastuullisuus

- Otan vastuun omista teoistani
- Sovittelen

RIKASTUVA MONIMUOTOISUUS

1. Kulttuurien elinvoimaisuus

- Arvostamme ja olemme kiinnostuneita kaikista kulttuureista

2. Arvostava vuorovaikutus

- Vuorovaikutussopimus opettajien kesken (??).
- Osaan antaa palautetta ystävällisesti.
- Kuuntelen ja vastaanotan palautetta arvostavasti.

3. Yhdessä kasvaminen

- Tervehdin ja kohtaan jokaisen koulun aikuisen ja lapsen.

KESTÄVÄ TULEVAISUUS

1. Elämäntaidot

- Huolehdin tiloista, tavaroista, aikatauluista ja sovituista asioista.
- Harjoittelen tekemään viisaita valintoja.

2. Itsetuntemus ja oma kasvu

- Tunnistan omat vahvuuteni ja jaan osaamistani.
- Asetan tavoitteita ja teen töitä niiden eteen.

3. Tulevaisuuteen vaikuttaminen

- Se, mikä on hyväksi planeetalle on hyväksi myös meille.

- [Otamme valinnoissamme huomioon kestävän kehityksen periaatteet.](#)
- [Pidän huolta koulun tavaroista.](#)

OHJE KOULUKOHTAISELLE TYÖLLE

- Koulut ottavat yhteiset arvolähtökohdat ja eettiset periaatteet opetussuunnitelmaansa. Koulut voivat halutessaan tarkentaa arvoja muilla eettisillä periaatteilla.
- Koulut tarkentavat opetussuunnitelman koulukohtaisessa osuudessa, miten arvolähtökohdat ja eettiset periaatteet näkyvät ja toteutuvat koulun toiminnassa sekä miten arvoperustan toteutumista seurataan ja arvioidaan.

2.2. Oppimiskäsitys

Helsingin kouluissa oppiminen nähdään kokonaisvaltaisena, yhteisöllisenä ja vuorovaikutuksellisenä prosessina. Oppiminen on tavoitteellista. Sitä tapahtuu kaikkialla ja kaikki tilat ovat oppimisen tiloja.

Oppiminen on ajattelussa, asenteissa ja strategioissa tapahtuvaa joustavaa muutosta. Oppiminen on oivallusta, ymmärrystä, tietojen ja taitojen uudenlaista yhdistymistä ja tietorakenteiden järjestymistä. Tämä edellyttää uusien käsitteiden omaksumista sekä käsitysten laajentumista ja syventymistä.

Oppiminen on aktiivista ja päämääräsuuntautunutta, ongelmanratkaisua sisältävää toimintaa, jossa annetaan tilaa myös elämyksille ja tunteille. Yksilö rakentaa omaa ainutlaatuista, koko eliniän muovautuvaa käsitystään ympäröivästä maailmasta ja siinä vallitsevista lainalaisuuksista vuorovaikutuksessa ympäristönsä ja toisten ihmisten kanssa.

2.2.1 Oppimisprosessi

Oppimisprosessissa on olennaista tahto ja kehittyvä taito toimia ja oppia yhdessä. Oppilas tuottaa mielekästä ja merkityksellistä tietoa ja taitoja itselleen sekä yksin että yhdessä toisten kanssa. Tietojen ja taitojen oppiminen on kumuloituvaa, ja se vaatii usein pitkäjänteistä ja tavoitteellista harjoittelua.

Hyvä oppimisprosessi on innostava, leikkisä, kokeileva ja herättää uteliaisuutta. Oppilasta rohkaistaan esittämään omaperäisiä ideoita, kysymään ja kyseenalaistamaan sekä argumentoimaan. Yhdessä tekeminen, ideoiden rohkea kehittäminen ja jakaminen ovat lähtökohdina innovatiiviselle oppimiselle ja uusien ideoiden syntymiselle. Oppilaat motivoituvat elämän mittaiseen oppimiseen.

Koulussa on kannustava, avoin ja turvallinen ilmapiiri, jossa kaikki oppivat ja kehittyvät. Pedagogista osaamistaan ja asiantuntemustaan käyttäen opettaja vastaa oppimiskokonaisuuden ohjauksesta sekä luo puitteet ja viitekehysten ajattelun kehittämiseksi. Koulussa tapahtuvan ja vapaa-ajalla tapahtuvan oppimisen raja hälvenee. Oppiminen autenttisissa tilanteissa vahvistuu, mikä auttaa soveltamaan ja yhdistämään koulussa opittuja tietoja ja taitoja arkielämään.

2.2.2 Tiedonkäsitys

Oppiminen tulevaisuuden koulussa perustuu käsitykseen siitä, että tietoa on kaikkialla, se muuttuu kaiken aikaa ja on verkostojen välityksillä vapaasti kaikkien saatavilla sekä muokattavissa. Tiedon luotettavuuden kriittinen arviointi korostuu. Tiedon merkityksellisyys vahvistuu, kun se on osa oppilaan tietorakenteita ja ajattelun taitoja.

Verkostoissa tieto hajautuu. Tarvitaan taitoa hahmottaa kokonaisuuksia sekä erottaa olennainen tieto epäolennaisesta. Oppilaiden tiedonhankinnan ja -hallinnan sekä tiedon soveltamisen taidot korostuvat, ja he kykenevät myös itse tuottamaan tietoa ymmärrettävässä muodossa.

2.2.3 Yhteisöllinen oppiminen

Koulu on monenlaisten oppijoiden yhteisö, jossa arvostetaan jokaisen jäsenen rakentavaa osallisuutta. Yhdessä oppiminen edistää oppilaiden luovan ja kriittisen ajattelun taitoja ja ongelmanratkaisutaitoja sekä kykyä ymmärtää erilaisia näkökulmia.

Yhteisöllinen oppiminen ja tiedonrakentaminen luovat pohjaa yksilön sosiaaliselle kasvulle ja vastuulliselle toiminnalle tulevaisuuden yhteiskunnan jäsenenä. Oppimisen kautta syntyy kulttuurinen ja yhteiskunnallinen osallisuus.

Tietotekniset välineet ja alustat mahdollistavat uudella tavalla yhteisöllisen oppimisen.

2.2.4 Oppimisstrategia

Oppimisstrategiat ovat tiedon hankkimiseen, käsittelyyn ja mieleen palauttamiseen liittyviä prosesseja.

Oppimisstrategiat ovat yksilöllisiä, ne helpottavat oppijaa oppimaan ja siirtämään jo opittua uusiin tilanteisiin. Oppija voi muuttaa strategiaansa tiedostettuaan sen, ja hän voi valita eri strategian uusiin tilanteisiin.

Oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen on perusta tavoitteelliselle ja elinikäiselle oppimiselle. Minäkuva, pystyvyyden tunne ja itsetunto vaikuttavat siihen, millaisia tavoitteita oppilas asettaa toiminnalleen.

Opettaja ohjaa oppilasta erilaisten oppimisstrategioiden valintaan ja niiden toimivuuden arviointiin. Opettaja reflektoi myös omaa ohjaustapaansa ja sopeuttaa ohjauksensa oppilaiden erilaisten tarpeiden ja oppimistilanteiden mukaisesti käyttäen monipuolisia ja vaihtelevia työtapoja.

Opettaja luo yhdessä oppilaiden kanssa oppimisympäristön, jossa oppilas aktiivisesti ohjaa ja reflektoi itse omaa oppimistaan sekä ottaa vastuuta omasta oppimisestaan.

Monipuolisen, myönteisen ja realistisen palautteen antaminen ja saaminen ovat keskeinen osa sekä oppimista tukevaa että kiinnostuksen kohteita laajentavaa vuorovaikutusta.

OHJE KOULUKOHTAISALLE TYÖLLE (koskee koko oppimiskäsityslukua)

Koulu kuvaa, miten

- oppimiskäsityksen toteutumista seurataan ja arvioidaan.

- miten koulussa otetaan huomioon tulevaisuuden koulun tiedonkäsitte: (kaikkiollisuus, pirstaleisuus, oppilas tiedon tuottajana)?
- miten varmistetaan monipuolisen oppimisprosessin ja oppimisstrategian toteutuminen koulutyössä
- miten koulu huomioi vapaa-ajalla tapahtuvan oppimisen
- miten koulu mahdollistaa oppimisen autenttisissa tilanteissa
- erilaisten oppimisstrategioiden harjoittelu ja käyttö
- miten koulussa varmistetaan yhteisöllisen oppimisen periaatteiden toteutuminen

LUKU 3 PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET

3.1. Perusopetuksen tehtävä

Perusopetuksella on opetus- ja kasvatustehtävä, yhteiskunnallinen tehtävä, kulttuuritehtävä sekä tulevaisuustehtävä.

Helsingin peruskoulut edistävät toiminnassaan tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Opetus- ja kasvatustyössä noudatetaan inklusion periaatetta: koulun toiminta on esteetöntä ja se mahdollistaa kaikkien oppilaiden hyvän oppimisen.

Perusopetuksen kulttuuritehtävää kouluissa toteutetaan edistämällä monipuolista kulttuurista osaamista ja tukemalla oppilaita oman kulttuuri-identiteetin ja kulttuurisen pääoman rakentamisessa.

Koulujen tulevaisuustehtävänä on edistää osallisuutta ja kestävää elämäntapaa sekä tukea oppilaan kasvua demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyteen. Oppilaan myönteistä identiteettiä ihmisenä, oppijoina sekä yhteisön jäsenenä vahvistetaan.

3.2 Koulun kasvatusta- ja oppimistavoitteet, koulun toiminta-ajatus

TOIMINTA AJATUS

Vattuniemen koulun oppivassa yhteisössä huolehditaan jokaisen hyvinvoinnista. Opimme ilolla, ihmetellen ja oivaltaen.

Koulun toimintaa ohjaavat avoimuus, vastuullisuus ja yhdessä tekeminen. Koulussa käytäydytään hyvin ja otetaan toiset ja ympäristö huomioon.. Vattuniemen yhteisöllisessä koulussa kasvatetaan vastuullisia ja avoimia oppilaita.

OHJE KOULUKOHTAISALLE TYÖLLE

- Koulu kuvaa yleiset opetuksen ja kasvatuksen tavoitteet. Pohjana käytetään Valtioneuvoston asetusta perusopetuksen tavoitteista ja tehtävästä (erillinen tiedosto) sekä opetussuunnitelman perusteiden lukua 3.2.

- Koulu kirjaa tähän myös toiminta-ajatuksensa.

3.3. Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Siihen, miten oppilaat käyttävät tietojaan ja taitojaan, vaikuttavat oppilaiden omaksumat arvot ja asenteet sekä tahto toimia. Laaja-alaisen osaamisen lisääntynyt tarve nousee ympäröivän maailman muutoksista. Ihmisenä kasvaminen, opiskelu, työnteko sekä kansalaisena toimiminen nyt ja tulevaisuudessa edellyttävät tiedon- ja taidonalat ylittävää ja yhdistävää osaamista.

Arvot, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan osaamisen kehittymiselle. Kukaan oppiaine hyödyntää oman tiedon- ja taidonalansa sisältöjä ja menetelmiä. Osaamisen kehittymiseen vaikuttavat sekä ne sisällöt, joiden parissa työskennellään että erityisesti se, miten työskennellään ja miten oppijan ja ympäristön vuorovaikutus toimii.

Laaja-alaisen osaamiskokonaisuuksien yhteisenä tavoitteena on tukea ihmisenä kasvamista sekä edistää demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyden ja kestävä elämäntavan edellyttämää osaamista oppilaiden ikäkausi huomioiden. Erityisen tärkeää on rohkaista oppilaita tunnistamaan oma erityislaatunsa, omat vahvuutensa ja kehittymismahdollisuutensa sekä arvostamaan itseään.

3.3.1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen on perusta tavoitteelliselle ja elinikäiselle oppimiselle. Minäkuva, pystyvyyden tunne ja itsetunto vaikuttavat siihen, millaisia tavoitteita oppilas asettaa toiminnalleen.

Ajattelutaidot ovat laaja-alaista osaamista, jota oppilas tarvitsee tiedon hallintaan, käyttämiseen, soveltamiseen sekä uuden tiedon luomiseen, ongelmanratkaisuun, päättelyyn ja päätöksentekoon. Näiden taitojen mallintaminen ja ohjaaminen on keskeistä kaikkien oppiaineiden opiskelussa koko perusopetuksen ajan.

Tiedon siirtämisen sijaan opiskelussa painotetaan erilaisten ajattelun taitojen harjoittelua, jolloin opiskeltava tietosisältö on väline taitojen kehittämiseksi. Ymmärrys eri oppiaineiden sisällöistä ja niiden välisistä suhteista syvenee ja monimuotoistuu.

Ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja kehitetään sekä yksilöllisesti että yhteisöllisesti. Oppilaita kannustetaan rohkeaan innovatiiviseen ja uutta luovaan ajatteluun, jolloin oppilaat voivat käyttää kuvittelukykyään ja oppivat näkemään vaihtoehtoja ja yhdistelemään näkökulmia ennakkoluulottomasti. Leikit, pelillisuus, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja muut toiminnalliset työtavat sekä taiteen eri muodot edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun. Ajattelun ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymisen kannalta on tärkeää, että oppilas saa monipuolisesti palautetta koko oppimisprosessin ajan ja taitojen kehittyminen tehdään näkyväksi.

3.3.2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Helsingissä oppilaat kasvavat maailmaan, joka on kulttuurisesti, katsomuksellisesti ja kielellisesti moninainen. Monimuotoisessa ympäristössä toimiminen edellyttää kunnioittamiselle perustuvaa kulttuurista osaamista, arvostavan vuorovaikutuksen taitoja ja keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

Oppilaat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen suomen- ja ruotsinkielistä kulttuuriperintöä sekä omia kulttuurisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. He ymmärtävät oman taustansa merkityksen ja oman paikkansa sukupolvien ketjussa. Oppilaat tunnistavat, miten kulttuurit ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa sekä miten media muokkaa kulttuuria. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä.

Oppilaat kehittävät sosiaalisia taitojaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä itseilmaisua kielestä riippumatta. Oppilaat oppivat argumentoimaan ja esittämään mielipiteensä rakentavasti. He osaavat asettua toisen asemaan ja tarkastella asioita eri näkökulmista. **Kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan vahvistetaan kaikessa toiminnassa, myös kansainvälistä yhteistyötä tehden.**

Oppilaat oppivat ilmaisemaan tunteitaan, näkemyksiään, ajatuksiaan ja ideoitaan eri tavoin. Oppilaat saavat rohkeutta esiintyä eri tilanteissa ja olla luovia. Oppilaat osaavat käyttää kielellisiä, kehollisia, visuaalisia sekä musiikin keinoja ilmaisussaan. Oppilaat tutustuvat taiteen eri ilmenemismuotoihin ja löytävät nautintoa ja iloa niistä. Oppilaita ohjataan tarkkailemaan ja tekemään havaintoja ympäristön esteettisyydestä.

3.3.3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Elämässä ja arjessa selviäminen edellyttää yhä moninaisempia taitoja. Kyse on terveydestä, turvallisuudesta ja ihmissuhteista, teknologisoituneessa arjessa toimimisesta sekä oman talouden hallinnasta ja kuluttamisesta.

Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia.

Oppilaat oppivat perusopetuksen aikana tuntemaan ja ymmärtämään hyvinvointia ja terveyttä edistävien ja sitä haittaavien tekijöiden sekä turvallisuuden merkityksen ja hakemaan niihin liittyvää tietoa. He saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä, kehittävät tunteidensa ja kasvavat huomaamaan ihmissuhteiden ja keskinäisen huolenpidon tärkeyden.

He oppivat myös ajanhallintaa, joka on tärkeä osa arjenhallintaa ja itsesäätelyä. Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella toimimaan omasta ja muiden turvallisuudesta huolehtien eri tilanteissa, myös liikenteessä. Terveyttä edistävät arjen rytmi ja rutiinit.

Oppilaita ohjataan ennakoidaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti. Lisäksi heitä opetetaan tunnistamaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit sekä suojaamaan yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan sekä fyysisessä ympäristössä että sosiaalisessa mediassa. Helsingissä kiinnitetään erityisesti huomiota liikenneturvallisuuteen ja itsenäiseen liikkumiseen kaupunkiympäristössä.

Oppilaat tarvitsevat perustietoa lähiympäristön teknologiasta ja sen kehityksestä sekä vaikutuksista eri elämänalueilla ja ympäristössä. He tarvitsevat myös opastusta omassa elämässään tehtäviin teknologisiin valintoihin.

Oppilaita opastetaan kehittämään kuluttajataitojaan sekä edellytyksiään omasta taloudesta huolehtimiseen ja talouden suunnitteluun. Oppilaat saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen sekä omien oikeuksien ja vastuiden tuntemiseen ja eettiseen käyttöön. Heitä kannustetaan kohtuullisuuteen, jakamiseen ja säästäväisyyteen.

3.3.4 Monilukutaito

Monilukutaidolla tarkoitetaan monenlaisten viestien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito on kykyä hankkia, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Monilukutaidon kehittämiseen kuuluu aina myös eettisten kysymysten tarkastelua ja pohdintaa kulttuurisesti moninaisessa maailmassa.

Monilukutaitoon sisältyy monia erilaisia lukutaitoja kuten peruslukutaito, kirjoitustaito, numeraalinen lukutaito, kuvanlukutaito, medialukutaito ja digitaalinen lukutaito. Laajaan tekstikäsitteeseen perustuen tietoa voidaan tuottaa ja esittää sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla. Viestijä voidaan ottaa vastaan ja välittää esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa. Oppilaat voivat harjoittaa taitojaan niin perinteisissä kuin monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Oppilaiden monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppiaineissa arkikielestä kohti eri tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallintaa. Taidon kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden yhteistyötä. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen.

3.3.5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologinen (tvt) osaaminen on tärkeä kansalais- ja työelämätaito ja osa monilukutaitoa. Perusopetuksessa se on oppimisen kohde ja väline. Kaikilla oppilaille on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Digitaalisuutta hyödynnetään suunnitelmallisesti kaikilla vuosiluokilla, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä muussa koulutyössä.

Tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään neljällä pääalueella:

- tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteiden ja keskeisten käsitteiden ymmärtäminen sekä käytännön tietoteknologisten taitojen kehittäminen.
- tieto- ja viestintäteknologian vastuullinen, turvallinen ja ergonominen käyttö.

- tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.
- tieto- ja viestintäteknologian käyttö vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa.

Työskentelyssä tuetaan oppilaiden omaa aktiivisuutta ja ohjataan itselle sopivien työtapojen ja oppimisstrategioiden löytämiseen. Tieto- ja viestintäteknologian avulla oppilaat voivat tehdä omia ajatuksiaan, ideoitaan ja oppimistaan näkyväksi sekä kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja. Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa.

Oppilaat oppivat tuntemaan erilaisia tietoteknologian sovelluksia ja käyttötarkoituksia. Yhdessä pohditaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja. Oppilaat oppivat arvioimaan tietoteknologian vaikutusta kestävään kehitykseen ja toimimaan vastuullisina kuluttajina. He oppivat hahmottamaan digitalisaation merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

3.3.6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaat saavat perusopetuksessa valmiuksia ja kokemuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Oppilaita opetetaan tuntemaan yhteiskunnallisia ja taloudellisia rakenteita ja toimintatapoja.

Koulussa opetellaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa sekä toimimaan järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa oppilaita ohjataan suunnittelemaan työprosesseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja ja tekemään johtopäätöksiä. Oppilaita rohkaistetaan suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteissa joustavasti ja luovasti sekä kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Perusopetuksen aikana oppilaat tutustuvat työelämään ja saavat kokemuksia työnteosta ja yhteistyöstä sekä koulun että koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Helsingissä on erilaisia ja monipuolisia vaihtoehtoja yritystoimintaan tutustumiseen sekä koulujen ja yritysten yhteistyöhön. Tällöin harjoitellaan työelämässä tarvittavia vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja sekä kielitaitoa. Tavoitteena on auttaa oppilasta oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkitys, yrittäjyyden mahdollisuudet sekä oma vastuu yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä.

Koulutyö järjestetään niin, että oppilaat voivat kartuttaa työelämäntuntemustaan, oppia yrittäjämäistä toimintatapaa ja oivaltaa koulussa ja vapaa-ajalla hankitun osaamisen merkitys oman työuran kannalta. Oppilaita tuetaan tunnistamaan ammatillisia kiinnostuksen kohteita ja tekemään jatko-opintovalintansa perustellusti.

3.3.7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Perusopetuksen aikana oppilaille syntyy luottamus omiin vaikutusmahdollisuuksiin sekä motivaatio ja taito toimia kestävä tulevaisuuden edistämiseksi. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävä tulevaisuuden rakentamiseksi. Oppilas kehittää ekososiaalista sivistystään ja hän oppii ymmärtämään

omien valintojen ja tekojen merkityksen paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Opetus tarjoaa mahdollisuuden luovuuteen ja uusien innovaatioiden ja ideoiden kehittelyyn ja niiden toteutukseen. Oppilaat saavat tietoja ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä ja keinoista. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun näkökulmista. Kestävän tulevaisuuden oppimisympäristö kehittää oppilaan ympäristöherkkyyttä.

Kestävän tulevaisuuden rakentamisessa keskeistä on yhteinen ja yksilön oma vastuunotto itsestään, toisista ja maailmasta ympärillään. Kestävän tulevaisuuden taitoihin kuuluu taito elää muuttuvassa ja epävarmassa maailmassa. Tähän liittyy muutokseen sopeutumisen kyky, uusien ratkaisujen etsiminen ja joustavan ajattelun ja toiminnan taito. Kestävän tulevaisuuden kasvatusta rakentaa oppilaan kokemusta oman elämän merkityksellisyydestä ja ymmärrystä niistä asioista, joista hyvä ja merkityksellinen elämä koostuu.

[Opetuksen suunnittelussa otetaan huomioon laaja-alaiset tavoitteet ja ne tehdään näkyviksi oppilaille. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumisesta huolehditaan suunnittelemalla myös koko koululle yhteisiä oppimistavoitteita. Yhteisopettajuus tukee opetuksen suunnittelua ja laaja-alaisen tavoitteiden sisällyttämistä oppimisen tavoitteisiin kokonaisvaltaisesti. Oppilaita kannustetaan löytämään omat kehittämismahdollisuudet, vahvuudet ja arvostamaan itseään.](#)

OHJE KOULUKOHTAISALLE TYÖLLE

- Mitkä ovat ne järjestelyt ja toimenpiteet, joiden avulla laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumisesta opetustyössä huolehditaan.
- Koulu voi halutessaan täydentää tai täsmentää laaja-alaisen osaamisen tavoitteita.

LUKU 4 YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI

4.1. Yhteisöllinen toimintakulttuuri

Koulun toimintakulttuuri muodostuu jaettujen arvojen sekä yhteisöllisten rakenteiden, toiminnan ja käytäntöjen pohjalta. Tavoitteena on luoda toimintakulttuuria, joka edistää oppimista, osallisuutta, hyvinvointia ja kestävästä elämäntapaa.

Toimintakulttuurin kehittämisen perusedellytys on toisia arvostava, avoin ja vuorovaikutteinen sekä kaikkia yhteisön jäseniä osallistava ja luottamusta rakentava keskustelu. Toimintakulttuuriin kuuluu yhteistyö huoltajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa sekä oppilaiden aito mukanaolo yhteisön kehittämisessä.

Toimintakulttuuri määrittää koulun toiminnan laatua ja ilmenee selvimmin yhteisön käytännöissä. Aikuisten tapa toimia välittyy oppilaille, jotka omaksuvat koulu yhteisön arvoja, asenteita ja tapoja. Toimintakulttuurin vaikutusten pohdinta ja sen ei-toivottujen piirteiden tunnistaminen ja korjaaminen ovat tärkeä osa toimintakulttuurin kehittämistä.

Koulun toimintakulttuuri vaikuttaa oppimisympäristön rakenteisiin, erityisesti pedagogisiin käytäntöihin. Vastuu toimintakulttuurin kehittämisestä on kaikilla koulu yhteisön jäsenillä. Johtamisella on keskeinen merkitys yhteisöllisen toimintakulttuurin sekä työ yhteisön vahvan ammatillisuuden rakentamisessa ja kehittämisessä. Jokainen työ yhteisön jäsen sitoutuu yhteisiin arvoihin ja yhteisöllisen toimintakulttuurin rakentamiseen.

[Vattuniemen ala-asteen kouluun on tarkoitus luoda avoin ja vuorovaikutteinen toimintakulttuuri, jossa tuetaan ja kannustetaan erilaisia oppijoita monipuolisiin oppimis- ja työskentelytapoihin.](#)

[Yhteisöllinen toimintakulttuuri tukee yhteistyötä koulun, kotien, paikallisten toimijoiden ja muun yhteiskunnan kanssa. Kestävä kehitys on keskeinen osa toimintakulttuuria.](#)

[Vattuniemen ala-asteen koulussa arvioidaan toimintakulttuurin periaatteiden toteutumista erilaisilla kyselyillä, rehtoreiden järjestämässä keskustelutilaisuuksissa ja kehityskeskusteluissa, johtokunta- ja luokkavanhempiyhteistyössä sekä vanhempainilloissa. Oppilaat osallistuvat toimintakulttuurin kehittämiseen oppilaskuntatoiminnan ja osallisuustoiminnan kautta.](#)

OHJE KOULUKOHTAISALLE TYÖLLE

- Koulu täsmentää oman toimintakulttuurinsa kehittämisen tavoitteet, yhteiset toimintaperiaatteet sekä yhteistyön ja muun käytännön toteutuksen.
- Koulu kuvaa, miten koulussa edistetään ja arvioidaan toimintakulttuurin kehittämisen periaatteiden toteutumista.
- Miten oppilaat ja huoltajat osallistuvat toimintakulttuurin kehittämiseen sekä mitä muuta yhteistyötä ja keiden toimijoiden kanssa tehdään toimintakulttuurin kehittämiseksi.

4.1.1 Oppiva yhteisö

Koulu on oppiva yhteisö, joka kehittyy kriittisen ja rakentavan dialogin avulla. Oppivassa yhteisössä jaetaan osaamista, kehitytään ja kasvetaan yhdessä. Jokaisella on mahdollisuus kehittää omia vahvuuksiaan. Lähtökohtana on luottamus, jolloin yhdessä voidaan rohkeasti tutkia, kokeilla, ottaa riskejä, erehtyä ja onnistua. Tavoitteiden pohdinta, oman työn säännöllinen arviointi ja kiireettömyys edistävät yhteisön oppimista.

Oppivassa yhteisössä johtaminen on jaettava ja johtaa aitoon vaikuttamiseen, osallisuuteen ja yhteisiin päämääriin sitoutumiseen.

Vattuniemen ala-asteen koulussa ymmärretään ja arvostetaan erilaisia tapoja oppia. Oppimisen ilo on koulun toiminnassa jatkuvasti läsnä. Vattuniemen koulun oppivassa yhteisössä luodaan puitteet, joissa koko kouluyhteisöllä on aikaa hämmästyä, ihastua, kokeilla ja oivaltaa aktiivisessa vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Oppilas pääsee kokeilemaan erilaisia työskentelytapoja oppimista tukevassa ja yritteliäisyyteen kannustavassa myönteisessä ilmapiirissä sekä erilaisissa oppimisympäristöissä. Omien tavoitteiden asettelu ja oppimisen jatkuva arviointi ovat oppimisprosessin keskiössä.

OHJE KOULUKOHTAISELLE TYÖLLE

- Miten koulussa rakennetaan oppivaa yhteisöä ja miten sen toteutumista arvioidaan.

4.1.2 Hyvinvointi ja turvallisuus

Vastuu hyvinvoinnin ja turvallisuuden toteutumisesta kuuluu kaikille kouluyhteisössä. Kodin ja koulun yhteistyöllä on tässä keskeinen rooli. Yhteisön jäsenille syntyy sosiaalisen, fyysisen ja psyykkisen turvallisuuden kokemus, mikä vahvistaa yhteisöllisyyttä. Jokaisella on mahdollisuus vaikuttaa yhteiseen toimintaan rakentavalla sekä koko yhteisön hyvinvointia edistävällä tavalla. Yhteisöllinen oppilashuolto on tärkeä osa toimintakulttuuria.

Koulun rakenteet ja käytännöt ovat joustavia ja mahdollistavat monipuolisen toiminnan. Liikkuminen ja muu toiminnallisuus ovat luonteva osa jokaista koulupäivää. Toiminnassa otetaan huomioon yhteisön jäsenten yksilöllisyys ja tasa-arvoisuus sekä yhteisön tarpeet.

Turvallinen ja ilmapiiriltään ystävällinen toimintakulttuuri tukee opettajan ja oppilaan välistä sekä oppilaiden keskinäistä vuorovaikutusta ja edistää oppilaan pystyvyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia. Koulutyössä pyritään ennakoitavuuteen ja arjen hallintaan.

Kuulluksi tuleminen ja oikeudenmukaisuuden kokemus rakentavat luottamusta. Rauhallinen ja hyväksyvä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä ympäristön viihtyisyys edistävät työrauhaa.

Kiusaamista, väkivaltaa, rasismia tai muuta syrjintää ei hyväksytä ja epäasialliseen käytökseen puututaan.

Vattuniemen ala-asteella rakennetaan hyvinvointia yhteisöllisyyden kautta. Toiminta-ajatuksen voikin tiivistää sanomalla, ettei yhdenkään huolen ohi kävellä. Toimintaa tukee toimiva ja selkeä vuorovaikutus ja yhteistyö koulun henkilökunnan, oppilaskunnan ja kotien välillä. Hyvinvointia vahvistetaan pitämällä huolta jokaisen lapsen oikeudesta kasvaa ja kehittyä omana itsenään yhdessä muiden kanssa.

Koulun järjestyssäännöt laaditaan yhteistyössä oppilaiden ja henkilökunnan kanssa. Turvallisuudesta vastaa jokainen koulun henkilökunnan jäsen yhdessä lasten kanssa. Toimintaa ohjaa ja vastuita jakaa:

- [Turvallisuuksuunnitelma](#)
- [Kriisisuunnitelma](#)
- [Kiusaamisen vastainen malli](#)
- [Vuorovaikutusohjelma](#)
- [Oppilashuoltosuunnitelma](#)

[Turvallisuuden ja hyvinvoinnin tilannetta seurataan aktiivisesti jatkuvan seurannan kautta. Suunnitelmallisuus, selkeys, kiireettömyys ja vastuullisuus luovat hyvinvointia ja turvallisuutta Vattuniemen ala-asteen koulussa.](#)

OHJE KOULUKOHTAISALLE TYÖLLE

Koulu kuvaa:

- millä tavoin koulun aikuiset tekevät yhteistyötä.
- miten toimintakulttuurin turvallisuutta ja ilmapiiriä kehitetään/luodaan ja miten sen toteutumista arvoidaan.

4.1.3 Rakentava vuorovaikutus

Vuorovaikutus, yhteistyö ja monipuolinen työskentely ovat yhteisön kaikkien jäsenten oppimista ja hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Oppiva yhteisö tunnistaa oppimisen ja tiedon rakentumisen moninaisuuden ja toimii joustavasti. Se rohkaisee kokeilemiseen ja antaa tilaa eri ikäkausille ja oppijoille tunnusomaiselle toiminnallisuudelle, luovalle työskentelylle, liikkumiselle, leikille ja elämyksille.

Koulun aikuisten keskinäinen yhteistyö sekä vuorovaikutus kotien ja ympäröivän yhteiskunnan kanssa tukevat oppilaiden kasvua hyvään vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Yhdessä tekeminen edistää oman erityislaadun tunnistamista ja taitoa työskennellä rakentavasti monenlaisten ihmisten kanssa. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään edistämään vuorovaikutusta sekä työskentelyn moniaistisuutta ja monikanavaisuutta.

[Vattuniemen ala-asteen koulun toimintaa ohjaavat avoimuus, vastuullisuus ja yhdessä tekeminen. Koulussamme rakentavalle vuorovaikutukselle luo pohjaa yhteisopettajuus, joka näkyy koulussamme osaamisen jakamisena ja vahuuksien hyödyntämisenä. Yhteisopettajuus rakentuu ammatilliseen ja arvostavaan kohtaamiseen, ratkaisujen etsimiseen sekä sovituista asioista kiinni pitämiseen.](#)

[Vattuniemen ala-asteen koulun toiminnassa on kaiken toiminnan taustalla ajatus, että kaikki koulun aikuiset kasvattavat kaikkia.](#)

OHJE KOULUKOHTAISALLE TYÖLLE

- Koulu kuvaa aikuisten keskinäisen yhteistyön periaatteet ja toimintavat.

4.1.4. Kulttuurinen moninaisuus

Helsinkiläinen koulu toimii keskellä muuntuvaa ja monimuotoista kaupunkia sekä yhteiskuntaa. Kaupungin moninaisuus sekä globaalius näkyvät helsinkiläisten kouluissa. Helsingissä rikas moninaisuus on tärkeä osa koulujen arvopohjaa. Kansainvälisyys on voimavara.

Erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät helsinkiläisessä koulussa vuorovaikutuksessa keskenään. Kouluyhteisö arvostaa jokaisen oppilaan omaa kielellistä ja katsomuksellista monimuotoisuutta sekä maamme kulttuuriperintöä ja kansalliskieliä. Koulussa tutustutaan erilaisiin kulttuuritraditioihin, ja näiden ajattelu- ja toimintatavoista keskustellaan rakentavasti. Koulussa opetellaan yksilöiden ja ryhmien välistä ymmärrystä ja kunnioitusta sekä vastuullista toimintaa. Oppilaalla on perusoikeus omaan kieleen ja kulttuuriin.

[Vattuniemen ala-asteen koulussa kulttuurien elinvoimaisuus on keskeinen osa koulun toimintaa arjessa ja koulun tapahtumissa. Koulutyössä arvostetaan ja ollaan kiinnostuneita erilaisista kulttuureista ja elämäntapamuutoksista. Koulutyössä hyödynnetään yhteisömme kulttuurista osaamista ja asiantuntijuutta ja oppilaille tarjotaan mahdollisuus tuoda esiin omaa kielellistä ja kulttuurista osaamistaan. Vattuniemen ala-asteen koulu tarjoaa mahdollisuuden osallistua oman katsomusalueen opetukseen.](#)

OHJE KOULUKOHTAISALLE TYÖLLE

- Koulu kuvaa, miten koulun toiminnassa huomioidaan kulttuurinen moninaisuus (intrakulttuurinen koulu).

4.1.5 Kielitietoisuus

Yksi kulttuurisen moninaisuuden ilmentymä on monikielisyys. Jokainen yhteisö ja yhteisön jäsen on monikielinen. Eri kielten käyttö rinnakkain koulun arjessa nähdään luontevana ja kieliä arvostetaan. Kielitietoisessa koulussa keskustellaan kieliin ja kieliyhteisöihin kohdistuvista asenteista ja ymmärretään kielen keskeinen merkitys oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sopeutumisessa.

Jokaisella oppiaineella on oma kielensä, tekstikäytäntönsä ja käsitteistönsä. Eri tiedonalojen kielet ja symbolijärjestelmät avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Opetuksessa edetään arkikielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. Kielitietoisessa koulussa jokainen aikuinen on kielellinen malli ja myös opettamansa oppiaineen kielen opettaja.

Vattuniemen ala-asteen koulussa arvostetaan omaa ja muiden äidinkieltä ja kulttuuria. Tavoitteena on kielten ja kulttuurien tuominen osaksi koulun arkea. Kielitietoisuus ja monikulttuurisuus huomioidaan lukuvuoden suunnittelussa ja siitä päätetään vuosittain koulun toimintasuunnitelmassa.

Jokaisella oppiaineella on oma kielensä, tekstikäytäntönsä ja käsitteistönsä, jotka otetaan opetuksessa huomioon ikätasoisesti.

Kielitietoisuus näkyy koulumme arjessa myös englannin kielirikasteisena opetuksena sekä laajana vieraiden kielten kielivalikoimana. Kielirikasteinen opetus tarjoaa mahdollisuuksia oppilaiden kielitietoisuuden, kulttuurien ymmärtämisen ja kommunikatiivisen kielitaidon lisäämiseen.

Koulumme S2-opetuksen oppilaat huomioidaan ohjaamalla tarvittaessa lisäresursseja opetukseen. Arvioinnissa huomioidaan S2-kielisyyttä. Helsingin kaupunki tarjoaa oppilaille äidinkielen tai kotikielen opetusta.

Vattuniemen ala-asteen koulussa opettajat huomioivat eri tiedonalojen kielet monipuolisesti opetuksessaan käyttäen kyseisen opetettavan aineen käsitteistöä oppilaiden ikätason huomioon ottaen.

OHJE KOULUKOHTAISALLE TYÖLLE

- Koulu kuvaa, miten kielitietoisuus huomioidaan opetuksessa, arvioinnissa ja koulun muussa toiminnassa.

4.1.6. Osallisuus

Koulussa on avoin, yhteisöllinen ja vuorovaikutteinen toimintakulttuuri, jossa oppilaat ovat aktiivisesti mukana ja heidän mielipiteitään arvostetaan. Osallisuutta edistävä, ihmisoikeuksia toteuttava ja demokraattinen toimintakulttuuri luo perustan oppilaan kasvulle aktiiviseksi, aloitteelliseksi, yhteistyökykyiseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi. Osallisuuden ja vaikuttamisen toimintatapoja suunnitellaan yhdessä oppilaiden kanssa ja arvioidaan säännöllisesti. Oppilaiden yhteisöllisen toiminnan ja osallisuuden edistämiseksi on koulussa yhteisesti sovitut käytännöt ja rakenteet sekä monipuoliset menetelmät.

Koulussa tuetaan oppilaiden osallisuutta oman koulutyönsä ja oppimisprosessinsa suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Oppilaat osallistuvat oman ryhmänsä ja koko koulun opetuksen, oppimisympäristön ja toimintakulttuurin suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Oppilaat ovat mukana myös lukuvuoden toimintasuunnitelman ja -kertomuksen sekä koulun järjestyssääntöjen laatimisessa, ja koulun yleisen hyvinvoinnin ja turvallisuuden suunnittelussa sekä arvioinnissa. Oppilaskunnan hallitus ja muut oppilaiden osallisuusryhmät toimivat yhteistyössä koko koulun henkilöstön, huoltajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Oppilaskunta osallistuu kaupungin nuorten vaikuttamisjärjestelmän toimintaan. Yhteistyö eri hallinnonalojen, järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa antaa oppilaille mahdollisuuden koulun ulkopuolella tapahtuvan vaikuttamistoiminnan harjoitteluun ja syventää käsityksiä yhteiskunnasta ja kansalaisyhteiskunnassa

toimimisesta. Yhteydet ulkomaisiin kouluihin ja toimijoihin lisäävät taitoja ja ymmärrystä toimia globalisoituneessa maailmassa.

Vattuniemen ala-asteen koulussa tuetaan oppilaan osallisuutta ja koulutyön suunnittelua oppilaan itsearvioinnin sekä tavoitekeskustelujen avulla. Oppilasta ohjataan suunnittelemaan omaa oppimisprosessiaan ja osallistumaan sen arviointiin ikätasonsa mukaisesti.

Vattuniemen ala-asteen koulun oppilaat kuuluvat oppilaskuntaan. Oppilaskunnalla on hallitus, jonka jäsenet oppilaat valitsevat keskuudestaan vuosittain. Hallituksen jäsenet toimivat viestinviejinä oman luokan ja hallituksen välillä. Oppilaskunnan hallitus kokoontuu säännöllisesti, laatii itselleen toimintasuunnitelman, toteuttaa sitä sekä muita hallitukselle annettuja tehtäviä. Oppilaskunnat tarjoavat oppilaille mahdollisuuden vaikuttaa koulun toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen. Hallitus tiedottaa opettajia ja muita oppilaita toiminnastaan ja päätöksistään.

Vattuniemen ala-asteen koululla on rakenteet oppilaita osallistavista ryhmistä, joissa oppilaat voivat toiminnallaan vaikuttaa itseään ja koulua koskeviin asioihin.

Teemoja, joiden ympärille oppilaita osallistava toiminta muotoutuu koko koulun tasolla sekä luokkatasolla.

- Ympäristö
- Hyvinvointi
- Kulttuuri

OHJE KOULUKOHTAISALLE TYÖLLE

- Koulu kuvaa, miten koulussa tuetaan oppilaan osallisuutta oman oppimisprosessinsa ja koulutyönsä suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.
- Koulu kuvaa, millaisin rakentein ja toimintamallein oppilaat osallistuvat oman ryhmänsä ja koulun opetuksen, oppimisympäristön ja toimintakulttuurin kehittämiseen ja arviointiin ja toimintasuunnitelman ja -kertomuksen sekä järjestyssääntöjen laatimiseen.

4.1.7 Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Helsinkiläisissä peruskouluissa edistetään alueellista, kulttuurista ja sosiaalista yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina. Samanarvoisuus ei merkitse samanlaisuutta. Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista.

Kouluyhteisö edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten tasa-arvoa ja tukee oppilaita oman identiteetin rakentumisessa. Opetus on lähestymistavaltaan sukupuolitietoista. Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.

Vattuniemen ala-asteella oppilaita kohdellaan yhdenvertaisina ja samanarvoisina. Oppilaiden erilaisuus nähdään voimavarana. Opetuksen ja arvioinnin lähtökohtana on tasa-arvo ja yhdenvertaisuus. Oppimista tuetaan erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen ja opetusmateriaalien avulla. Resursseja ohjataan tarpeen mukaan oppilaiden yksilöllisten oppimistarpeiden mukaan. Toimintaa ohjaa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma.

OHJE KOULUKOHTAISALLE TYÖLLE

- Koulu kuvaa, miten se huomioi toiminnassa, opetuksessa ja arvioinnissa oppilaiden yhdenvertaisuuden ja tasa-arvoisuuden toteutumisen.

4.1.8 Kestävä tulevaisuus

Helsinkiläisissä kouluissa kestävä tulevaisuus rakentuu toimintaympäristön monimuotoisuudelle ja moninaisuudelle. Koulussa edistetään sosiaalista, kulttuurista, ekologista ja taloudellista kestävää kehitystä. Oppilaita ohjataan kestävään ja vastuulliseen toimintaan, tunnistamaan kestävä kehityksen välttämättömyys ja etsimään ihmisen ja muun luonnon tulevaisuutta varmistavia ratkaisuja. Kouluyhteisössä rakennetaan toivoa hyvästä tulevaisuudesta, ja koulun henkilöstö ja oppilaat osallistuvat kestävä tulevaisuuden toimintakulttuurin suunnitteluun ja kehittämiseen. Koulussa toimitaan raaka-aineita, energiaa ja luonnonvaroja säästäten sekä luonnon monimuotoisuutta vaalien.

Koulun toimintakulttuurin, oppimisympäristöjen valinnan ja opetusmenetelmien avulla luodaan kokemuksia, jotka synnyttävät motivaatiota ja arvopohjaa kestävä tulevaisuuden rakentamiselle. Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia yhdessä tekemisestä ja vaikuttamisesta sekä kestävä tulevaisuuden ratkaisujen pohtimisesta ja innovoinnista. Koulun edistää yhteistyössä huoltajien ja eri toimijoiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa kestävä tulevaisuutta omassa koulussa, lähiyhteisössä ja myös globaalisti.

Vattuniemen ala-asteella kestävä kehityksen ja ilmastokasvatuksen näkökulma otetaan huomioon kaikissa toiminnoissa: hankinnoissa, jätehuollossa, ruokailussa, energiankulutuksessa, vedenkäytössä, siivouksessa ja opetuksessa. Koulussa toimii oppilaiden ympäristöraati ja henkilökunnan ympäristötiimi. Ympäristöraadissa on yksi jäsen jokaiselta koulun luokalta ja ympäristötiimiin kuuluu rehtori, ympäristöraadin toiminnasta vastuussa oleva opettaja, kouluisäntä sekä siivooja ja ruokalan edustaja. Koulun kestävä kehityksen työ on osa oppilaiden osallisuustoimintaa: oppilaat ovat aktiivisia toimijoita projektien suunnittelussa, toteutuksessa ja tulosten arvioinnissa. Yhteistyö huoltajien ja ympäröivän yhteiskunnan kanssa on kiinteä osa koulun kestävä kehityksen kasvatusta.

OHJE KOULUKOHTAISELLE TYÖLLE

- Koulu kuvaa yhteistyötavat, joilla henkilöstö ja oppilaat osallistuvat kestäväen tulevaisuuden opetuksen ja toimintakulttuurin suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin.
- Koulu kuvaa, miten toimintakulttuurissa huomioidaan kestäväen kehityksen eri ulottuvuudet.
- Koulu kuvaa, miten se toimii yhteistyössä huoltajien ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa kestäväen tulevaisuuden edistämiseksi.

4.2. Oppimisympäristöt ja työtavat

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan monenlaisia oppimisen tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä. Oppimisympäristöön kuuluvat myös välineet, palvelut ja materiaalit, joita opiskelussa käytetään. Koulutyössä hyödynnetään suunnitelmallisesti eri oppimisympäristöjä ja työskentelyä pyritään säännöllisesti viemään ulos luokkahuoneesta. Hyvässä oppimisympäristössä keskeisiä ovat oppilaan osallistuminen ja yhteisöllinen tiedon rakentuminen sekä vuorovaikutus, ajattelu ja kokemukset. Hyvä oppimisympäristö tukee oppilaan oivallusta itsestään oppijana ja omistajuutta oman oppimisympäristönsä kehittäjänä. Oppimisympäristöjä ovat kaikki oman elämisen, liikkumisen ja toiminnan tilat. Koulun lähiympäristö ja Helsinki kaupunkina ovat monien mahdollisuuksien oppimisympäristö.

Oppimisympäristöjen hahmottamisessa ja hyödyntämisessä oppija tarvitsee monenlaista osaamista: ajattelun ja oppimisen taitoja, arjen taitoja, kulttuurien kohtaamisen taitoja, tieto- ja viestintäteknologia taitoja, työelämän taitoja sekä kestäväen kehityksen, tulevaisuuden rakentamisen taitoja ja verkostoitumisen taitoja. Näiden kautta oppija rakentaa maailmankuvaansa ja ottaa haltuun omaa oppimistaan monikanavaisesti.

Oppimisympäristön eri elementit muodostavat pedagogisesti toimivan kokonaisuuden. Tieto- ja viestintäteknologia sulautuu luontevasti oppimisympäristöön tukien oppimista sekä työtapojen ja oppimisympäristöjen jatkuvaa kehittymistä. Tiedon, työn ja osaamisen luonne edellyttää tieto- ja viestintäteknologian käyttöä osana pedagogista ja digitaalista oppimisympäristöä. Oppilaat pääsevät monipuolisesti käyttämään opiskelussaan laitteita, ohjelmistoja, sisältöjä ja palveluita.

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään vuorovaikutuksen ja yhteisöllisen tiedonrakentelun välineenä. Se on myös itseilmaisuun ja reflektiivisen ajattelun sekä metakognitiivisten taitojen kehittämisen väline, joka tarjoaa mahdollisuuden myös oppilaskohtaisten oppimisympäristöjen luomiseen.

Oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti monipuolisen ja joustavan kokonaisuuden. Joustavilla järjestelyillä tuetaan oppilaan itsetuntoa ja motivaatiota. Yksilöllisten pedagogisten ratkaisujen avulla jokainen oppija saa onnistumisen elämyksiä ja sitä kautta innostusta oman osaamisensa kehittämiseen. Hyvä oppimisympäristö tukee oppilaan aktiivista osallistumista ja omien oppimispolkujen suunnittelua.

Työtapojen valinnan lähtökohtana ovat opetukselle ja oppimiselle asetetut tavoitteet sekä oppilaiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Työtapojen tietoinen valinta tukee ja ohjaa koko opetusryhmän ja yksittäisen oppilaan oppimista. Vaihtelevat työtavat ja monipuolinen arviointi

tuovat oppimiseen iloa ja onnistumisen kokemuksia sekä antavat oppilaalle mahdollisuuden osoittaa osaamistaan eri tavoin.

Opetuksen eheyttäminen ja eriyttäminen ohjaavat työtapojen valintaa. Työtavoilla luodaan mahdollisuuksia projektimaiseen työskentelyyn, kokonaisuuksien opiskeluun, toiminnallisuuteen ja monikanavaisuuteen. Pelillisuus, leikkisyys ja joustavuus ovat keskeistä työtavoissa. Työtapojen valinnalla tuetaan myös yhteisöllistä oppimista, jossa osaamista ja ymmärrystä rakennetaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Oppilaita ohjataan jakamaan tehtäviä keskenään ja olemaan vastuussa sekä henkilökohtaisista että yhteisistä tavoitteista. Opettaja valitsee työtapoja vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa sekä ohjaa oppilaita suunnittelemaan ja arvioimaan työskentelytapoja. Yhteinen tavoitteiden ja arviointikriteerien pohdinta motivoi, ohjaa ja sitouttaa tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn.

Vattuniemen ala-asteen koulu on uusi ja joustava oppimisympäristö. Tavoittemme on, että oppimisympäristöt ja työtavat ovat opiskelijoiden näkökulmasta kiinnostavia ja kannustavia, ja että ne monipuolisuudellaan vahvistavat opiskelumotivaatiota. Tavoitteena on ohjata oppilaita suunnittelemaan ja arvioimaan työskentelyään sekä ottamaan vastuu omasta oppimisestaan.

Hyödynnämme opetuksessa sekä koulun että kaupungin tarjoamia oppimisympäristöjä. Näiden lisäksi oppilaat työskentelevät sähköisissä oppimisympäristöissä. Digitaalisia oppimateriaaleja käytetään opetuksessa monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Koulun fyysinen oppimisympäristö tukee yhteisopettajuutta, yhteistä suunnittelua sekä ohjaa joustaviin ja monipuolisiin ryhmittelyihin ja työtapoihin. Käytämme kulloinkin tarkoituksenmukaisia työtapoja mm. samanaikaisopetusta, työparityöskentelyä, joustavia ryhmittelyjä sekä tiimityöskentelyä. Tavoitteena on luoda innostavia oppimisympäristöjä, jotka tukevat oppimista ja uteliaisuutta sekä mahdollistavat monenlaisen yhteistyön tekemisen.

Koulun tilat (ns.solut) on jaettu eri luokka-asteiden käyttöön, mutta (käytännössä) välineet ja tilat ovat yhteisessä käytössä. Tilojen ja tarvikkeiden käyttöön liittyvistä käytänteistä ja sopimuksista sovitaan lukuvuosittain yhdessä oppilaiden ja henkilökunnan kanssa. Vastuu ympäristön toimivuudesta, turvallisuudesta ja siisteydestä on yhteinen.

Oppimisympäristöjen suunnittelussa on kiinnitetty huomiota tilojen joustavaan ja yhteistoiminnalliseen käyttöön. Kaikki koulun tilat ovat oppimisen tiloja. Ne sisältävät hiljaiseen työskentelyyn, pari- ja ryhmätyöskentelyyn ja koko kouluyhteisön yhteisölliseen työskentelyyn sopivia tiloja. Koulun tiloissa on liikuteltavia ja muunneltavia kalusteita, näin ollen tiloja on mahdollista käyttää erilaisin tavoin työskentelyprosessien aikana. Tiloja, välineitä ja muuta oppimisympäristöä käytetään joustavasti, kekseliäästi ja kokeiluihin kannustaen.

Koulun tilojen lisäksi oppimisen tiloja ovat Lauttasaaren ranta- ja puistoalueet, liikuntapaikat ja Helsingin kaupungin kulttuurikohteet.

Tieto- ja viestintäteknologia nähdään kiinteänä osana oppimisympäristöä. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään tukemaan erityisesti opiskelijoiden työskentelytaitoja sekä tiedonhankinnan ja tuottamisen taitoja.

Vattuniemen ala-asteen koulu tekee yhteistyötä Lauttasaaren alueen toimijoiden kanssa. Oppilaiden, huoltajien ja opettajien vahvuudet ja asiantuntijuus pyritään saamaan osaksi koulun oppimista ja kehittämistä.

Oppimisympäristöjen kehittämistä tehdään yhdessä oppilaskunnan, vanhempainyhdistyksen ja luokkavanhempien kanssa.

Vattuniemen ala-asteen koulussa käytetään monipuolisia työtapoja ja opetusmenetelmiä, joita valitessa otetaan huomioon oppilaiden ikätaso, tarpeet ja omat kiinnostuksen kohteet sekä oppimiselle asetetut tavoitteet. Erilaisilla työtavoilla luodaan oppimiseen iloa ja onnistumisen kokemuksia. Työtapoja valittaessa lähtökohtina ovat opiskelijoiden edellytykset ja tarpeet. Työtapojen valinnalla luodaan edellytyksiä myönteisiin oppimiskokemuksiin ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota.

Oppimaan oppimisen kannalta on tärkeää, että opiskelijoita ohjataan asettamaan työnsä tavoitteita sekä suunnittelemaan ja arvioimaan opiskeluaan, ja näin ollen löytämään omaa oppimista tukevat työtavat. Opettaja ja oppilaat pohtivat yhdessä opiskeltavan kokonaisuuden tavoitteet ja niihin sopivimmat oppimisympäristöt ja työtavat ikätaso huomioon ottaen.

Koulussa luodaan yhteisiä käytänteitä ja monipuolisia työtapoja yhdessä oppilaiden kanssa. Oppilaat osallistuvat ikäkaudelle soveltuvalla tavalla työtapojen valintaan ja kehittämiseen yhdessä opettajan kanssa.

Vattuniemen ala-asteen peruskoulussa toiminnallisuus, yhteisöllisyys ja vuorovaikutteisuus ovat keskeistä työtapoja. Toiminnallisia, joustavia ja monipuolisia työtapoja käytetään pedagogisen harkinnan mukaan. Työtapojen monipuolisuus antaa oppilaalle mahdollisuuden osoittaa osaamistaan eri tavoin.

Koulutyössä mahdollistetaan tilanteita, joissa oppilaat voivat oppia toisiltaan eri ikä- ja luokkatasoista muodostetuissa ryhmissä.

- Koulu täsmentää oppimisympäristöjen kehittämisen tavoitteet ja yhteiset toimintaperiaatteet.
- Koulu kuvaa, miten toteuttaa joustavat ja monipuoliset oppimisympäristöt.
- Koulu kuvaa, miten tieto- ja viestintäteknologiaahyödynnetään opetuksessa.
- Koulu kuvaa, miten se toimii yhteistyössä oppilaiden, huoltajien ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa oppimisympäristöjen kehittämisessä.
- Koulu täsmentää työtapojen kehittämisen tavoitteet ja yhteiset toimintaperiaatteet.
- Koulu kuvaa, miten oppilaat osallistuvat työtapojen valintaan.
- Koulu kuvaa, miten se toimii yhteistyössä oppilaiden kanssa työtapojen kehittämisessä.
- Koulu kuvaa käytössä olevia toiminnallisia, joustavia ja monipuolisia työtapoja.

4.3. Monialainen, ilmiöpohjainen oppiminen

Helsingissä ilmiöpohjaisilla oppimiskokonaisuuksilla tarkoitetaan kokonaisvaltaista, tietojen ja

taitojen eheytettyä opiskelua, jossa tarkastellaan todellisen maailman ilmiötä oppiainerajat ylittäen. Jokainen oppilas opiskelee vähintään kaksi tällaista oppiainerajat ylittävää, pitkäkestoista monialaista oppimiskokonaisuutta lukuvuoden aikana. Ilmiöpohjaiset oppimiskokonaisuudet koskevat kaikkia oppiaineita ja ne toteutetaan yhteistyössä eri oppiaineiden opettajien ja muun henkilöstön sekä yhteistyötahojen kanssa. Oppilaat osallistuvat oppimiskokonaisuuksien suunnitteluun ja työtapojen valintaan sekä arviointiin.

Ilmiöpohjainen oppiminen edistää tulevaisuudessa tarvittavaa laaja-alaista osaamista sekä yhteiskunnassa ja tulevassa työelämässä tarvittavia ydintaitoja. Ilmiöpohjaisessa opiskelussa tavoitteet ja sisällöt johdetaan laaja-alaisen osaamisen ja eri oppiaineiden tavoitteista. Työskentelyote on tutkiva ja siinä käytetään mahdollisuuksien mukaan eri alojen asiantuntijoita sekä tieteenalojen menetelmiä ja lähteitä. Oppilas saa palautetta oppimisprosessin aikana ja oppilaan osoittama osaaminen otetaan huomioon oppiaineissa annettavaa sanallista arvioita tai numeroarvosanaa muodostettaessa.

Opettaja ohjaa oppilaita erilaisten ajattelu- ja oppimisstrategioiden käyttöön. Opintokokonaisuuden alussa oppilaalle tehdään näkyväksi opiskelun tavoitteet. Oppilas oppii asettamaan opiskelulle tavoitteita, jotka tähtäävät oman oppimisprosessin omistajuuteen. Oppilas oppii erilaisia tapoja ajatella, toimia ja tarkastella maailmaa sekä löytämään yhteyksiä ja merkityksiä tutkittavista ilmiöistä ja teemoista. Hänelle syntyy ymmärrys opiskeltavasta aihealueesta. Tieto- ja viestintäteknologian käyttö mahdollistaa erilaiset yhteisöllisen oppimisen pedagogiset ratkaisut **sekä kansainvälisen vuorovaikutuksen ja yhteistyön.**

Ilmiöpohjainen oppiminen on yhteisöllinen prosessi, jossa rakennetaan yhdessä ymmärrystä tarkastelun kohteena olevasta ilmiöstä, opiskeltavista käsitteistä sekä tavoiteltavista taidoista. Oppimisprosessi sisältää suunnittelua, erilaisia oppimistehtäviä, arviointia ja ohjausta. Opiskelussa käytetään erilaisia joustavia opetusjärjestelyitä, ja siinä mahdollistetaan myös eri-ikäisten oppilaiden työskentelyn yhdessä. Jokainen oppilas voi edetä omien kykyjensä mukaisesti, hän saa merkittäviä tehtäviä yhteisessä oppimisprosessissa, kokee oman osuutensa tärkeäksi ja sitoutuu tavoitteelliseen oppimisprosessiin. Arvioinnissa painotetaan oppimisprosessia. Oppilasta ohjataan tunnistamaan omaa oppimistaan ja arvioimaan edistymistään

Opettajan tehtävä on luoda oppimiselle edellytykset ja ohjata menetelmällisesti oppilaan oppimisprosessia sekä varmistaa, että oppilas ymmärtää opiskeltavan ilmiön liittyvät keskeiset käsitteet ja käsittehierarkiat.

[Vattuniemen koulussa ilmiöiden suunnittelussa on lähtökohtana yhteisöllisyyden ja yhdessä tekemisen vahvistaminen. Ilmiöissä hyödynnetään erilaisia työskentelytapoja monipuolisesti ja käytetään koulun, Lauttasaaren ja koko Helsingin monipuolisia oppimisympäristöjä. Ilmiöiden toteutuksessa pyritään hyödyntämään saaren yhteistyökumppaneita mahdollisimman laajasti.](#)

[Vuoden aikana toteutetaan kaksi ilmiökokonaisuutta vuosittain. Ilmiöitä toteutetaan joustavinryhmittelyin, hyödyntäen opettajien ja oppilaiden erikoisosaamista. Ilmiöiden kokoonpanot, pituus ja toteutus tavat sovitaan lukuvuoden alussa.](#)

[Ilmiöt rakentuvat oppilaiden aikaisemman tiedon ja osaamisen pohjalle. Ilmiön aikana opettaja virittäytyy oppilaiden kanssa yhdessä aiheeseen ja asettaa tavoitteet. Pohjana käytetään laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Tavoitteet voivat liittyä soveltavin osin myös eri](#)

oppiaineiden sisältöihin. Ilmiön arviointi perustuu yhdessä asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnissa käytetään itsearviointia, vertaisarviointia, sekä koko projektin läpi jatkuvaa arviointia.

OHJE KOULUKOHTAISALLE TYÖLLE

- Koulu kuvaa, miten opetuksen eheyttäminen ja ilmiöpohjaiset oppimiskokonaisuudet suunnitellaan ja toteutetaan ja miten niiden toteutusta seurataan.
- millaisia menetelmiä käytetään ml. arviointi.
- Koulu täsmentää oppilaan arvioinnin periaatteet ja menetelmät ilmiöopetuksessa.
- Koulu kuvaa, miten oppilaat ovat mukana oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.
- Koulu kuvaa eri oppiaineiden ja koulun muun toiminnan yhteistyötä ja työnjakoa koskevat toimintatavat.
- Koulu kuvaa, millaisin järjestelyin/rakentein monialaiset oppimiskokonaisuudet toteutetaan koulussa ja miten huolehditaan siitä, että kokonaisuudet ovat riittävän pitkäkestoisia.

LUKU 5 OPPIMISEN, KASVUN JA HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN

5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä

Arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri ilmenevät koulutyön käytännön järjestämisessä. Lähtökohtana on yhteinen vastuu ja huolenpito hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu koulun kaikille aikuisille tehtävästä riippumatta. Koulutyön järjestämisessä otetaan huomioon kaikkien oppilaiden tarpeet, edellytykset ja vahvuudet. Huoltajien ja muiden tahojen kanssa tehtävä yhteistyö tukee tässä onnistumista.

Opetussuunnitelman mukainen opetus, ohjaus, oppilashuolto ja tuki kaikkina koulupäivinä sekä turvallinen oppimisympäristö ovat jokaisen oppilaan oikeus. Opettaja seuraa oppilaidensa oppimista, työskentelyä ja hyvinvointia sekä ohjaa ja tukee heitä heti ongelmia havaittuaan. Hän myös arvostaa ja edistää oppilaiden vahvuuksia. Keskeistä on rakentava vuorovaikutus oppilaiden ja huoltajien kanssa sekä opettajien keskinäisessä ja oppilashuollon henkilöstön kanssa tehtävässä yhteistyössä.

Oppilaille on kouluyhteisön jäsenenä oma vastuunsa. Siihen kuuluu säännöllinen osallistuminen koulutyöhön, reilu ja arvostava suhtautuminen koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä yhteisten sääntöjen noudattaminen. Toisten ihmisten loukkaamattomuuden sekä työn ja työrauhan kunnioittaminen ja sovitusta tehtävistä huolehtiminen on koulutyössä välttämätöntä.

OHJE KOULUKOHTAISALLE TYÖLLE

Koulu tarkentaa tarvittaessa koulun periaatteita yhteisöllisen vastuun toteutumisessa.

5.1.1. Yhteinen vastuu ohjaustoiminnasta

Ohjaustoiminta muodostaa oppilaan kasvua ja kehitystä tukevan koko perusopetuksen ja sen jälkeisten opintojen jatkumon. Kaikkien opettajien ja koulun muiden työntekijöiden antaman ohjauksen tuella oppilas tekee omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostuksiinsa perustuvia arkielämää ja oppimista koskevia ratkaisuja sekä valintoja. Ohjaustoiminnalla edistetään oppilaan hyvinvointia, koulutyön onnistumista ja opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta tiiviissä yhteistyössä huoltajien kanssa. Oppilas oppii kehittämään ikätasonsa ja kehityksensä mukaisesti opiskeluvaihtoehtojaan ja vuorovaikutustaitojaan. Hän tiedostaa mahdollisuutensa vaikuttaa aktiivisesti omaan elämäänsä liittyvään suunnitteluun ja päätöksentekoon osana omaa yhteisöään ja ympäröivää yhteiskuntaa.

Oppilaat tarvitsevat ohjausta koko perusopetuksen ajan ja erityisesti koulutuksen eri nivelvaiheissa ja valintatilanteissa. Ohjauksen tavoitteiden toteutumisen kannalta keskeistä on oppilaan yksilöllisen kehityksen huomioiminen. Tukea tarvitsevien oppilaiden kohdalla tärkeää on oppimisen vaikeuksien mahdollisimman varhainen tunnistaminen sekä kasvun ja kehityksen ongelmiin puuttuminen varhaisessa vaiheessa.

Ohjaustoiminnan periaatteet ja työnjako eri toimijoiden kesken määritellään koulukohtaisessa ohjaussuunnitelmassa. Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan ohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt.

Vuosiluokilla 1–6 ohjaustoiminta toteutuu kiinteänä osana muuta opetusta. Ohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien ja koulun henkilökunnan kanssa. Vuosiluokkien 7–9 ohjaustoiminnasta vastaavat koulun opettajat yhdessä opinto-ohjaajan ja ryhmäohjaajan sekä koulun muun henkilökunnan kanssa. Tärkeää on myös yhteistyö huoltajien kanssa. Oppiaineen oppilaanohjaus tavoitteet ja sisällöt on kuvattu luvussa 14.4.19.

OHJE KOULUKOHTAISELLE TYÖLLE

Koulu tarkentaa tarvittaessa ohjaustoiminnan periaatteita ja käytäntöjä.

5.2. Yhteistyö

Helsingin kouluissa tehdään monipuolista yhteistyötä perusopetuksen yhtenäisyyden, eheyden ja laadun varmistamiseksi, toiminnan avoimuuden lisäämiseksi sekä oppilaiden oppimisen ja kasvun tukemiseksi. Yhteistyö on suunnitelmallista ja sen toteutumista arvioidaan yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa.

Koulun henkilöstön tiivis yhteistyö edesauttaa koulun kasvatusta ja opetustavoitteiden toteuttamista. Koulutyö järjestetään tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti yhdessä toimien ja työtä jakaen. Yhteistyötä tarvitaan erityisesti monialaisten ilmiöpohjaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa, oppimisen arvioinnissa ja tuessa sekä oppilashuollon toteuttamisessa.

Koulujen keskinäisen ja alueellisen yhteistyön tavoitteena on edistää opetuksen kehittämistä ja yhtenäisyyttä sekä vahvistaa henkilöstön osaamista. Toiminta paikallisissa, kansallisissa ja

kansainvälisissä verkostoissa edistää pedagogiikan kehittämistä, **jossa myös oppilaat ovat aktiivisia toimijoita.**

Helsingissä koulut toimivat erilaisissa alueellisissa ja kaupungin tason verkostoissa. Moniammatillinen verkostotyö edistää lasten ja nuorten hyvinvointia ja osallisuutta sekä ehkäisee syrjäytymistä. Hyvä yhteistyö eri toimijoiden kesken lisää oppimisympäristöjen monipuolisuutta ja tukee koulun kasvatustehtävää.

Oppilaan eheän oppimispolun varmistamisessa keskeistä on toimiva yhteistyö varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa.

[Vattuniemen ala-asteella tehdään tiivistä yhteistyötä alueen esiopetusryhmien, Lauttasaaren ala-asteen sekä Lauttasaaren yhteiskoulun kanssa. Yhteistyössä näiden ja muiden toimijoiden kanssa pyritään kehittämään joustavia toimintamuotoja. Erilaisiin verkostoihin ja hankkeisiin osallistumisessa huomioidaan koulun toiminta-ajatuksen mukaisen pedagogisen kehittämistyön painottuminen. Koulun oppilaita ohjataan hyödyntämään alueellisia mahdollisuuksia. Yhteistyön toteuttaminen kuvataan tarkemmin vuosittain laadittavassa toimintasuunnitelmassa sekä toimintakertomuksessa.](#)

OHJE KOULUKOHTAISALLE TYÖLLE

- Koulun sisäisen yhteistyön rakenteet ja periaatteet on kuvattu luvussa 4.1. Koulu voi halutessaan täsmentää/kuvata rakenteita ja periaatteita myös tässä luvussa.
- Koulu kuvaa koulujen välisen yhteistyön rakenteet ja periaatteet.
- Koulu kuvaa yleiset periaatteet, miten varmistetaan koulun osallistuminen alueelliseen verkostotyöhön ja täsmentää halutessaan alueellisen yhteistyön toteuttamisen periaatteita.

5.2.1 Kodin ja koulun yhteistyö

Koulut tekevät yhteistyötä kotien kanssa oppilaan hyvinvoinnin edistämiseksi ja oppimistulosten parantamiseksi. Yhteistyön lähtökohtana on luottamuksen rakentaminen, tasavertaisuus ja keskinäinen kunnioitus. Koulun tehtävänä on järjestää opetusta siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta. Huoltajalla taas on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta ja siitä, että lapsi suorittaa oppivelvollisuuden.

Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yksilö- että yhteisötasolla. Yhteistyö ilmenee oppilaskohtaisina ja yhteisinä tapaamisina ja tapahtumina. Yhteiset tapahtumat suunnitellaan sellaisiksi, että ne tukevat huoltajien verkostoitumista, avointa vuorovaikutusta ja aktiivista osallistumista koulun toimintaan. Koulu tukee vanhempien verkostoitumista luokka- ja koulutasolla ja kutsuu huoltajia kehittämään yhteistyön muotoja yhdessä koulun kanssa.

Oppilaskohtaisessa kodin ja koulun yhteistyössä kannustava sekä oppilaan oppimista ja kehitystä myönteisesti kuvaava palaute on tärkeää. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus ja yksilölliset tiedon ja tuen tarpeet. Yhteistyön merkitys korostuu perusopetuksen nivelvaiheissa,

erilaisissa valintatilanteissa ja suunniteltaessa oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tukea. Ennen erityisen tuen päätöksen tekemistä kuullaan aina oppilasta ja hänen huoltajaansa.

Koulu yhteisötasolla tiedottaminen tapahtuu Wilman ja koulun kotisivujen välityksellä. Luokan ja yksittäisen oppilaan tasolla tiedottamisen välineenä toimii Wilma. Koteihin voidaan olla yhteydessä myös puhelimitse. Yhteistyötä toteutetaan mahdollisuuksien mukaan suomeksi ja englanniksi. Tarvittaessa yhteydenpidossa hyödynnetään tulkkauspalveluita.

Lukuvuoden keskeiset käytännöt ja tavoitteet käydään läpi lukuvuosittain järjestettävissä vanhempainilloissa. Opettajat tapaavat huoltajia myös lukuvuosittain järjestettävissä arviointikeskusteluissa. Tarpeen mukaan huoltajia tavataan useamman kerran lukuvuoden aikana.

Huoltajilla on mahdollisuus osallistua koulun toimintaan myös koulun vanhempainyhdistyksen kautta. Vanhempainyhdistys tukee koulun toimintaa. Luokkien luokkavanhemmat tiedottavat luokan muille vanhemmille yhteisistä sopimuksista. Vattuniemen ala-asteella järjestetään juhlia ja tapahtumia, joihin huoltajilla on mahdollisuus osallistua.

OHJE KOULUKOHTAISALLE TYÖLLE

- Koulu kuvaa kodin ja koulun yhteistyön toimintatavat sekä tiedottamisen yleiset käytännöt koulu yhteisötasolla, luokan tasolla ja sekä yksittäistä oppilasta koskien.
- Koulu tarkentaa, miten se huomioi perheiden moninaisuuden ja erityisesti maahanmuuttajataustaiset huoltajat.
- Koulu kuvaa, miten koulussa varmistetaan se, että kaikki huoltajat saavat riittävästi tietoa koulun opetuksen järjestämisen keskeisistä asioista: opetussuunnitelmasta, oppimisen tavoitteista, oppimisympäristöistä ja työtavoista, oppimisen tuesta ja oppilashuollosta, arvioinnista, opiskeluun liittyvistä valinnoista sekä lukuvuoden erilaisista tapahtumista.

5.3. Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskelu ympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat opettajan antama jatkuva ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle. Koululla on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatuskeskustelua ja perusopetuslain mukaisia kurinpidokeinoja.

Kasvatuskeskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Keskustelun tarkoituksena on yhdessä oppilaan kanssa yksilöidä toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti, kuulla oppilasta, selvittää laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä pohtia keinot tilanteen korjaamiseksi. Menettelyn tavoitteena on löytää myönteisiä keinoja oppilaan koulussa käyttäytymisen ja hänen hyvinvointinsa parantamiseksi.

Helsingissä laaditaan erillinen kaikille kouluille yhteinen suunnitelma kasvatustieteiden ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Yhteinen suunnitelma varmistaa toimintatapojen laillisuuden ja yhdenmukaisuuden sekä oppilaiden yhdenvertaisen kohtelun kaupungissa. Suunnittelu tukee koulun järjestysääntöjen toteutumista.

Kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain laissa mainittuja keinoja, ja näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käyttö perustuu asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla suhteessa tekoon. Myös oppilaan ikä ja kehitysvaihe otetaan huomioon. Kurinpidollisia keinoja ei saa käyttää oppilaita häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla.

5.4. Perusopetuksen järjestäminen eri tilanteissa

5.4.1 Vuosiluokkiin sitomaton opetus

Vuosiluokkiin sitomaton opetus on yksilöllisen opinnoissa etenemisen mahdollistava joustava opetusjärjestely. Helsingin kaupungin peruskouluissa vuosiluokkiin sitomatonta opetusta voidaan käyttää koko koulun, tiettyjen vuosiluokkien tai yksittäisten oppilaiden opetuksen järjestämisessä. Mahdollisuutta opiskella oman opinto-ohjelman mukaan on erityisesti syytä harkita silloin, kun oppilas on vaarassa keskeyttää opintonsa.

Kun oppilas etenee oman opinto-ohjelmansa mukaan, eri oppiaineiden opinnoissa edetään vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oppilaan oman opinto-ohjelman mukaisesti. Opiskelu tapahtuu ryhmässä. Oman opinto-ohjelman mukaan eteneminen mahdollistaa joustavat järjestelyt ja etenemisen oppilaan omien taitojensa vahvuuksien mukaan. Tämä antaa mahdollisuuden oppilaan lahjakkuuksien edistämiseen ja vahvistamiseen.

Oppilas osallistuu oman opinto-ohjelmansa laadintaan yhdessä opettajien ja huoltajien kanssa. Oleellista oman opinto-ohjelman mukaan etenemisessä on se, että oppilas sitoutuu omaan opiskeluunsa ja ottaa vastuuta siitä omien edellytystensä mukaisesti.

Vuosiluokkiin sitomatonta opetusta käytettäessä tuntijako sekä opetuksen tavoitteet ja niihin liittyvät keskeiset sisällöt määritellään opintokokonaisuuksittain. Opintokokonaisuudet muodostetaan kussakin aineessa tai aineryhmässä valtioneuvoston asetuksen määrittelemien tuntijaon nivelkohtien väliin muodostuvien vuosiluokkakokonaisuuksien pohjalta. Vuosiluokkakokonaisuudet voidaan tarvittaessa jakaa kahdeksi tai useammaksi opintokokonaisuudeksi.

Opintokokonaisuuksien sisältö voidaan myös muodostaa yhdistämällä eri oppiaineiden ja aineryhmien tavoitteita ja sisältöjä.

OHJE KOULUKOHTAISALLE TYÖLLE

- Jos koulussa noudatetaan vuosiluokkiin sitomatonta opetussuunnitelmaa, koulu kuvaa opetussuunnitelmassa.
- Miten vuosiluokkiin sitomatonta eli oman opinto-ohjelman mukaan etenevää opiskelua käytetään (kaikki luokat, tietyt vuosiluokat).

- Mitkä ovat oppimäärään sisältyvät opintokokonaisuudet, joista opinnot rakentuvat.
- Mitkä ovat tuntijako sekä opetuksen tavoitteet ja sisällöt näille opintokokonaisuuksille.
- Mitkä opintokokonaisuudet ovat oppilaalle pakollisia ja mitkä valinnaisia.
- Miten opintojen etenemistä ja opintokokonaisuuksien suorittamista seurataan ja arvioidaan.

Vuosiluokkiin sitomattomasti edettäessä otetaan huomioon oppimisen arviointia sekä seuraavalle vuosiluokalle siirtymistä koskevat erityismääräykset oppimisen arviointia käsittelevässä luvussa 6.

5.4.2 Yhdysluokkaopetus

Yhdysluokalla tarkoitetaan opetusryhmää, jossa opiskelee eri vuosiluokilla olevia tai vuosiluokkiin sitomattomasti opiskelevia eri ikäisiä oppilaita. Opetus yhdysluokassa voidaan toteuttaa kokonaan oppilaiden vuosiluokkien mukaisesti tai osittain vuorokurssiperiaatetta noudattaen. Vuorokurssittain opiskeltaessa tulee huolehtia opiskeltävien sisältöjen jatkuvuudesta ja johdonmukaisesta etenemisestä. Erityisesti on huolehdittava oppilaiden opiskelutaitojen kehittämisestä. Yhdysluokkaopetuksessa tulee aina turvata oppilaan oikeus opetussuunnitelmassa määriteltyyn kokonaistuntimäärään. Mikäli oppilas siirtyy vuorokurssiperiaatteen mukaisesta opiskelusta vuosiluokittain etenevään opiskeluryhmään, oppilaan opetus järjestetään yksilöllisesti mahdollisen puuttuvan oppimäärän tai sen osan suorittamiseksi.

Yhdysluokkaopetuksessa on hyvät edellytykset edistää opetuksen eheyttämistä ja käyttää monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Yhdysluokkaopetuksessa hyödynnetään erityisesti vertais- ja mallioppimisen mahdollisuuksia. Yhdysluokissa lähiopetusta voidaan tukea ja rikastaa myös etäyhteyksiä hyödyntäen.

OHJE KOULUKOHTAISELLE TYÖLLE

- Koulu voi halutessaan tämentää yhdysluokkaopetusta esimerkiksi, jos koululla on tähän jokin erityinen pedagoginen peruste

5.4.3 Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Perusopetuksessa voidaan hyödyntää etäyhteyden kautta tapahtuvaa opetusta ja näin täydentää opetusta sekä tarjota monipuolisia opiskelumahdollisuuksia eri oppiaineisiin. Etäyhteyden kautta annettavasta opetuksesta vastaa aina perusopetuksen järjestämisluvan saanut opetuksen järjestäjä. Opetustavan soveltuvuutta pohditaan erityisesti oppilaiden iän ja edellytysten näkökulmasta.

Etäyhteyksillä voidaan tukea erityisesti harvemmin opiskeltujen kielten ja uskontojen sekä valinnaisten aineiden opetusta. Etäyhteyksiä hyödyntävällä opetuksella edistetään oppilaiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia monipuoliseen ja laadukkaaseen perusopetukseen koulun koosta ja sijainnista riippumatta. Etäyhteyksien käyttö lisää osaltaan koulun toiminnan ekologista kestävyyttä.

Etäyhteyksiä hyödyntämällä opetusta voidaan sekä eriyttää että eheyttää. Opetuksella voidaan vastata oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin – tarjota erityislahjakkuuden kehittymistä tukevaa opetusta, syventää koulun tarjoamaa oppimisen ja koulunkäynnin tukea tai huolehtia opetuksesta joissakin poikkeustilanteissa, esimerkiksi oppilaan pitkän sairausjakson aikana. Etäyhteyksien ja erilaisten opetusteknologioiden käyttö monipuolistavat oppimisympäristöjä. Tällöin voidaan käyttää eri

opettajien osaamista sekä koulun yhteistyökumppaneiden ja mahdollisten kansainvälisten verkostojen asiantuntemusta oppilaiden tarpeiden ja opetuksen tavoitteiden mukaisesti.

Oppimisympäristön turvallisuudesta sekä oppilaiden valvonnasta ja ohjauksesta huolehditaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin muissakin opetustilanteissa. Opetusryhmällä tulee olla turvallisuudesta ja hyvinvoinnista vastaava opettaja ja oppilaiden mahdollisuudet oppimista edistävään vuorovaikutukseen tulee turvata. Oppilaiden tarpeet huomioonottavalla ja opusteknologian mahdollisuuksia hyödyntävällä pedagogisella suunnittelulla varmistetaan opetuksen laadukas toteuttaminen. Tekijänoikeuksia koskevan lainsäädännön toteutumiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

5.4.4. Joustava perusopetus

Helsingissä joustavan perusopetuksen toimintaa järjestetään opetuslautakunnan määrittelemissä peruskouluissa. Pienryhmässä opiskelee kymmenen 7.–9. vuosiluokan oppilasta. Opetus toteutetaan perusopetusta koskevien säädösten ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Toiminnan suunnittelua, organisointia, seurantaa ja arviointia varten toimii kuntakohtainen moniammatillinen ohjausryhmä.

Joustava perusopetus on tarkoitettu nuorille, joilla on alisuoriutumista ja heikko opiskelumotivaatio sekä oppilaille, joiden arvioidaan olevan vaarassa syrjäytyä jatkokoulutuksesta ja työelämästä.

Toiminnan tavoitteena on toiminnallisella ja työpainotteisella opiskelulla tukea elämänhallintataitojen ja opiskeluvälineiden kehittämistä sekä tukea peruskoulun loppuun saattamista. Lisäksi oppilasta tuetaan yksilöllisesti toisen asteen koulutukseen siirtymisessä ja edistetään hänen valmiuksiaan menestyä jatko-opinnoissa. Toiminnan tavoitteena on varmistaa jokaiselle nuorelle soveltuva jatko-opiskelupaikka.

Joustavan perusopetuksen pienryhmän opetuksesta vastaa ensisijaisesti erityisluokanopettaja. Oppilas voi osallistua opetukseen osittain myös muissa yleisopetuksen ryhmissä. Joustavan perusopetuksen opettaja tekee verkostoyhteistyötä.

Koulun toimintatapoja ja opetusmenetelmiä kehitetään niin, että ne vastaavat joustavaan perusopetukseen valittujen oppilaiden yksilöllisiä tarpeita. Erityistä huomiota kiinnitetään työmuotoihin, joilla lisätään oppilaiden osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta koulu yhteisössä sekä vahvistetaan huoltajien ja kaikkien joustavassa perusopetuksessa työskentelevien yhteistä kasvatustyötä. Opetuksessa painotetaan toiminnallisia ja työpainotteisia opiskelumenetelmiä. Opetus järjestetään koulussa lähiopetuksena sekä ohjattuna opiskeluna työpaikoilla. Opiskelu koulun ulkopuolella muissa oppimisympäristöissä on oleellinen osa joustavaa perusopetusta. Opiskeluun sisältyy opetussuunnitelmaan soveltuvia erilaisia opinto- ja vierailukäyntejä. Päätösvaiheessa painotetaan myös tutustumista 2. asteen oppilaitoksiin.

Joustavan perusopetuksen oppilaalla on oikeus säädösten mukaiseen oppimisen ja koulunkäynnin tukeen, ohjaukseen ja oppilashuoltoon. Poikkeuksellisesti joustavaan perusopetukseen voidaan ottaa myös erityistä tukea saava oppilas, mikäli oppilas kykenee noudattamaan opetuksessa käytettävää opetussuunnitelmaa ja järjestelyä voidaan pitää oppilaan edun mukaisena.

Joustavan perusopetuksen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tai päivitetään hänelle jo aiemmin laadittua oppimissuunnitelmaa. Oppimissuunnitelmassa kuvataan myös oppilaan opetuksen järjestäminen koulun ulkopuolisissa oppimisympäristöissä. Mikäli oppilas saa erityistä tukea, hänelle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma eli HOJKS.

Joustavan perusopetuksen toimintaan hakeudutaan erikseen ilmoitettavana ajankohtana. Oppilas valitaan joustavan perusopetuksen toimintaan oppilaan ja/tai hänen huoltajiensa tekemän hakemuksen, koulun moniammatillisen kokouksen jäsenen (kuraattori, psykologi, erityisopettaja tai opinto-ohjaaja) suosituksen sekä haastattelun perusteella. Suosituksen kokoo oppilaan asian parhaiten tunteva henkilö. Haastatteluun kutsutaan oppilas ja hänen huoltajansa.

Jos oppilas siirtyy pois joustavasta perusopetuksesta ennen perusopetuksen päättymistä, tehdään joustavan perusopetuksen päättymisestä hallintopäätös. Päätös voi tällöin perustua oppilaan ja/tai huoltajan kirjalliseen ilmoitukseen.

5.4.5 Sairaalaopetus

Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetus järjestetään ensisijaisesti oppilaan omassa perusopetuslain 6§ tai 28§:ssä tarkoitetussa koulussa tai esiopetuksen järjestämipaikassa, johon oppilas on otettu.

Sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se oppilaan terveys huomioon ottaen on mahdollista. Hoidosta vastaavan sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään myös muulle erikoissairaanhoidossa olevalle oppivelvolliselle oppilaalle opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua, jos opetuksen järjestäminen muutoin ei ole perusopetuslain tai muun lain mukaisista tukitoimista huolimatta oppilaan edun mukaista.

Sairaalaopetuksen järjestämisestä ja opetukseen sekä opetuksesta siirtymisestä siirtymisen kannalta välttämättömästä tuesta sovitaan oppilaan kotikunnan kanssa, kun on kuultu oppilasta, huoltajia tai muuta laillista edustajaa, oppilaan opetuksen järjestäjää sekä oppilashuollosta vastaavia henkilöitä. Mikäli sopimukseen ei päästä, päätöksen tekee hoidosta vastaavan sairaalan tai muun erikoissairaanhoidon toimintayksikön sijaintikunta.

Helsingissä sairaalassa potilaana olevan ja muussa erikoissairaanhoidossa olevan oppivelvollisen opetuksesta vastaa sairaalakoulu. Oppilaat ovat Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin (HUS) lasten- ja nuorten somaattisten, neurologisten, psykiatristen osastojen ja avohoitoyksiköiden sekä Helsingin Diakonissalaitoksen lapsi- ja perhetyön palvelualueen peruskoulukäisiä lapsia ja nuoria.

Sairaalakoulussa on oppilaspaikkoja erikoissairaanhoidon avohoidossa oleville peruskoululaisille. Opetusvirasto ilmoittaa erikseen seuraavan lukuvuoden vapautuvien oppilaspaikkojen hakumenettelystä ja aikatauluista. Lukuvuoden aikana vapautuville oppilaspaikoille on jatkuva haku. Avohoidon koulupaikkoihin oppilaaksiotosta päättää opetuspäällikkö.

5.5 Perusopetusta tukeva muu toiminta

5.5.1 Koulun kerhotoiminta

Kerhotoiminta on oppituntien ulkopuolista toimintaa, joka noudattaa koulun kasvatuksellisia, opetuksellisia ja ohjauksellisia tavoitteita. Koulu suunnittelee, arvioi ja kehittää kerhotoimintaa yhdessä oppilaiden, eri toimijoiden ja huoltajien kanssa.

Kerhotoiminnan perusedellytys on toiminnan vapaaehtoisuus, maksuttomuus ja oppilaiden oma motivaatio. Kerhotoiminnalla voidaan tukea oppilaan päivän kokonaisuutta. Toiminnalla edistetään yhteisöllisyyttä ja rikastutetaan koulun toimintakulttuuria ja kulttuurista monimuotoisuutta.

Kerhotoiminnan tehtävä on tukea oppilaiden fyysistä, psyykkistä, sosiaalista ja eettistä kasvua ja kehitystä. Tavoitteena on lisätä harrastuneisuutta ja tuottaa yhdessä tekemisen, osaamisen, onnistumisen ja ilon kokemuksia.

5.5.2 Aamu- ja iltapäivätoiminta

Helsingissä järjestetään perusopetuslain mukaista iltapäivätoimintaa joko koulussa tai sen lähiympäristössä ja siinä toteutetaan perusopetuksen arvopohjaa. Iltapäivätoiminta on kiinteä osa koulun toimintaa ja oppilaan päivittäistä toimintaympäristöä. Iltapäivätoiminnan tarpeet huomioidaan oppimisympäristöjärjestelyissä. Toiminnalla edistetään oppilaiden välisiä keskinäisiä suhteita ja kouluviihtyvyyttä. Iltapäivätoiminta tukee osaltaan lapsen oppimista ja kasvua yhteistyössä kotien kanssa. Iltapäivätoiminnasta laaditaan oma toimintasuunnitelma.

5.5.3 Koulun kirjastotoiminta

Koulun kasvat- ja opetustyön tukemiseksi järjestettävää koulukirjastotoimintaa voidaan toteuttaa yhteistyössä lähikirjaston kanssa. Kirjastotoiminta vahvistaa oppilaiden yleissivistyksen ja maailmankuvan laajenemista ja avartumista. Koulukirjasto tarjoaa aktiivoin ja virikkeisen oppimisympäristön sekä monipuolisia työtapoja. Kirjaston tehtävänä on kannustaa oppilaita omaehtoiseen lukemiseen ja omiin lukuvalintoihin, tyydyttää heidän tiedonhaluaan, kannustaa hakemaan tietoa eri lähteistä ja arvioimaan tietolähteitä. Kirjastotoiminta lisää mahdollisuuksia opetuksen eriyttämiseen ja oppilaiden yksilöllisten kiinnostusten mukaiseen työskentelyyn. Yhdessä koulu ja kirjasto ohjaavat elinikäiseen oppimiseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen.

Kirjastotoiminnalla edistetään laaja-alaista osaamista, erityisesti ajattelutaitojen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä, arjenhallintaa sekä tieto- ja viestintäteknologista osaamista. Sekä koulukirjastotoiminta että lähikirjastotoiminta tukevat ilmiöpohjaista ja tutkivaa oppimista. Helsingissä jokaisella koululla on oma lähikirjasto, joka tarjoaa lukutaitoa tukevaa aineistovinkkausta, mediakasvatusta ja monipuolista tiedonhaun ja -hallintataitojen opetusta oppilaille. Koulun ja kirjaston yhteistyön periaatteet on kuvattu opetusviraston ja Helsingin kaupunginkirjaston yhteistyösopimuksessa (www.kirkou.fi).

5.5.4 Kouluruokailu

Kouluruokailu tukee osaltaan oppilaiden hyvinvointia, kasvua ja kehitystä. Koulun aikuiset

huolehtivat ruokailun ohjauksesta, valvonnasta ja tapakasvatuksesta. Helsingissä ruokailuhetkillä on tärkeä virkistystehtävä ja niillä edistetään kestävää elämäntapaa, kulttuurista osaamista sekä sosiaalista kanssakäymistä.

Opetus- ja ruokapalveluhenkilöstö tekevät yhteistyötä kouluruokailun järjestämisessä ja kehittämisessä. Kouluruokailun tavoitteista ja käytännön järjestelyistä keskustellaan myös kotien kanssa.

Oppilaita kannustetaan osallistumaan kouluruokailun, ruokahetkien ja ruokailuympäristön viihtyisyyden suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin yhdessä opetus- ja ruokapalveluhenkilöstön kanssa. Kouluruokailuun osallistumista, ruoan ja ruokailutilanteen laatua ja toteutumista seurataan, arvioidaan ja niistä tiedotetaan säännöllisesti koulu yhteisössä ja koteihin.

[Oppilaat osallistuvat kouluruokailun suunnitteluun esim. ruokaraatien ja/tai ympäristöryhmän toiminnan kautta. Oppilaita kannustetaan aktiiviseen keskusteluun ja toimintaan kouluruokailun kehittämisen suhteen.](#)

OHJE KOULUKOHTAISALLE TYÖLLE:

- Koulu kuvaa, miten oppilaat voivat osallistua kouluruokailun suunnitteluun (esim. ruokaraadit).

5.5.4 Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteiset tapahtumat

Perusopetusasetuksen mukaan opetukseen käytetään tuntia kohti vähintään 45 minuuttia ja opetukseen käytettävä aika jaetaan tarkoituksenmukaisiksi opetusjaksoiksi. Osa työajasta voidaan käyttää työelämään tutustuttamiseen sekä lukuvuoden päättäjäisiin ja muihin yhteisiin tapahtumiin. Opintokäynnit ja leirikoulut voivat koskea koko koulu yhteisöä tai vain joitakin tai jotakin opetusryhmää. Päivän työ aloitetaan lyhyellä päivänavauksella.

Välitunnit, päivänavaukset ja koulun muu toiminta suunnitellaan ja toteutetaan siten, että ne edistävät osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä tervettä kasvua, kehitystä ja oppimista. Oppilaita kannustetaan liikkumaan koulupäivän aikana. Opintokäynnit ja leirikoulut tarjoavat mahdollisuuksia oppimisympäristön laajentamiseen ja oppimiseen autenttisissa tilanteissa sekä yhteistyöhön eri toimijoiden kanssa myös [keksiliäästi kansainvälistä yhteistyötä tehden](#). Välituntitoiminta, päivänavaukset ja koulun muu toiminta vahvistaa osaltaan oppilaiden laaja-alaisen osaamisen kehittämistä, ja niissä tulee näkyväksi koulun toimintaympäristön ja toiminnan monimuotoisuus.

OHJE KOULUKOHTAISALLE TYÖLLE

- Koulu kuvaa yleiset periaatteet siitä, miten kouluvuosi ja/tai -päivä jaetaan opetusjaksoihin ja välitunteihin, mitä muuta toimintaa koulupäiviin sisältyy ja millaisia toimintamuotoja käytetään.
- Tässä otetaan huomioon perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämisen periaatteet (luku 5).

5.5.5 Koulumatkat

Oppilaita kannustetaan kulkemaan koulumatkat terveystä ja kuntoa edistävällä tavalla. Helsingissä koulumatkat ovat turvallisia ja oppilaat kulkevat koulumatkat pääsääntöisesti itsenäisesti. Yhdessä kotien kanssa ohjataan oppilaita huolehtimaan koulumatkalla omasta ja muiden turvallisuudesta sekä käyttäytymään asiallisesti matkan aikana.

Koulukuljetuksien odotusaikojen valvonnasta ja ohjatusta toiminnasta sekä matkojen aikaisesta turvallisuudesta huolehditaan sopimalla yhteisistä menettelytavoista. Niistä sekä kuljetusjärjestelyistä tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Koulumatkoilla ei sallita kiusaamista, väkivaltaa tai minkäänlaista häirintää. Koulun tehtävänä on ilmoittaa koulumatkoilla tapahtuneista häiriötilanteista huoltajille ja tukea huoltajia asian selvittämisessä.

OHJE KOULUKOHTAISELLE TYÖLLE:

- Koulu kuvaa, miten koulussa toteutetaan liikennekasvatus ja huolehditaan oppilaiden ohjaamisesta turvalliseen käyttäytymiseen liikenteessä.

5.5.6 Koulunkäyntiavustajatoiminta

Koulunkäyntiavustaja ohjaa ja tukee oppilasta päivittäisissä tilanteissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan tai muiden tuen ammattihenkilöiden ohjeiden mukaisesti. Avustajan antama tuki edistää oppilaan itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Avustajapalvelun tavoitteena on tukea yksittäistä oppilasta siten, että hän kykenee ottamaan yhä enemmän itse vastuuta oppimisestaan ja koulunkäynnistään. Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle oppilaalle tai koko opetusryhmälle.

LUKU 6 OPPIMISEN ARVIOINTI

6.1 Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri

Helsingin kaupungin peruskouluissa on yhtenäinen arviointikulttuuri, jossa keskeistä on arvioinnin eettisyys ja oikeudenmukaisuus. Arvioinnista saatua tietoa käytetään myös opetuksen ja muun koulutyön suunnittelun sekä kehittämisen pohjana. Rohkaisevaa ja kannustava arviointi innostaa oppilasta ryhtymään omaan odotuksensa osaamisestaan. Oppilas iloitsee omasta osaamisestaan ja edistymisestään. Arvioinnista saatu palaute rakentaa merkittävästi oppilaan käsitystä itsestään oppijana ja ihmisenä sekä vahvistaa oppilaan luottamusta omiin kykyihinsä. Monipuolinen arviointi ohjaa oppilaan kokonaisvaltaista oppimista ja kasvua sekä laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Oppilas oppii iloitsemaan omasta osaamisestaan ja edistymisestään. Oppilaat osallistuvat aktiivisesti arvioinnin suunnitteluun ja toteutukseen. Oppilaita ohjataan havainnoimaan omaa ja yhteistä työskentelyä ja antamaan rakentavaa palautetta toisilleen ja opettajille. Tämä luo edellytyksiä oppilaiden itsearviointiin ja vertaisarviointiin taitojen kehittymiselle perusopetuksen aikana.

Oppilaan oppimista ja työskentelyä arvioidaan monipuolisesti. Oppilaan käyttäytymistä arvioidaan erillisenä kokonaisuutenaan. Arvioinnissa painottuu oppimisprosessi yksittäisten suoritusten sijaan. Oppilaat ja opettajat keskustelevat yhdessä oppimisprosessista ja sen arvioinnista. Oppilasta tuetaan oman oppimisprosessinsa ja edistymisensä ymmärtämisessä ja näkyväksi tekemisessä koko

oppimisprosessin ajan. Oppilas ymmärtää arvioinnin perusteet ja eri arviointimuodot sekä sen, miten itse voi vaikuttaa omaan oppimiseensa. Arvioinnista saatu palaute ohjaa oppilaan kokonaisvaltaista oppimista ja kasvua sekä laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.

Opettajan, oppilaan ja huoltajien yhteiset oppimisprosessia koskevat arviointikeskustelut edistävät keskinäistä luottamusta ja vahvistavat oppilaan sekä huoltajien osallisuutta. Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus saada tietoa arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta oppilaan arviointiin.

Väliarviointi ja lukuvuosisarviointi tehdään joka lukuvuosi. Väliarviointi annetaan syys- ja kevätlukukauden vaihteessa ja lukuvuosisarviointi kevätlukukauden lopussa. Väliarviointi toteutetaan arviointikeskusteluna, johon osallistuvat luokanopettaja, oppilas ja huoltaja. Keskustelun pohjana käytetään yhteisesti laadittuja lomakkeita.

Arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Yhdessä oppilaan opettaja käy läpi hänen vahvuuksiaan sekä tavoitteitaan ja niissä edistymistä. Oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan eri keinoin, esimerkiksi sähköisen portfolion avulla. Oppilaan osaamisen arvioinnista käytetään hyödyksi itse- ja vertaisarviointia, joita harjoitellaan osana arien työskentelyä ikätasoisesti.

OHJE KOULUKOHTAISALLE TYÖLLE

Koulu kuvaa:

- miten huolehditaan siitä, että koulussa toteutuu yhtenäinen arviointikulttuuri ja miten sen toteutumista seurataan ja kehitetään. Arviointikulttuurilla tarkoitetaan mm. yhteistä käsitystä arviointiprosessista, arvioinnin merkityksestä oppimisprosessiin, kotien kanssa tehtävästä yhteistyöstä jne. (ks. luku 6.1.).
- miten oppimisen arvioinnin ja palautteen antamisen käytännöistä tiedotetaan oppilaille ja huoltajille (kuinka usein, missä muodossa jne.)?

6.2 Arvioinnin luonne ja yleiset periaatteet

Perusopetuksessa oppimisen arviointi jaetaan arviointiin opintojen aikana sekä päättöarviointiin. Opintojen aikainen arviointi on kaikilla vuosiluokilla oppimisen ohjaamista palautteen avulla. Päättöarvioinnissa keskeistä on oppilaiden osaamisen tason määrittely ja kuvaaminen päättötodistuksessa annettavien arvosanojen avulla.

Oppilaita arvioidaan suhteessa koulun opetussuunnitelman tavoitteisiin. Oppilaita ja heidän suorituksiaan ei verrata toisiinsa, eikä arviointi kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Numeroarvioinnissa käytetään opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä. Arviointipalaute on kannustavaa ja ohjaa oppilasta ymmärtämään, miten toimia tavoitteiden saavuttamiseksi.

Arviointikriteerit on laadittu 6. ja 7. luokan nivelvaiheeseen sekä päättöarviointiin tukemaan opettajien työtä ja yhtenäistämään arviointia. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät hyvän osaamisen, eli arvioon ”Hyvä” tai arvosanaan 8, vaadittavan tason.

Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin, eikä osaamisen tason määrittelyssä käytetä edellä mainittuja arviointikriteerejä.

Arviointikäytännöt ja palautteen antaminen suunnitellaan ja toteutetaan oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Palautetta annettaessa kiinnitetään huomiota oppilaiden onnistumisiin ja oppimisen edistymiseen suhteessa aiempaan osaamiseen. Arviointi ja ohjaava palaute edistävät opiskeltavien asioiden jäsentymistä tieto- ja taitokokonaisuuksiksi sekä kehittävät oppilaiden metakognitiivisia taitoja ja työskentelytaitoja.

Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä ja otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tavat oppia, työskennellä ja osoittaa osaamistaan koko oppimisprosessin ajan. Opettaja kokoaa tietoa oppilaiden edistymisestä oppimisen eri osa-alueilla ja erilaisissa oppimistilanteissa. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään monipuolisesti arvioinnissa.

Oppilaan tuen tarve otetaan huomioon suunniteltaessa ja toteutettaessa arviointiprosessia sekä osaamisen näyttöjä. Arviointi- ja näyttötilanteissa varmistetaan, että kukin oppilas ymmärtää tehtävänannon ja saa riittävästi aikaa tehtävän suorittamiseen. Oppilaalla on mahdollisuus osoittaa osaamistaan myös suullisilla näytöillä.

Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa otetaan huomioon kunkin oppilaan kielitausta sekä kehittyvä suomen kielen taito. Jotta oppilas voi osoittaa osaamistaan mahdollisista suomen kielen puutteista huolimatta, arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota oppilaan tilanteeseen sovitettuihin, monipuolisiin ja joustaviin arviointitapoihin.

Itsearviointi

Oppilaan itsearviointitaidot kehittyvät osana kasvun ja oppimisen prosessia. Oppilaita ohjataan yksilöinä ja ryhmänä havainnoimaan oppimistaan ja sen edistymistä. Oppilaan kyky arvioida omaa toimintaansa ja oppimistaan kehittyä harjoituksen myötä. Opettaja auttaa oppilaita ymmärtämään tavoitteet ja etsimään niiden saavuttamiseksi parhaita toimintatapoja.

OHJE KOULUKOHTAISALLE TYÖLLE

Koulu kuvaa:

- miten huolehditaan siitä, että koulussa on yhteiset oppimisen arvioinnin periaatteet ja käytänteet (ks luku 6.2) ja miten niiden toteutumista seurataan.
- miten huolehditaan arvioinnin monipuolisuudesta, menetelmistä kuten TVT:n käytöstä.
- miten koulussa toteutetaan oppilaan itsearviointi ja vertaisarviointi. Miten oppilaan edellytyksiä itsearviointiin ja vertaisarviointiin edistetään.

6.3 Arvioinnin kohteet

Arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Luotettava arviointi edellyttää näiden osa-alueiden monipuolista havainnointia ja dokumentointia.

Oppimisen arviointi sisältää opinnoissa edistymisen ja osaamisen tason arviointia sekä palautteen antamista niistä. Edistymistä tarkastellaan suhteessa aiempaan osaamiseen ja asetettuihin tavoitteisiin. Osaamisen tasolla tarkoitetaan oppilaan eri tavoin osoittamaa osaamista suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja arvioituna oppilaan suoritusten perusteella. Tiedollisen ja taidollisen osaamisen tason arvioinnissa hyödynnetään valtakunnallisesti määriteltyjä arviointikriteerejä.

Työskentelyn arviointi

Oppilaiden työskentelytaitojen kehittäminen on yksi perusopetuksen keskeisistä tavoitteista. Opetuksessa tuetaan oppilaiden itsenäisen ja yhdessä työskentelyn taitoja. Työskentelytaitoja ovat myös taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään, taito toimia vastuullisesti ja sinnikkäästi sekä taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa. Keskeisintä on omien oppimisstrategioiden löytäminen sekä harjaantuminen käyttämään monipuolisesti erilaisia strategioita. Työskentelyä arvioidaan suhteessa oppilaalle asetettuihin tavoitteisiin.

Työskentelytaitoja harjoitellaan eri oppiaineissa, ilmiöpiskelussa ja koulun muussa toiminnassa. Opettajat ohjaavat oppilaita sekä yksilöinä että ryhmänä suunnittelemaan työtään ja käyttämään oppimista edistäviä työskentelytapoja. Oppilaita ohjataan myös tarkastelemaan suunnitelmien toteutumista sekä arvioimaan työskentelyn onnistumista ja siihen vaikuttaneita tekijöitä.

Työskentelyn arviointi on osa oppiaineissa tehtävää arviointia ja arvosanan muodostamista. Arviointi perustuu oppiaineiden ja monialaisten ilmiöpohjaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteiden sisältämiin työskentelyn tavoitteisiin. Oppiaineiden arvioinnin lisäksi oppilas saa palautetta työskentelytaitoistaan ja niissä edistymisestä. Palautetta voidaan antaa suullisesta ja kirjallisesti.

Käyttäytyminen arvioinnin kohteena

Käyttäytymisen ohjaus sekä käyttäytymiseen liittyvien tietojen ja taitojen opettaminen ovat osa koulun kasvatustehtävää. Oppilaita ohjataan ottamaan huomioon muut ihmiset ja ympäristö sekä noudattamaan yhteisesti sovittuja toimintatapoja ja sääntöjä. Oppilas oppii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa asiallista, tilannetietoista käyttäytymistä ja hyviä tapoja.

Oppilaat ja huoltajat osallistuvat koulun kasvatustavoitteita ja käyttäytymiselle asetettavia tavoitteita koskevaan keskusteluun ja tavoitteiden määrittelyyn.

Käyttäytymisen tavoitteet perustuvat koulun kasvatustavoitteisiin ja yhteisön toimintakulttuuria määrittäviin linjauksiin ja järjestyssääntöihin. Oppilaille annetaan käyttäytymisestä ohjaavaa palautetta suhteessa koulun opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin.

Käyttäytymisen arvioinnissa erityisen tärkeä on huolehtia, että arviointi ei kohdistu oppilaan persoonaan, temperamenttiin eikä muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena, eikä se vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arviointiin. Päätös- ja erotodistukseen käyttäytymisen arviointia ei merkitä.

OHJE KOULUKOHTAISALLE TYÖLLE:

Koulu kuvaa:

- työskentelylle asetetut yleiset tavoitteet sekä sen, miten oppilas saa erillistä palautetta työskentelytaidostaan ja niissä edistymisessä (kirjallinen, suullinen, kuinka usein).
- käyttäytymisen tavoitteet ja miten käyttäytyminen arvioidaan.

6.4 Opintojen aikainen arviointi

Opintojen aikaisella arvioinnilla tarkoitetaan ennen päättöarviointia toteutettavaa arvioinnin ja palautteen antamisen kokonaisuutta. Sen keskeisenä tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua ja tukea oppimista sekä edistää itse- ja vertaisarviointitaitoja. Siihen sisältyy myös oppilaiden edistymisen ja osaamisen tason kuvaamista arviointitiedottein ja todistuksin. Oppilaalle ja huoltajalle annetaan tietoa opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä riittävästi.

6.4.1 Arviointi lukuvuoden aikana

Oppilas saa ohjausta ja palautetta lukuvuoden aikana osana päivittäistä opiskelua ja työskentelyä. Opettajan tehtävänä on luoda tilanteita, joissa yhdessä pohtien annetaan ja saadaan oppimista edistävää ja motivoivaa palautetta. Oppilaan itse- ja vertaisarviointitaidot vahvistuvat.

Oppimista edistävä palaute on laadullista ja kuvailevaa, oppimisen solmukohtia analysoivaa ja ratkovaa vuorovaikutusta. Siinä otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä. Oppilaita ohjataan palautteen avulla tiedostamaan edistymisensä ja jäsentämään oman oppimisensa eri vaiheita sekä löytämään erilaisia keinoja tavoitteisiin pääsemiseksi. Oppilas oppii ohjaamaan omaa oppimistaan, asettamaan itselleen tavoitteita ja käyttämään tarkoituksenmukaisia oppimisstrategioita.

Opettajan tehtävänä on auttaa oppilasta ymmärtämään, mitä heidän on tarkoitus oppia, mitä he ovat jo oppineet ja miten he voivat edistää omaa oppimistaan sekä parantaa suoriutumistaan. Tällainen oppimisprosessia näkyväksi tekevä ja ohjaava palaute edistää oppimaan oppimisen ja ajattelun taitojen kehittymistä sekä opiskeltavien asioiden jäsentymistä tieto- ja taitokokonaisuuksiksi.

6.4.2 Arviointi lukuvuoden päättyessä

Lukuvuoden päättyessä oppilas saa lukuvuositolustuksen, joka sisältää sanallisesti tai numeroin ilmaistut arviot siitä, miten oppilas on kyseisenä lukuvuonna saavuttanut tavoitteet opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa tai opintokokonaisuuksissa. Lukuvuositolustukseen sisältyy käyttäytymisen arviointi, ja siinä on myös päätös oppilaan siirtymisestä seuraavalle luokalle tai hänen jättämisestään luokalle.

Vuosiluokkien 1–2 todistuksissa käytetään yksinomaan sanallista arviointia ja arviointi kohdistuu ensisijaisesti oppilaan edistymiseen sekä yleisiin opiskelu- ja työskentelytaitoihin.

Vuosiluokilla 3–7 arviointi on sanallista tai numeroarviointia tai niiden yhdistelmää. Vuosiluokilla 3–7 sanallista arviointia voidaan käyttää tarvittaessa yksittäisen oppilaan kohdalla, vaikka kyseisellä vuosiluokalla muutoin käytettäisiin numeroarviointia.

~~Häikäluokilla 3–7 arviointi on sanallista tai numeroarviointia tai niiden yhdistelmää. Vuosiluokilla 3–7 sanallista arviointia voidaan käyttää tarvittaessa yksittäisen oppilaan kohdalla, vaikka kyseisellä vuosiluokalla muutoin käytettäisiin numeroarviointia.~~
Häikäluokilla 3–7 arviointi on sanallista tai numeroarviointia tai niiden yhdistelmää. Vuosiluokilla 3–7 sanallista arviointia voidaan käyttää tarvittaessa yksittäisen oppilaan kohdalla, vaikka kyseisellä vuosiluokalla muutoin käytettäisiin numeroarviointia.

Sanallista arviointia voidaan käyttää päättöarviointia lukuun ottamatta niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin suomi.

Yksilöllistettyjen oppimäärien arvioinnissa käytetään sanallista tai numeroarviointia tai niiden yhdistelmää. Arvioinnin muoto voi vaihdella oppilaskohtaisesti. Toiminta-alueittain annettavassa opetuksessa käytetään sanallista arviointia koko perusopetuksen ajan mukaan lukien päättöarviointi.

Numeroarvosana kuvaa oppilaan osaamisen tasoa suhteessa tavoitteisiin kussakin oppiaineessa tai opintokokonaisuudessa. Sanallista arviointia käyttämällä voidaan antaa monipuolista palautetta oppilaan oppimisesta ja suoriutumisesta. Sanallisella arvioinnilla voidaan myös antaa numeroarvosanaa yksityiskohtaisempaa palautetta osaamisesta ja oppimisen edistymisestä oppiaineen eri osa-alueilla.

6.4.3 Opintoissa eteneminen perusopetuksen aikana

Opetus ja arviointikäytännöt suunnitellaan ja toteutetaan siten, että oppilaalla on riittävästi monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan. Oppilaalla on oikeus saada tarvitsemaansa tukiopetusta, osa-aikaista erityisopetusta, ohjausta ja muuta tukea tilanteessa, jossa hän sairauden, oppimisvaikeuksien, vaikeasta elämäntilanteesta johtuvien poissaolojen tai muun syyn vuoksi on jäänyt tai on vaarassa jäädä jälkeen opinnoissaan. Mikäli oppilaan koko vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, tulee asiasta keskustella hyvissä ajoin lukuvuoden aikana huoltajan ja oppilaan kanssa sekä sopia toimenpiteistä oppimisen tukemiseksi.

Oppilas, joka on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai vastaavan sanallisen arvion, siirtyy seuraavalle vuosiluokalle. Oppilas voi siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossakin oppiaineessa olisi hylätty, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti.

Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuotta koskeva suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa oppiaineessa on hylätty. Ennen lukuvuoden päättymistä ja luokalle jättämistä oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta erillisessä kokeessa osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot. Erillinen koe voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita näyttömahdollisuuksia, joilla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa.

Luokalle jättämisestä voidaan koulutyön päättyessä tehdä lukuvuositodistuksessa ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksytyt suorittaminen erillisessä kokeessa on vuosiluokalta siirtymisen edellytys.

Oppilas voidaan myös jättää luokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos sitä on pidettävä hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaisena. Oppilaan huoltajalle tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä. Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat.

Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan vuosiluokkiin sitomattomasti

Perusopetuksen opinnoissa voidaan edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan oman opinto-ohjelman mukaisesti vuosiluokkiin sitomattomasti. Oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuositodistuksen kyseisenä lukuvuonna hyväksytysti suorittamista opinnoista ja siirtyy lukuvuoden koulutyön päättyttyä seuraavalle vuosiluokalle.

Oman opinto-ohjelman mukaisella etenemisellä voidaan tarvittaessa välttää luokalle jättäminen, jonka myötä oppilaan kaikki opinnot kyseiseltä luokalta raukeaisivat.

Oman opinto-ohjelman mukaisesti etenevä oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai eroaa koulusta.

6.4.4 Arviointi nivelvaiheissa

Valtioneuvoston asetuksessa säädetty tuntijako määrittää nivelkohdat, joiden mukaisesti perusopetus jakautuu vuosiluokkien 1–2, 3–6 sekä 7–9 muodostamiin kokonaisuuksiin.

Toisen vuosiluokan päätteeksi tehtävä arviointi

Toisen vuosiluokan lopulla oppimisen arvioinnin pääpaino on oppimisen edistymisen arvioinnissa. Oppilaalle annetaan lukuvuositodistuksen lisäksi myös muuta ohjaavaa palautetta, jonka tavoitteena on tuoda esille oppilaan vahvuuksia oppijana ja vahvistaa itsetuntoa ja oppimismotivaatiota.

Lisäksi annetaan palautetta oppilaan opiskelun etenemisestä eri oppiaineissa. Lukuvuositodistuksessa ilmaistaan, onko oppilas saavuttanut kunkin oppiaineen tavoitteet hyväksyttävästi.

Kuudennen vuosiluokan päätteeksi tehtävä arviointi

Kuudennen vuosiluokan päättyessä oppilas saa lukuvuositodistuksen. Tämän lisäksi kuudennen vuosiluokan loppuvaiheessa oppilaalle annetaan myös muuta ohjaavaa palautetta, jossa kiinnitetään huomiota erityisesti työskentelytaitojen ja oppimisen taitojen kehittymiseen. Arviointikäytänteet ja palautteen antaminen suunnitellaan niin, että oppilas ja huoltaja saavat monipuoliseen tietoon perustuvan käsityksen oppilaan oppimisen edistymisestä.

Kuudennen vuosiluokan lukuvuositodistuksessa annettavaa arviointia varten kaikkiin yhteisiin oppiaineisiin on valtakunnallisesti määritelty tavoitteista johdetut arviointikriteerit sanalliselle arviolle ”hyvä” tai numeroarvosanalle kahdeksan (8). Kriteerien avulla on kuvattu, millaista osaamista edellytetään kyseisen arvion tai arvosanan saavuttamiseksi. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan opettajan arvioinnin apuvälineitä.

Oppilas saa arvion hyvä tai arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen eri kriteerien kuvaamaa osaamista. Tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta. Arviointikriteerejä voidaan hyödyntää myös alempien vuosiluokkien arvioinnin tukena.

Sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvio oppilaan edistymistä suhteessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin tavoitteisiin ja osaamisen tasoa suhteessa valtakunnallisesti määriteltyihin arviointikriteereihin.

6.4.5 Koulun arviointikäytänteet

OHJE KOULUKOHTAISLLE TYÖLLE

- Koulu kuvaa, miten opintojen aikainen arviointi toteutetaan.
- Kuinka usein ja miten opintojen aikaista arviointia annetaan oppilaalle ja hänen huoltajalleen lukuvuositodistuksen lisäksi (arviointin ajankohdat ja muodot).
Koulu täsmentää ohjaavan palautteen muodot ja ajankohdat:
- miten koulussa toteutetaan jatkuva arviointi ja huolehditaan siitä, että saatu palaute edistää oppilaan ajattelun ja oppimisen prosessia.
- Koulu kuvaa, mitkä ovat vuosiluokalta siirtymiseen ja luokalle jättämiseen sekä ehtojen suorittamiseen liittyvät käytännöt.
- Koulu kuvaa, millaiset ovat kotien kanssa tehtävän yhteistyön käytänteet silloin, jos oppilas on vaarassa jäädä vuosiluokalle.

6.5 Perusopetuksen päättöarviointi

Päättöarviointi ajoittuu oppiaineesta ja koulun tuntijaosta riippuen vuosiluokille 7, 8 tai 9. Päättöarviointiin johtavien arviointikäytäntöjen tulee olla oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisia.

Päättöarvioinnin tehtävänä on määritellä, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppiaineen oppimäärän tavoitteet. Arvioinnin tuloksena annettava numeroarvosana tai sanallinen arvio kuvaa oppilaan suoriutumisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin.

Päättöarvioinnin lähestyessä opettajien tehtävänä on lukuvuoden vielä ollessa käynnissä antaa oppilaille paitsi tietoa suoriutumisen nykytilasta ja -tasosta myös oppimista eteenpäin ohjaavaa arviointipalautetta. Samoin tulee huolehtia siitä, että oppilaat ja huoltajat ovat tietoisia tavoitteista, arviointiperusteista ja päättöarvioinnin kriteereistä. Palautteen ja ohjauksen tulee olla riittävän

yksityiskohtaista ja yksilöllistä.

Mikäli ennakoitaan, että 9. luokan oppilas ei tukitoimista huolimatta suoriudu opinnoistaan ja on vaarassa jäädä luokalle, voidaan oman opinto-ohjelman mukaiseen etenemiseen siirtymisellä estää oppilaan kaikkien suoritusten raukeaminen. Oman opinto-ohjelman mukaan etenevää, vuosiluokkiin sitomatonta opetusta käsitellään tarkemmin luvussa 5.

6.5.1 Päätösarvosanan muodostaminen

Perusopetuksen päätösarvosanojen tulee olla annettu yhdenvertaisin perustein. Päätösarvosanan muodostamista varten on opetus suunnitelman valtakunnallisissa perusteissa määritelty kaikkiin yhteisiin oppiaineisiin sekä vapaaehtoisen kielen A-oppimäärään valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit sekä päätösarvosanan muodostamisen periaatteet.

Perusopetuksessa oppilaan päätösarvosanaa ei muodosteta suoraan oppilaan aiempien kurssi-, jakso- tai lukuvuovuositodistusten arvosanoista lasketun keskiarvon perusteella. Koska osaamisen kehittyminen on aina kumuloiuvaa, päätösarvosanan muodostamisen tulee perustua oppilaan opintojen päättyessä osoittamaan osaamisen tasoon suhteessa oppimäärän tavoitteisiin ja päätösarvioinnin kriteereihin.

Päätösarvioinnin kriteerit määrittelevät numeroarvosanaan kahdeksan (8) vaadittavan tieto- ja taitotason kussakin oppiaineessa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen eri kriteerien kuvaamaa osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta. Oppilas on saavuttanut perusopetuksen yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet oppiaineessa välttävästi (5) mikäli hän osoittaa jossakin määrin oppiaineelle asetettujen tavoitteiden mukaista osaamista. Tällöin oppilas on suorittanut yleisen oppimäärän ko. oppiaineessa hyväksytysti. Arvosanan muodostaminen perustuu myös tässä tapauksessa oppilaan osoittamaan keskimääräiseen osaamiseen, eli välttävän tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida hylätyn (4) suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Perusopetuksen päätösarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, ensimmäinen vieras kieli, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäntutkimustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Äidinkielessä ja kirjallisuudessa oppilas on voinut opiskella kaksi eri oppimäärää. Tällöin arvioidaan molemmat oppilaan suorittamat oppimäärät.

Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten oppimäärää, arvioidaan päätösarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimäärästä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti. Mikäli sanallisesti arvioitu valinnainen aine katsotaan jonkin yhteisen aineen syventäviksi opinnoiksi, sen suoritus voi

korottaa kyseisen oppiaineen arvosanaa.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suoriutumista arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin ja arvioinnissa käytetään päättöarvioinnin kriteerejä. Jos erityisen tuen päätöksessä päätetään, että oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suoriutumista näissä oppiaineissa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) hänelle määriteltyihin, yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin ja sisältöihin perustuen. Silloin arviointia ei tehdä suhteessa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin päättöarvioinnin kriteereihin.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan käyttää numeroarvioinnin sijasta sanallista arviota myös päättöarvioinnissa.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan päättöarviointi perustuu perusopetuksen yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin sen mukaan, mitä oppilaan erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty. Jos pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas opiskelee opintokokonaisuuksia, annetaan arviointi todistuksessa kuitenkin oppiaineittain. Jos oppilaan opiskelu on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin ja arviointi annetaan sanallisena.

6.5.2 Johonkin oppiaineeseen tai erityiseen tehtävään painottuva opetus ja päättöarviointi

Mikäli koulu painottaa opetussuunnitelmassaan jotakin oppiainetta tai oppiainekokonaisuutta tai toteuttaa kaksikielistä opetusta, ovat opetuksen koulukohtaiset tavoitteet näiltä osin yleensä korkeammat kuin valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Oppilaiden yhdenvertaisuuden vuoksi myös painotetussa opetuksessa tai kaksikielisessä opetuksessa olevien oppilaiden suoriutumista tulee kuitenkin arvioida suhteessa valtakunnallisiin tavoitteisiin ja käyttää osaamisen tason määrittämisessä päättöarvioinnin kriteerejä.

Päättöarvioinnin kriteerejä käytetään yhteisten oppiaineiden arvioinnissa myös silloin, kun oppilas on suorittanut opintonsa erityisen koulutustehtävän mukaisesti järjestetyssä opetuksessa.

Painotetusta opetuksesta ja oppilaan suoriutumisesta siinä voidaan tarvittaessa antaa lisätietoja erillisellä todistuksen liitteellä.

OHJE KOULUKOHTAISALLE TYÖLLE

Koulu kuvaa

- miten huolehditaan siitä, että koulussa toteutuu yhdenmukainen ja yhdenvertainen päättöarviointi valtakunnallisten päättöarvioinnin kriteereiden ja päättöarvosanan muodostamisen periaatteiden mukaisesti.
- miten valinnaisaineet arvioidaan (6.5.1) voidaan kuvata tässä tai luvussa 11.

6.6 Perusopetuksessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat:

1. Lukuvuositodistus
2. Välitodistus
3. Erotodistus
4. Päättötodistus
5. Todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
6. Todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä
7. Todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Lukuvuositodistus

Oppilaalle annetaan lukuvuositodistus lukuvuoden päättyessä. Todistukseen merkitään oppilaan opinto-ohjelma ja oppiaineittain tai aineryhmittäin sanallinen arvio tai numeroarvosana siitä, miten oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet lukuvuoden aikana. Vuosiluokilla 3–7 arviointi on sanallista tai numeroarviointia tai niiden yhdistelmää. Vuosiluokilla 3–7 sanallista arviointia voidaan käyttää tarvittaessa yksittäisen oppilaan kohdalla, vaikka kyseisellä vuosiluokalla muutoin käytettäisiin numeroarviointia. Helsingissä kuudennen luokan lukuvuositodistus annetaan numeroarviointina.

Sanallistakin arvioista tulee käydä ilmi, onko oppilas suoriutunut hyväksytysti lukuvuoden opinnoista kussakin opinto-ohjelmaansa kuuluvassa oppiaineessa tai opintokokonaisuudessa. Merkittäessä arvio todistukseen numerona, todistukseen merkitään myös perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko. Muissa todistuksissa kuin päättötodistuksessa voidaan numeroarvosanaa aina täydentää sanallisilla arvioilla ja näin antaa palautetta sekä osaamisen tasosta että edistymisestä.

Lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa käyttäytymisen numeroarvosana merkitään todistukseen. Silloin kun käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio, arvio annetaan aina todistuksen liitteellä. Arviota käyttäytymisestä ei merkitä oppilaan ero- eikä päättötodistukseen eikä 9. luokalla jatko-opintoja varten tarvittaessa annettavaan välitodistukseen.

Uskonnon ja elämäntiedon arvio tai arvosana merkitään lukuvuositodistukseen ja mahdollisiin välitodistuksiin muodossa ”uskonto/elämäntieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä todistukseen.

Jos oppilaan oppitunneista lukuvuoden aikana vähintään 25 % on opetettu muulla kuin koulun opetuskielillä, tulee todistuksessa mainita opetuksessa käytetty kieli.

Yksilöllistettyjen oppimäärien arvioinnissa käytetään sanallista tai numeroarviointia tai niiden yhdistelmää kaikilla vuosiluokilla. Arvioinnin muoto voi vaihdella oppilaskohtaisesti. Toimintaluonteista opiskeltaessa käytetään sanallista arviointia kaikilla vuosiluokilla. Sanallisesta arviosta on

käytävä ilmi, onko oppilaan suoritus hyväksytty vai hylätty. Jos erityisen tuen päätöksessä on päätetty, että oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana sekä sanallinen arvio tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt (*) oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Lukuvuositodistukseen merkitään:

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- oppilasryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja arvio siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- arvio oppilaan käyttäytymisestä
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.
- Lukuvuositodistukseen merkitään myös tieto luokalta siirtymisestä sekä mahdollisesta luokalle jättämisestä.

Välitodistus

Erillinen välitodistus tulee tarvittaessa antaa yhdeksännen luokan oppilaalle jatko-opintoihin pyrkimistä varten. Yhdeksännen luokan oppilaalle annettavaa välitodistusta varten oppilaan osaaminen arvioidaan samoin perustein kuin päättöarvioinnissa. Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä 9. vuosiluokalla annettavaan välitodistukseen.

Välitodistukseen merkitään:

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- oppilasryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja arvio siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- arvio oppilaan käyttäytymisestä (lukuun ottamatta 9. luokalla annettavaa välitodistusta)
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Erotodistus

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toisen koulutuksenjärjestäjän pitämään kouluun tai eroaa perusopetuksesta tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arviota. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun.

Erotodistukseen merkitään:

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja arvio siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Perusopetuksen päättötodistus

Perusopetuksen päättötodistus annetaan oppilaalle, jonka suoriutuminen suhteessa oppiaineiden oppimäärien tavoitteisiin on hyväksytty kaikissa hänen opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Numeroarvosanoja käytettäessä tämä merkitsee vähintään todistusarvosanaa viisi (5) ja sanallisesti arvioitavissa oppiaineissa arviota ”hyväksytty”.

Päättötodistukseen merkitään samat tiedot kuin muihin perusopetuksen aikana käytettäviin todistuksiin seuraavin poikkeuksin:

1. oppilaan koko nimi ja henkilötunnus
2. rehtorin allekirjoitus
3. yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvioitavien valinnaisten aineiden arviointi numeroin (5-10) ja sanoin (välttävä – erinomainen)
4. Oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään suoritettu oppimäärä
5. äidinkielessä ja kirjallisuudessa suoritettuja oppimääriä voi olla kaksi, jotka molemmat merkitään päättötodistukseen
6. maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista
7. oppiaineen opetuksessa käytetty kieli, mikäli perusopetuksen oppitunneista on opetettu vähintään 25 % muulla kuin koulun opetuskielillä.

Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.

Niistä valinnaisista aineista, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, merkitään todistuksiin numeroarvosana. Numeroin arvioitavista valinnaisista aineista merkitään todistukseen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät oppilaan suorittamat valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle.

Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista ja tällaisista oppimäärästä koostuvista kokonaisuuksista merkitään todistuksiin sanallinen arvio. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen aineen nimen kohdalle tulee merkintä ”valinnaiset opinnot”, sen jälkeen kaikkien yhteen yhteiseen aineeseen liittyvien sanallisesti arvioitavien aineiden yhteenlaskettu vuosiviikkotuntimäärä sekä merkintä ”hyväksytty”.

Ne valinnaisena opiskeltavat vieraat kielet ja muut valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”muut valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä, mahdollinen oppimäärä sekä arvio joko numeroin tai merkinnällä ”hyväksytty”. Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen joko omassa koulussaan tai koulun vaihtamisen yhteydessä, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet ja opetussuunnitelmassa määritellyt vuosiviikkotuntimäärät. Kesken jääneen valinnaisaineen kohdalla tulee merkintä ”osallistunut”. Uudesta valinnaisaineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai merkintä ”hyväksytty” riippuen siitä, minkä laajuiseksi kyseinen oppiaine on koulun opetussuunnitelmassa määritelty.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta kielestä, arvosana jätetään pois ja todistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”. Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja se arvioidaan numeroin.

Uskonnon ja elämäntutkimustiedon arvosana merkitään päättötodistukseen muodossa ”uskonto/elämäntutkimustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä päättötodistukseen. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Jos oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös päättöarviointi voi näissä aineissa olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarvostelua. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt (*) oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi on sanallinen.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä ja työskentelystä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

OHJE KOULUKOHTAISALLE TYÖLLE

- koulu päättää lukuvuoden aikana annettavista välitodistuksista ja niiden muodoista
- Primukseen laaditaan yhteiset pohjat numeroarvioinnin todistukselle. Niitä ei tarvitse liittää opetussuunnitelmaan.
- sanallisen arvioinnin lomakkeet laaditaan koulu- tai aluekohtaisesti ja ne liitetään opetussuunnitelman liitteeksi.

6.7 Erityisessä tutkinnossa suoritetuista opinnoista annettavat todistukset

Jos oppilas on suorittanut perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta

tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaan todistukseen voidaan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Jos oppilas on suorittanut osan perusopetuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, annetaan hänelle todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä.

Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Todistuksiin merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Suoritetuista oppiaineista merkitään oppiaineen nimi, mahdollinen oppimäärä sekä arvosana. Yhteisten oppiaineiden laajuutta vuosiviikkotunteina ei merkitä. Oppivelvollisen on suoritettava hyväksytysti kaikki yhteiset oppiaineet saadakseen todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

LUKU 7 OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKEA

7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Helsingissä opetuksen ja oppilaan tuen toteuttamisen lähtökohtana on jokaisen oppilaan oikeus omista lähtökohdistaan ja osana yhteisöä onnistua oppimisessa, kehittyä oppijana sekä kasvaa ja sivistyä ihmisenä.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki muodostuu yleisestä, tehostetusta ja erityisestä tuesta. Oppilaan saama tuki on joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tarpeen mukaan muuttuvaa. Tukea annetaan niin kauan sekä sen tasoisena ja muotoisena kuin se on tarpeellista ja heti tuen tarpeen ilmetessä. Oppilas tai huoltaja ei voi kieltäytyä perusopetuslaissa säädetyin tuen vastaanottamisesta.

Opetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat jokaisen oppilaan ja opetusryhmän vahvuudet sekä oppimis- ja kehitystarpeet. Huomiota kiinnitetään oppimisen esteettömyyteen sekä oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tunnistamiseen. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen toteuttaminen edellyttää sekä yhteisöllisiä ja oppimisympäristöön liittyviä ratkaisuja että oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Ensimmäiseksi tarkastellaan koulussa käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta oppilaalle. Tarkastelun pohjalta arvioidaan, voidaanko näitä muuttamalla toteuttaa oppilaalle aikaisempaa paremmin sopivia pedagogisia ratkaisuja. Opetusta ja tukea suunniteltaessa otetaan huomioon, että tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen.

Tuen tehtävänä on ehkäistä ongelmien monimuotoistumista ja syvenemistä sekä pitkäaikaisvaikutuksia. Koulun tehtävänä on huolehtia oppilaan mahdollisuuksista saada onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä toimimisessa. Tavoitteena on, että oppilaan myönteinen käsitys itsestään ja koulutyöstä vahvistuu. Pedagoginen asiantuntemus ja opettajien sekä muiden ammattihenkilöiden monialainen yhteistyö on tärkeää tuen tarpeen havaitsemisessa, arvioinnissa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Yhteistyöhön kulloinkin osallistuvat ammattihenkilöt harkitaan tapauskohtaisesti.

Tuki annetaan oppilaalle ensisijaisesti omassa luokassa ja koulussa erilaisin joustavin järjestelyin, ellei oppilaan etu tuen antamiseksi välttämättä edellytä oppilaan siirtämistä toiseen opetusryhmään tai kouluun.

Tuen jatkumiseen kiinnitetään erityisesti huomiota lapsen siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen sekä oppilaan siirtyessä perusopetuksesta toiselle asteelle tai perusopetuksessa koulusta toiseen. Esiopetuksen ja perusopetuksen välinen yhteistyö on kuvattu kaupungin tasolla virastojen välisenä yhteistyökuvauksena 'kasvun ja oppimisen polku esiopetuksessa'. Perusopetuksen ja toisen asteen tiedonsiirrossa korostuu ohjaus sekä avoin yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa.

OHJE KOULUKOHTAISELLE TYÖLLE

Koulu kuvaa:

- miten huolehditaan siitä, että koulussa on yhteiset toimintatavat ja periaatteet oppimisen esteiden ja vaikeuksien varhaiseen tunnistamiseen.
- miten oppilaan tuki suunnitellaan ja toteutetaan käytännössä.

7.1.1 Ohjaus tuen aikana

Jokaisen opettajan tehtävänä on ohjata tukea tarvitsevaa oppilasta koulunkäynnissä ja eri oppiaineiden opiskelussa. Ohjaus liittyy kaikkiin opetustilanteisiin, oppiaineisiin ja oppilaalle annettavaan arviointipalautteeseen. Ohjauksen tavoitteena on, että tukea tarvitsevan oppilaan itseluottamus, itsearviointitaidot ja oppimaan oppimisen taidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Huomiota kiinnitetään oppilaan arjenhallinnassa, opintojen suunnittelu- ja opiskelutaidoissa tai yhteistyötilanteissa mahdollisesti ilmeneviin tuen tarpeisiin. Näitä taitoja vahvistetaan tarkoituksenmukaisilla ohjauksellisilla toimintatavoilla. Ohjauksella pyritään siihen, että oppilas oppii asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja ottamaan vastuuta opiskelustaan.

Ohjauksen näkökulma otetaan huomioon arvioitaessa oppilaan tarvetta sekä tehostettuun että erityiseen tukeen. Osana pedagogista arviota tai pedagogista selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman ohjauksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet ohjaukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan tai HOJKS:aan kirjataan myös oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet.

Ohjauksellista tukea suunniteltaessa tehdään tiivistä yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa sekä hyödynnetään myös oppilashuollon ja oppilasta mahdollisesti avustavan henkilöstön asiantuntemusta.

Päätösvaiheen ohjauksessa etsitään yhdessä oppilaalle soveltuvia jatko-opintomahdollisuuksia ja selvitetään oppilaan tarvitseman tuen jatkuminen toisella asteella. Perusopetuksen päätösvaiheessa tukea tarvitsevalle oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan tietoa ja mahdollisuus keskustella oppilaanohjaajan ja oppilashuollon eri asiantuntijoiden kanssa oppilaan jatkokoulutukseen liittyvistä erityisistä kysymyksistä.

7.1.2 Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana

Kodin ja koulun yhteistyön merkitys korostuu silloin, kun oppilaalla on tuen tarvetta. Yhteistyötapoja

ja toimintamalleja kehitetään koko perusopetuksen ajan ja erityisesti koulunkäynnin nivelvaiheisiin. Huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä korostuu luottamuksellisuus. Huoltajille annetaan tietoa tuen eri muotoihin liittyvistä säädöksistä ja määräyksistä ja niiden soveltamisesta koulun arjessa, esimerkiksi oppilasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojensaannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta. Koulun henkilöstö on yhteydessä kotiin heti, kun oppilaalla ilmenee oppimisen tai koulunkäynnin ongelmia tai hänen hyvinvointinsa on vaarantumassa.

Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa tuen saannin mahdollisuuksista, tuen eri muodoista ja tasoista sekä käytettävissä olevista tukimuodoista. Oppilaan edistymisen ja tuen tarpeen arviointi sekä tuen suunnittelu on osa kodin ja koulun säännöllistä yhteistyötä. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Huoltajia kannustetaan tukemaan osaltaan lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä.

7.2 Yleinen tuki

Yleinen tuki on kaikkien oppilaiden oppimisen ja hyvinvoinnin edistämistä. Oppilas saa yleistä tukea heti tuen tarpeen ilmetessä, eikä tuen aloittaminen edellytä erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä. Hyvä, toimiva ja laadukas perusopetus mahdollistaa kaikkien oppilaiden oppimisen ja kasvun. Erityistä huomiota helsinkiläisissä kouluissa kiinnitetään koulun toimintakulttuurin ja -ympäristön kehittämiseen. Opetuksessa opettajat ottavat huomioon sekä ryhmän että yksittäisen oppilaan tarpeet. Keskeistä on vuorovaikutteisen ilmapiirin luominen ja edistäminen koulu yhteisössä. Oppilaat tulevat kohdatuksi ja kuulluksi sekä voivat osallistua toimintakulttuurin ja -ympäristön luomiseen ja kehittämiseen. Oppilaan itsetuntoa, opiskelumotivaatiota ja mahdollisuutta kokea onnistumisen ja oppimisen iloa vahvistetaan. Samoin tuetaan oppilaan osallisuutta ja vastuunottoa opiskelusta.

Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen antaminen kuuluvat kaikkiin kasvatukseen ja opetustilanteisiin. Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä heti oppilaan tuen tarpeen ilmetessä. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Yleisen tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Oppilaan tuen tarpeisiin vastataan ensisijaisesti oppimisympäristön kehittämisellä ja joustavilla opetusjärjestelyillä sekä ohjauksen keinoin.

Oppimissuunnitelmaa voidaan tarvittaessa käyttää osana yleistä tukea. Tällöin oppimissuunnitelma sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma. Opetus voidaan järjestää myös vuosiluokkiin sitomattomasti. Jos opetus järjestetään vuosiluokkiin sitomattomasti, oppilaan oppimissuunnitelmaan kirjataan opintokokonaisuudet, joiden mukaan opetus etenee. Pidemmälle edistyneen oppilaan opiskelua voidaan syventää ja laajentaa oppimissuunnitelman avulla.

7.3 Tehostettu tuki

Tehostettu tuki on oppilaan tarpeista lähtevää, suunniteltua ja ennaltaehkäisevää. Tehostettua tukea annetaan niin kauan, kun oppilas sitä tarvitsee. Sen vaikuttavuutta arvioidaan säännöllisesti. Tehostetun tuen tehtävänä on ehkäistä ongelmien kasvamista, monimuotoistumista ja kasautumista. Oppilaan itsetuntoa, opiskelumotivaatiota ja mahdollisuutta kokea onnistumisen ja oppimisen iloa vahvistetaan. Oppilaan osallisuutta ja vastuunottoa opiskelusta tuetaan.

Oppilas alkaa saada tehostettua tukea, kun hän tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea sekä samanaikaisesti useita tukimuotoja suunnitelmallisesti. Tehostettu tuki perustuu pedagogiseen arvioon, joka käsitellään koulussa moniammatillisesti. Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen yhteisiä opetusjärjestelyjä ja tukimuotoja lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa kokoaikaista erityisopetusta ja oppiaineen oppimäärän yksilöllistämistä. Oppimisympäristön muokkaaminen on keinoista merkittävin ja ensisijainen. Suunnitellut tuen muodot opettaja kirjaa oppimissuunnitelmaan, jossa pedagogiseen arvioon perustuen kuvataan annettava tehostettu tuki. Oppilaan opetus voidaan järjestää myös vuosiluokkiin sitomattomasti. Jos opetus järjestetään vuosiluokkiin sitomattomasti, oppilaan oppimissuunnitelmaan kirjataan opintokokonaisuudet, joiden mukaan opetus etenee.

Tehostetun tuen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa oppilaan ja huoltajan osallistumista vahvistetaan ja korostetaan. Oppilashuollon osuutta oppilaan hyvinvoinnin edistäjänä ja ylläpitäjänä vahvistetaan. Oppilashuollon ammattilaisten työskentelyssä korostuu kaikille tarjottava yhteisöllinen oppilashuollon tuki. Oppilaalla on tarvittaessa oikeus saada yksilökohtaisia oppilashuollon palveluja.

7.3.1 Pedagoginen arvio

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon. Pedagogisessa arvioissa kuvataan

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tilanne kokonaisuutena koulun, oppilaan sekä huoltajan näkökulmasta
- oppilaan saama yleinen tuki, ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- koulun arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta tulisi tukea
- koulun arvio tehostetun tuen tarpeesta

Pedagogisen arvion laativat oppilaan opettaja tai opettajat yhdessä. Tarvittaessa käytetään myös muita asiantuntijoita. Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tuen tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta, joten oppilas ja huoltaja ovat mukana laatimassa pedagogista arviota. Pedagogisen arvion laatimisessa hyödynnetään oppilaalle mahdollisesti osana yleistä tukea laadittua oppimissuunnitelmaa. Myös oppilaan kuntoutussuunnitelmaa voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen sekä tuen tarpeen arvioiminen jatkossa käsitellään Helsingissä pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöstön kanssa. Tämä käsittely kirjataan pedagogiseen arvioon. Jos käsittelyssä päädytään oppimisen tuen tehostamiseen, tehostettu tuki suunnitellaan ja kirjataan oppilaalle laadittavaan tehostetun tuen oppimissuunnitelmaan. Käsittelyssä voidaan päätyä myös ratkaisuun, jossa yleinen tuki todetaan riittäväksi tuen muodoksi oppilaalle.

7.3.2 Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana

Oppimissuunnitelma on oppilaan opiskelua ja oppimisen tavoitteita koskeva suunnitelma, jonka tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä. Oppimissuunnitelma laaditaan heti, kun on sovittu

tehostetun tuen aloittamisesta, ja sitä tarkistetaan aina tarvittaessa ja vähintään kerran lukuvuodessa. Oppimissuunnitelmaan kirjataan suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta. Suunnitelma antaa pohjan oppilaan edistymisen arvioinnille.

Oppimissuunnitelma perustuu pedagogisessa arvioissa tuotettuun tietoon, mahdollisesti esiopetuksen aikana tai osana yleistä tukea laadittuun oppimissuunnitelmaan sekä mahdolliseen kuntoutussuunnitelmaan. Oppimissuunnitelman tavoitteena on turvata oppilaalle hyvät edellytykset edetä opinnoissaan. Oppimissuunnitelman laativat opettajat yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Laatumiseen osallistuu tarvittaessa myös muita asiantuntijoita. Oppilas osallistuu oman oppimissuunnitelman tekemiseen edellytysten mukaan. Oppimissuunnitelma on käytännön työväline opettajan oman työn suunnittelulle. Oppimissuunnitelman laatimisen yhteydessä sovitaan tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja suunnitelman tarkistamisen aikataulusta.

7.4 Erityinen tuki

Oppilas saa erityistä tukea, kun hänen kasvunsa, kehityksensä tai oppimisensa tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muuten ja tehostettu tuki ei riitä. Erityinen tuki muodostuu erityisen tuen päätökseen perustuvasta erityisopetuksesta sekä muista perusopetuksen tukimuodoista. Helsingissä opetuspäällikkö tekee kirjallisen päätöksen erityisen tuen antamisesta. Erityisen tuen päätös tai sen muutos edellyttää aina pedagogisen selvityksen laatimista. Kun oppilaalle on tehty erityisen tuen päätös, erityisopetusta annetaan hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti (HOJKS).

Erityisopetukseen sisältyvillä pedagogisilla ratkaisuilla pyritään ensisijaisesti turvaamaan oppilaan oppiminen ja koulunkäynnin säännöllisyys. Oppimista tukevien erityisopetuksen pedagogisten ratkaisujen lisäksi erityistä tukea saavalla oppilaalla on oikeus myös muuhun koulunkäynnin tukeen. Tällaista muuta tukea ovat esimerkiksi ohjaus, oppilashuollon palvelut, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet. Helsingissä oppilaalla on mahdollisuus saada iltapäivätoimintaa osana erityistä tukea.

Erityinen tuki on suunnitelmallista ja kokonaisvaltaista tukea, joka järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Erityinen tuki järjestetään ensisijaisesti muun opetuksen yhteydessä tai vaihtoehtoisesti erityisluokassa, jos se ei ole muutoin mahdollista.

Oppilaan itsetuntoa, opiskelumotivaatiota ja mahdollisuutta kokea onnistumisen ja oppimisen iloa vahvistetaan. Samoin tuetaan oppilaan osallisuutta ja vastuunottoa opiskelusta.

Erityisen tuen aikana oppilas opiskelee joko oppiaineittain tai toiminta-alueittain. Mikäli oppilas opiskelee oppiaineittain, hän opiskelee eri oppiaineissa joko yleisen tai yksilöllistetyn oppimäärän mukaisesti. Oppimäärän yksilöllistäminen edellyttää erityisen tuen päätöstä, joka perustuu pedagogiseen selvitykseen ja psykologin lausuntoon. Opetus voidaan järjestää myös vuosiluokkiin sitomattomasti. Jos opetus järjestetään vuosiluokkiin sitomattomasti, oppilaan HOJKS:aan tulee kirjata opintokokonaisuudet, joiden mukaan opetus etenee.

7.4.1 Pedagoginen selvitys

Koulussa laaditaan oppilaasta moniammatillisesti pedagoginen selvitys ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä yhteistyö on tärkeää tuen tarpeiden selvittämisen, tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta.

Pedagogisen selvityksen kokoamisesta vastaa opettaja. Hänen tehtävänä on koota

1. Selvitys oppilaan oppimisen etenemisestä oppilasta opettavien opettajien kanssa.
2. Selvitys moniammatillisena yhteistyönä oppilaan saamasta tehostetusta tai erityisestä tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa.

Tämän tiedon perusteella selvityksen koonnut opettaja kirjaa moniammatillisen käsittelyn jälkeen arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta koulujen käytössä olevalle yhteiselle lomakkeelle.

Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään oppilaasta aiemmin laadittuja pedagogisia asiakirjoja. Pedagogisen selvityksen lisäksi erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi hankitaan tarvittaessa muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys. Jos pedagogisessa selvityksessä esitetään jonkin oppiaineen oppimäärän yksilöllistämistä, erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tarvitaan lisäksi aina psykologin lausunto. Huoltajan luvalla voidaan myös hyödyntää esim. oppilaalle laadittua kuntoutussuunnitelmaa.

Oppilasta ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa on kuultava ennen erityisen tuen päätöstä. Koulun tasolla tästä kuulemisesta vastaa rehtori. Kuulemistilaisuudessa on käytössä valmis pedagoginen selvitys ja tarvittavat asiantuntijalausunnat, koska kuuleminen pohjautuu päätöksessä tarvittaviin asiakirjoihin.

7.4.2 Erityisen tuen päätös

Helsingissä opetuspäällikkö tekee kirjallisen päätöksen erityisen tuen antamiseksi. Oppilasta ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa on kuultava ennen erityisen tuen päätöstä. Helsingissä tästä kuulemisesta vastaa kyseessä olevan koulun rehtori. Päätös erityisestä tuesta tehdään hallintolain mukaisesti. Päätökseen liitetään valitusosoitus, jotta huoltajat voivat halutessaan hakea siihen muutosta valittamalla. Päätös perustellaan ja päätöksen perustelut nojautuvat pedagogiseen selvitykseen ja mahdollisiin lausuntoihin.

Erityisen tuen päätöksessä päätetään:

- oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä
- mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut
- muut tarvittavat palvelut
- sekä tarvittaessa oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen.

Helsingissä erityinen tuki järjestetään ensisijaisesti muun opetuksen yhteydessä. Jos se ei ole mahdollista, tuki voidaan järjestää myös erityisluokassa.

Erityisen tuen päätös tehdään, jos todetaan, ettei oppilaan saama tehostettu tuki ole riittänyt ja tuen vaikuttavuutta on arvioitu luotettavasti laadullisesti, ajallisesti ja määrällisesti. Erityisen tuen päätös voidaan tehdä myös ennen esi- tai perusopetuksen alkamista tai esi- tai perusopetuksen aikana ilman

sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvon perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vamma, sairauden, kehityksessä viivästyksen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten. Jos erityisen tuen päätös tehdään perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, se perustuu oppilaan tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena.

Erityisen tuen tarpeellisuus tarkistetaan toisen vuosiluokan jälkeen kolmannella luokalla 30.11. mennessä sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä kuudennella luokalla 31.1. mennessä. Päätös tarkistetaan myös aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa sellaisissa asioissa, joista päätetään erityisen tuen päätöksessä. Tarkistamista varten oppilaasta tehdään uusi pedagoginen selvitys. Mikäli tarpeen todetaan jatkuvan, erityisestä tuesta tehdään uusi päätös. Mikäli katsotaan, että oppilas ei enää tarvitse erityistä tukea, tehdään päätös tuen lopettamisesta. Tällöin oppilas saa tehostettua tukea.

Erityisen tuen päätös on hallintopäätös, josta päättää opetustoimen johtosäännön ja niistä seuraavien delegointisäännösten perusteella opetuspäällikkö.

7.4.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) laaditaan oppilaalle, jolle on tehty päätös erityisestä tuesta. HOJKS on opetuksen suunnittelun väline, ja siitä vastaavat oppilasta opettavat opettajat. Se on pedagoginen asiakirja, josta ilmenee oppilaan erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen. Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman tehtävänä on tukea pitkäjänteisesti oppilaan yksilöllistä oppimis- ja kasvuprosessia.

HOJKS perustuu pedagogisessa selvityksessä tuotettuun tietoon ja erityisen tuen päätöksen sisältöön. HOJKS:n laatimisessa voidaan hyödyntää oppilaalle aiemmin laadittuja pedagogisia asiakirjoja, kuten oppimissuunnitelmaa, tai huoltajan luvalla esim. kuntoutussuunnitelmaa.

Oppilaan opettajat laativat suunnitelman lukuvuoden alussa tai heti erityisen tuen päätöksen jälkeen yhteistyössä oppilaan ja huoltajien kanssa, ellei siihen ole perusteltua estettä. Tarvittavilta osin HOJKS valmistellaan moniammatillisena yhteistyönä. HOJKS kirjataan koulujen käytössä olevalle yhteiselle lomakkeelle.

Erityisluokalla opiskelevalle oppilaalle nimetään yleisopetuksen yhteistyöluokka ja laaditaan suunnitelma oppilaan opiskelusta tässä ryhmässä. Tämä kirjataan oppilaan HOJKS:aan.

Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia. HOJKS-asiakirjassa on huoltajan antamat yksilöidyt tiedonsiirtoluvat. Oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot on aina oikeus luovuttaa.

HOJKS:ssa kuvataan oppiaineen yksilöllistetyn oppimäärän tai toiminta-alueittaisen opetuksen tavoitteet, koska oppilaan arviointi perustuu näihin tavoitteisiin.

HOJKS tarkistetaan tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa, oppilaan tarpeiden mukaisesti. Lisäksi HOJKS:ssa kuvattuja tavoitteita, tuen muotoja ja pedagogisia ratkaisuja ja niiden vaikuttavuutta arvioidaan vähintään lukuvuoden päätteeksi ja aina tarvittaessa.

7.4.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Oppilasta tuetaan siten, että hänen on mahdollista saavuttaa yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet kaikissa oppiaineissa. Eri oppiaineissa ilmeneviä vaikeuksia voidaan ennaltaehkäistä ja oppimista tukea erilaisilla eriyttämisen keinoilla ja opetuksen tukimuodoilla. Oppilaalle voidaan määrittellä opiskelun erityiset painoalueet jossakin oppiaineessa. Hän voi keskittyä opiskelussa tämän oppiaineen keskeisiin sisältöihin, jotka kirjataan oppilaan oppimissuunnitelmaan tai HOJKS:aan. Tällöin oppilas opiskelee oppiainetta vielä yleisten tavoitteiden mukaisesti ja hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleiseen oppimäärään.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistämistä voidaan harkita silloin, jos oppilas ei kykene saavuttamaan ko. oppiaineen vähimmäistavoitteita saamastaan tuesta huolimatta. Kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskelutekniikka tai käyttäytymisen haasteet eivät sellaisenaan voi olla syynä oppimäärän yksilöllistämiseen, vaan oppilasta tuetaan näissä asioissa. Alkuopetuksessa oppiaineen oppimäärän yksilöllistämiseksi on oltava erityisen vahvat perusteet.

Oppimäärän yksilöllistamisestä määrätään erityisen tuen päätöksessä. Päätös edellyttää aina psykologin lausuntoa. Ennen erityisen tuen päätöstä tehdään pedagoginen selvitys, joka sisältää arvon oppilaan erityisestä tuesta sekä mahdollisista oppiaineiden yksilöllistämisen tarpeista perusteluineen kussakin oppiaineessa erikseen.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetason määrittämistä hänen edellytystensä mukaisesti. Tavoitteet laaditaan niin, että ne ovat oppilaalle riittävän haasteellisia. Jos yksilöllistettyjen oppiaineiden määrää on tarpeen myöhemmin lisätä tai vähentää, tehdään uusi pedagoginen selvitys ja sen pohjalta uusi erityisen tuen päätös.

Yksilöllistetyn oppimäärän tavoitteet ja sisällöt johdetaan oppiaineen luokka-asteen yleisistä tavoitteista ja sisällöistä, myös alempien luokkien tavoitteita ja sisältöjä voidaan soveltaa. Ne kuvataan riittävän selkeästi ja yksityiskohtaisesti oppilaan HOJKS:ssa. Tämä on tärkeää, koska oppilaan opetus ja arviointi toteutetaan HOJKS:aan kirjatun perusteella kyseisessä oppiaineessa. Oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa HOJKS:ssa määriteltyihin, hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Kunkin oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja laatii, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä laativat edellä mainitut HOJKS:n sisällöt.

Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana ja sanallinen arvio todistukseen tähdellä (*) sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa. Todistuksen lisätietoja --kohdassa mainitaan siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Sanallista arviointia voidaan käyttää numeroarvioinnin sijasta kaikilla vuosiluokilla ja myös päättötodistuksessa.

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Vapauttamiseen oppimäärän opiskelusta on oltava erityisen painavat syyt. Vapauttamisesta tehdään perusopetuslain 18 §:ssä tarkoitettu hallintopäätös. Pidennetyt oppivelvollisuuden oppilas voidaan vapauttaa oppiaineen opiskelusta erityisen tuen päätöksessä. Oppilaalle, joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, järjestetään vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa.

Oppiaineen oppimäärien yksilöllistäminen ja oppiaineesta vapauttaminen tehdään yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille selvitetään näiden toimenpiteiden vaikutukset jatko-opintoihin.

7.4.5 Pidennetty oppivelvollisuus

Pidennetty oppivelvollisuus on perusteltua, jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa. Tällöin oppivelvollisuus alkaa vuotta säädettyä aikaisemmin ja kestää 11 vuotta. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Sen tarkoitus on vahvistaa oppilaan valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin. Pidennetyt oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syytä pidennettyyn oppivelvollisuuteen.

Pidennetyssä oppivelvollisuudessa oppilaalla on mahdollisuus kahteen esiopetusvuoteen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen suunnitellaan lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella yhteistyössä lapsen, huoltajien, varhaiskasvatuksen ja tutkivan tahon kanssa. Pidennetyt oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden esiopetus järjestetään yleensä niin, että lapsi aloittaa päivähoidon esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta. Huoltaja päättää, osallistuu lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Kuusivuotiaana lapsesta tulee oppivelvollinen, jolloin esiopetus järjestetään pääsääntöisesti koulun erityisluokassa tai sovitusti päivähoidon esiopetuksessa. Mikäli lapsi aloittaa perusopetuksen muun opetuksen yhteydessä lähikoulussaan, esiopetus järjestetään päivähoidossa. Jos lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja osallistuu esiopetukseen kaksi vuotta, hän aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää kahdeksan vuotta. Tällöin oppilaalle tehdään huoltajan hakemuksesta päätös perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta.

Pidennetyt oppivelvollisuuden oppilaalle tehdään erityisen tuen päätös, jossa päätetään opiskeleeko oppilas oppiaineittain yleisin tai yksilöllisin oppimäärin; toiminta-alueittain tai vapautetaanko oppilas jonkin oppiaineen opiskelusta kokonaan. Erityisen tuen päätöksen jälkeen oppilaalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS), jossa määritellään tavoitteet. Koulukohtaisesti voidaan määritellä oppiaineiden jakamisesta osa-alueisiin tai oppiainekokonaisuuksiin, jotka muodostuvat erikseen arvioitavista oppiaineista.

Oppilaan tarve pidennettyyn oppivelvollisuuteen arvioidaan erityisen tuen päätöksen tarkistamisen yhteydessä. Jos todetaan, ettei oppilas enää kuulu pidennetyt oppivelvollisuuden piiriin, tehdään päätös pidennetyt oppivelvollisuuden päättämisestä, jonka jälkeen oppilas kuuluu yleisen oppivelvollisuuden piiriin. Tarvittaessa oppilaalle voidaan edelleen antaa erityistä tukea.

7.4.6 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Vaikkeimmin kehitysvammaisten opetus voidaan järjestää toiminta-alueittain, jos oppilas ei kykene opiskelemaan oppiaineiden yksilöllistettyjä oppimääriä pidennetyssä oppivelvollisuudessa. Myös muulla tavoin vammaisen tai vakavasti sairaan oppilaan opetus voi olla oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä perusteltua järjestää toiminta-alueittain. Opetuksen järjestämisestä oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain päätetään erityisen tuen päätöksessä. Toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

Motoristen taitojen oppimisen tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehon hahmotusta, edistää kokonais- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä antaa mahdollisuuksia monipuolisesti harjoitella taitoja arjen eri tilanteissa.

Motoristen taitojen opetus sisältää motoristen toimintojen suunnittelun ja ohjauksen osa-alueita, tasapainon osa-alueita, koordinaation osa-alueita, rytmin osa-alueita ja kestävyyyden osa-alueita sekä lihasvoiman kehittämiseen liittyviä osa-alueita.

Kommunikaatiotaitojen oppimisen lähtökohtana on vuorovaikutuksen muodostuminen ja sen pohjalle rakentuva kommunikoinnin ymmärtämisen ja tuottamisen harjoittelu. Tavoitteena on, että oppilas on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää itsekin muita ryhmän oppilaita ja aikuisia.

Oppilaalle turvataan mahdollisuus käyttää itselleen tarkoituksenmukaisia tapoja kommunikoida. Oppilaalla on tarvittaessa käytettävissään vaihtoehtoisia kommunikaatiokeinoja.

Kielen ja kommunikaation opetus sisältää kielellistä tietoisuutta, ilmaisua, käsite- ja sanavarastoa, viittomien, merkkien, symbolien, kirjainten ja sanojen tunnistamista ja käyttöä sekä ajattelua kehittäviä osa-alueita.

Kommunikaatiotaitoja harjoitellaan eri tilanteissa koulupäivän aikana.

Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan ryhmässä toimimisen taitojen ja osallisuuden kehittyminen. Opetus sisältää erilaisissa ympäristöissä toimimista sekä vuorovaikutus- ja tunnetaitojen harjoittelua tukevia osa-alueita. Oppilaan itsetuntemusta ja oppimismotivaatiota tuetaan luomalla edellytykset onnistumisen kokemuksiin ja vahvistamalla myönteistä sosiaalisen oppimisen ilmapiiriä.

Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista ympäristönsä toimintaan sekä edistää omatoimisuutta ja itsenäistymistä. Opetus sisältää terveyttä ja turvallisuutta, arjen taitoja, asumista ja ympäristössä liikkumista sekä vapaa-ajan viettoa käsitteleviä osa-alueita.

Päivittäisten taitojen harjoittelu luo mahdollisuuksia motoristen taitojen, kielen ja kommunikaation, tieto- ja viestintäteknologisten taitojen, sosiaalisten sekä kognitiivisten taitojen kehittymiselle ja harjoittelulle. Ne puolestaan vahvistavat päivittäisten taitojen hallintaa.

Kognitiivisten taitojen oppimisen tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen. Opetus tukee oppimiseen, muistamiseen ja ajattelemiseen liittyvien prosessien kehittymistä. Kognitiivisten taitojen oppiminen sisältää aistien

stimulointia ja harjoittamista, valinnan, luokittelun, ongelmanratkaisun ja päätöksenteon sekä syy-seuraussuhteen oppimista edistäviä osa-alueita. Oppimisen tavoitteena on kehittää lukemisen, kirjoittamisen ja matemaattisten taitojen perusvalmiuksia. Oppiaineiden sisällöistä voidaan saada aineistoa kognitiivisten taitojen oppimiseen.

Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa tuetaan oppilaan kokonaiskehitystä sekä edistetään ja ylläpidetään oppilaan toimintakykyä. Sen tavoitteena on antaa oppilaalle tietoja ja taitoja, joiden avulla hän suoriutuu mahdollisimman itsenäisesti elämässään. Opetuksen suunnittelun lähtökohtana ovat oppilaan vahvuudet. Oppimisympäristöä kehitetään toimivaksi ja oppilasta motivoivaksi. Koulupäivän eri tilanteita hyödynnetään oppimisessa. Oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä oppilaan edistymisen arviointi kuvataan HOJKS:ssa kullekin toiminta-alueelle erikseen. Tavoitteet asetetaan siten, että ne ovat saavutettavissa olevia ja oppilaalle mielekkäitä. HOJKS:n laadinnassa voidaan hyödyntää huoltajan luvalla kuntoutussuunnitelmaa.

Toiminta-alueet voivat sisältää jonkin yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, jos oppilaalla on vahvuuksia tässä oppiaineessa. Opetus suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Opettajat tekevät keskenään sekä muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden kanssa yhteistyötä.

Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa opettaja arvioi jokaisen toiminta-alueen erikseen. Arviointi annetaan aina sanallisena. Mikäli jokin toiminta-alue sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, tämä voidaan kuvata osana sanallista arviointia tai todistuksen liitteessä.

Koulutason ohje niille kouluille, joissa on toiminta-alueittaista opetusta:

- Koulu kuvaa toiminta-alueittaisen opetuksen käytännön järjestelyjen periaatteet
- Koulu kuvaa moniammatillisen yhteistyön osana toiminta-alueittaisen opetuksen suunnittelua

7.5 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

7.5.1 Tukiopetus

Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiopetusta. Se perustuu ensisijaisesti opettajan tekemään arvioon oppilaan oppimisesta ja mahdollisesta tuen tarpeesta, mutta myös oppilas tai huoltaja voi olla aloitteellinen tukiopetuksen tarpeesta. Tukiopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa tukiopetuksen toteuttamistavoista ja merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua hänelle järjestettyyn tukiopetukseen.

Oppilaalla on oikeus saada tukiopetusta heti tuen tarpeen ilmetessä. Koulutyö suunnitellaan siten, että oppilailla on tukiopetusta tarvitessaan mahdollisuus osallistua siihen niin usein ja laajasti kuin on tarpeen. Tukiopetuksella voidaan ehkäistä vaikeuksia ennakolta, jotta oppilas ei jäisi pysyvästi jälkeen opinnoissaan.

Tukiopetuksen tavoitteena on vahvistaa perustaitojen ja -tavoitteiden saavuttamista, ennaltaehkäistä oppimisvaikeuksien muodostumista, tukea oppimaan oppimistaitoja ja vahvistaa myönteistä minäkuvaava oppijana.

Tukiopetus voidaan järjestää esim. samanaikaisopetuksena oppitunnilla, pienryhmässä tai yksilöllisesti oppituntien aikana tai niiden ulkopuolella. Erilaisia joustavia ryhmittelyjä voidaan käyttää tukiopetuksen toteuttamiseksi oppituntien aikana. Tukiopetuksessa käytetään oppilaiden yksilölliset tarpeet huomioiden monipuolisia menetelmiä ja materiaaleja.

Tukiopetusta voidaan antaa tuen kaikilla tasoilla. Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman tukiopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet tukiopetukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan ja HOJKS:aan kirjataan myös tukiopetuksen tavoitteet ja toteuttaminen.

Tukiopetuksen järjestäminen, työnjako ja opettajien keskinäinen yhteistyö kuvataan koulun toimintasuunnitelmassa.

7.5.2 Osa-aikainen erityisopetus

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan osana yleistä, tehostettua ja erityistä tukea. Se on tarkoitettu oppilaille, joilla on vaikeuksia yksittäisessä oppiaineessa, keskittymisessä, sosiaalisissa taidoissa tai opiskelutaidoissa tai koulunkäynnissään. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan oppimisedellytyksiä ja ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Osa-aikaisen erityisopetuksen tuki kohdennetaan ryhmän ja oppilaan tarpeen mukaan pedagogisesti tarkoituksenmukaisesti. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja sisällöt nivELYVÄT oppilaan muuhun opetukseen ja tukevat oppimisvalmiuksien, oppimaan oppimistaitojen ja myönteisten strategioiden kehitystä. Opetuksessa käytetään monipuolisia työtapoja ja menetelmiä huomioiden ryhmän ja oppilaan tarpeet. Opetus suunnitellaan ja arvioidaan yhteistyössä opettajien ja tarvittaessa oppilashuollon palveluista vastaavien kanssa.

Osa-aikaista erityisopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa sen toteuttamistavoista ja merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua siihen.

Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman osa-aikaisen erityisopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet osa-aikaiseen erityisopetukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan ja HOJKS:aan kirjataan myös osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja antaminen.

7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet

Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut sekä erityiset apuvälineet. Tarkoituksena on turvata oppilaalle oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset, esteettömyys ja mahdollisuus vuorovaikutukseen kaikkina koulupäivinä.

Oppilaan kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä opetukseen osallistumisen edellyttämien palvelujen ja apuvälineiden käytön eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa muita asiantuntijoita. Oppilaan tukeminen voi edellyttää erityisosaamista, jota oman koulun henkilöstöllä ei ole riittävästi.

Oppilaan erityisen tuen päätöksessä mainitut avustus-, apuväline- ja tulkintapalvelut tarkentuvat vuosittain oppilaan tarpeen mukaan. Näistä asioista ohjeistetaan ryhmäkirjeillä, joissa on ohjeistettu myös yleisen ja tehostetun tuen oppilaan avustus-, apuväline- ja tulkintapalvelut.

Opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkintamis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet kirjataan oppilaan oppimissuunnitelmaan tai HOJKS:aan. Niiden käyttöä ja tarvetta arvioidaan säännöllisesti.

LUKU 8 OPPILASHUOLTO

Helsingin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta perusopetuksen opiskeluhuollosta nimitystä oppilashuolto, opiskelijasta käsitettä oppilas ja oppilaitoksesta nimitystä koulu. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä.

Lasten ja nuorten kehitysympäristön ja koulun toimintaympäristön muuttuessa oppilashuollosta on tullut yhä tärkeämpi osa koulun perustoimintaa. Oppilashuolto liittyy läheisesti koulun kasvatukseen ja opetustehtävään. Oppilashuoltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus.

Oppilaalla on oikeus saada maksutta sellainen oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa koulu yhteisössä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko koulu yhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi oppilailla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon. Monialainen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

8.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Oppilashuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja mm. sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Helsingin opetusvirasto asettaa opetuksen järjestäjäkohtaisen oppilashuollon ohjausryhmän. Tämä ohjausryhmä vastaa opetuksen järjestäjäkohtaisen oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Suunnitelma liittyy Helsingin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.

Oppilashuolto on kaikkien koulu yhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu koulu yhteisön hyvinvoinnista on koulun henkilökunnalla. Oppilashuollon palveluja ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuolto. Nämä asiantuntijat toimivat yhteistyössä sekä yksilöiden että yhteisön kanssa. Helsingissä opetustoimi

järjestää kuraattori- ja psykologipalvelut, joten työntekijät toimivat kouluissa ja ovat helposti asiakkaiden saavutettavissa.

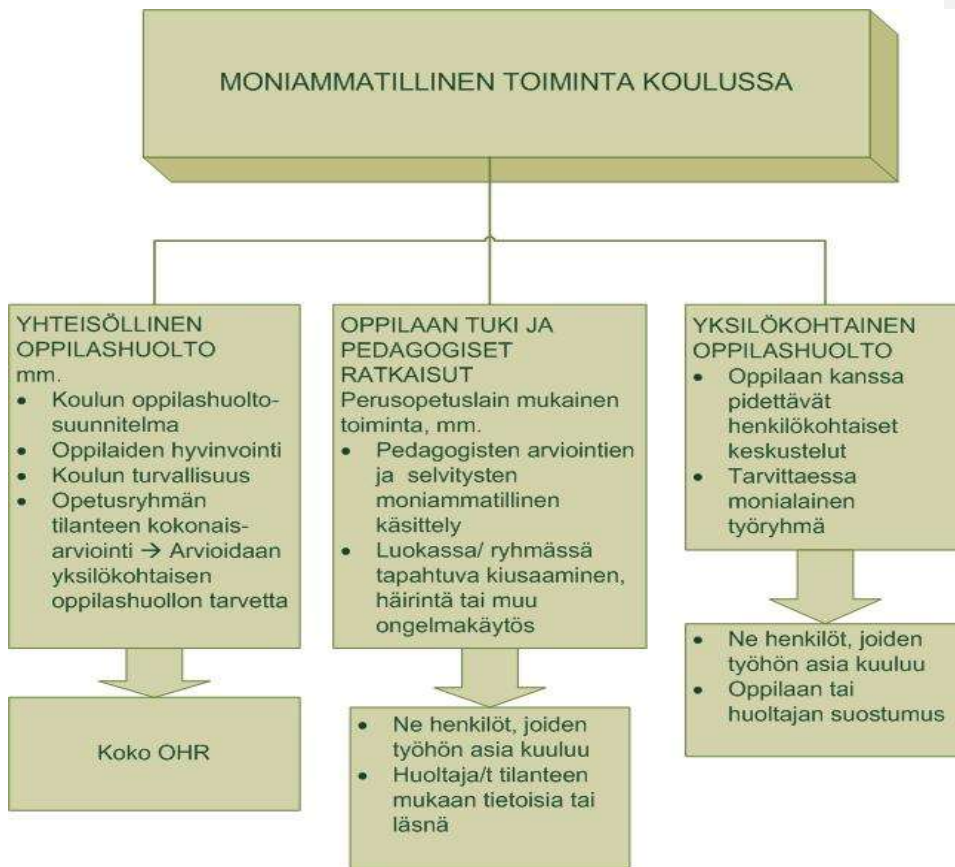
Oppilashuoltoa toteutetaan ja ratkaisuja etsitään yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon oppilaan ikä ja edellytykset. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös muiden toimijoiden kanssa.

Palvelut järjestetään lain edellyttämässä määräajassa.

Oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tieto käytettävissä olevasta oppilashuollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan oppilashuollon palveluja. Oppilaan ja huoltajan osallisuus oppilashuollossa, suunnitelmallinen yhteistyö ja oppilashuollosta tiedottaminen lisää oppilashuollon tuntemusta ja edesauttaa palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on oppilashuoltotyössä keskeinen työmenetelmä.

Oppilashuollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Eri koulutusasteiden vuorovaikutus on olennaista pohdittaessa oppilashuollon toimintaa kokonaisuutena. Yhtenäiset käytännöt tukevat eri kehitysvaiheissa oppilaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Oppilashuollon monialaisen yhteistyön rakenteita, muotoja ja toimintatapoja kehitetään koulu yhteisössä ja eri yhteistyötahojen kanssa. Oppilashuoltoa arvioidaan kaupungin ja koulujen tasolla.

Koulussa tehtävän oppilashuoltotyön monialaisuutta ja -ammattillisuutta voidaan kuvata oheisen kaavion avulla.

8.2 Yhteisöllinen oppilashuolto

Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään koulu yhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia. Tällöin voidaan arvioida myös yksittäisen luokan pedagogista tilannetta. Yksittäistä oppilasta koskevat asiat käsitellään yksilökohtaisessa oppilashuollossa. Lisäksi huolehditaan kouluympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä. Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä oppilashuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Oppilaiden osallisuuden edistäminen on opetuksen järjestäjän tehtävä. Oppilashuolto luo koulu yhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskelu ympäristöön. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Kouluissa pyritään tietoisesti oppilaiden ja henkilöstön turvallisuuden

tunteen lisäämiseen. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Koulun järjestyssäännöt lisäävät koulu yhteisön turvallisuutta, viihtyisyyttä ja sisäistä järjestystä. Koulussa laaditaan suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.

Koulurakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen on osa ympäristön terveellisyttä ja turvallisuutta. Eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita noudatetaan. Varmistetaan, että oppilaan oppimisympäristö työelämään tutustumisen aikana on turvallinen. Koulu ympäristön terveellisyttä ja turvallisuutta sekä koulu yhteisön hyvinvointia edistetään ja seurataan jatkuvasti. Opetusvirasto luo järjestelmän, jonka avulla ko. asiat voidaan tarkastaa kolmen vuoden välein. Turvallisuutta edistävät toimintatavat koskevat myös koulukuljetuksia, tapaturmien ennaltaehkäisyä ja tietoturvallisuutta.

8.3 Yksilökohtainen oppilashuolto

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista työskentelyä, oppilalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja sekä oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja. Kouluterveydenhuollossa toteutettavat laajat terveystarkastukset sekä muut määräaikaistarkastukset ovat osa yksilökohtaista oppilashuoltoa. Yksilökohtaisesta oppilashuollosta saatavat yhteenvedot tuottavat tietoa myös yhteisöllisen oppilashuollon toteuttamiseen.

Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ehkäisy on tärkeää. Oppilashuollon tuen suunnittelussa ja koulutyössä otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet. Oppilaan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet ovat tärkeitä. Oppilaan ikä, kehitystaso ja muut henkilökohtaiset edellytykset otetaan huomioon. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Oppilaan on tultava kuulluksi. Tätä edistää, että hän kokee tilanteen kiireettömänä. Oppilashuoltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Asian käsittely oppilaan tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuvat oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja tai oppilaan läheisiä. Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa oppilaan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta. Tehostettuun ja erityiseen tukeen liittyvää moniammatillista työtä on kuvattu tarkemmin kappaleessa 3.

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä. Kertomukseen kirjataan seuraavat asiat:

- yksittäisen oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot,
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa,
- kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa,

- asian aihe ja vireille panija,
- oppilaan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset,
- toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet,
- tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma sekä
- toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot.

Jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, on asiakirjaan kirjattava kenelle, mitä ja mistä syystä tietoja on luovutettu.

Oppilashuoltokertomukset sekä muut oppilashuollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat tallennetaan oppilashuoltorekisteriin. Opetusvirasto vastaa henkilötietojen käsittelyyn liittyvästä ohjeistuksesta ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Oppilashuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä oppilasta tai muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä.

Kouluterveydenhuollon henkilöstö ja psykologit kirjaavat yksilökohtaisen oppilashuoltotyön potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Vastaavasti oppilashuollon kuraattorit kirjaavat asiakastiedot kuraattorin asiakaskertomukseen.

Oppilaan yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilashuollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Lisäksi heillä on oikeus saada ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle, rehtorille ja opetuksen järjestäjälle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot. Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön oppilaan tai muiden oppilaiden turvallisuuden varmistamiseksi.

Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista oppilaan sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon. Vaikka tiedon luovuttamiselle olisikin lain tarkoittama peruste, yhteistyön ja luottamuksen turvaamiseksi pyritään aina ensisijaisesti hankkimaan oppilaan tai huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen.

Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen järjestäjän opetukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on pyydettävä oppilaan tai tarvittaessa hänen huoltajansa suostumus siihen, että uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää oppilashuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia oppilashuollon jatkuvuuden kannalta. Sen sijaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä viipymättä toiselle opetuksen järjestäjälle tai lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.

8.4 Oppilashuoltosuunnitelmat

Helsingissä oppilashuollon suunnitelmien kokonaisuus muodostuu kolmesta suunnitelmasta, jotka yhdessä ohjaavat oppilashuollon suunnittelua ja toteutusta. Suunnitelmat valmistellaan monialaisessa yhteistyössä. Suunnitelmat ovat:

- Helsingin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan kirjattu oppilashuollon osuus,
- Helsingin opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta sekä
- koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut Helsingin lasten ja nuorten hyvinvointia ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon valmisteltaessa opetussuunnitelman oppilashuoltoa koskevaa osuutta sekä koulukohtaisia oppilashuoltosuunnitelmia.

Oppilashuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä koulun henkilöstön, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Oppilashuoltosuunnitelma voi olla myös kahden tai useamman koulun yhteinen. Opetusvirasto seuraa koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman toteuttamista. Oppilashuollon kokonaisuuden omavalvonta toteutetaan opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen yhteistyössä.

Suunnitelma tarkistetaan vuoden kuluessa siitä, kun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma hyväksytään kaupunginvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa.

Oppilashuoltosuunnitelmaa laadittaessa sovitaan menettelytavoista, joilla koulun henkilöstö, lapset ja huoltajat sekä tarvittavilta osin yhteistyötahot perehdytetään suunnitelmaan. Samalla sovitaan suunnitelmasta tiedottamisesta edellä mainituille. Koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laatimisesta annetaan kaupunkitasolla erilliset ohjeet.

LUKU 9 KIELEEN JA KULTTUURIIN LIITTYVIÄ ERITYISKYSYMYKSIÄ

Kieli- ja kulttuuritietoisuus luo pohjan erilaisuutta arvostavalle moninaisuudelle. Koulussa turvataan eri äidinkieliä puhuvien ja erilaisista kulttuuritaustoista tulevien toimiva ja oppimista tukeva kommunikointi. Kielitietoisessa koulussa jokainen opettaja on koulun kielen sekä oman oppiaineensa kielen opettaja.

Kaikkien oppilaiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä opetussuunnitelman perusteiden mukaisia kasvatusta- ja oppimistavoitteita. Oppilaan omaa kieli- ja kulttuuri-identiteettiä pyritään tukemaan oman katsomusaineen ja oman äidinkielen opetuksella. Lisäksi opetuksessa hyödynnetään oppilaiden, heidän huoltajiensa sekä yhteisöjensä kulttuuritietämystä. Tavoitteena on tukea monikielisyttä, sekä opettaa oppilaita arvostamaan moninaisuutta ja käymään kulttuurista dialogia.

Helsingin suomenkielisissä peruskouluissa opetuskieli on suomi ja eräissä ryhmissä viittomakieli. Opetuskielenä ja opetuksen tukena voidaan käyttää myös muita kieliä, kun se ei vaaranna asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Näin ollen oppilaille voidaan järjestää esimerkiksi omankielistä tukea eri oppiaineissa.

9.1. Saamelaiset ja saamenkieliset

Koulussa huomioidaan saamelaisten asema alkuperäiskansana ja tuetaan saamelaistaustaisen oppilaan mahdollisuutta omaksua saamelainen kulttuuriperintö ohjaamalla ja kannustamalla oppilasta saamen kielen opetukseen. Perusopetusta täydentävää saamen kielen opetusta järjestetään mahdollisuuksien mukaan ja opetuksessa huomioidaan eri saamen kielet sekä kielen sisältämä kulttuurinen tietous.

9.2. Romanit

Koulussa huomioidaan romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä sekä kasvatetaan tietoisuutta romanien historiasta ja kulttuurista. Koulussa tuetaan romanioppilaan identiteettikehitystä ja vahvistetaan romanien kieli- ja kulttuuriperinnön säilymistä yhteistyössä kotien kanssa. Romanikielen opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden ikä ja romanikielen taito sekä hyödynnetään romanikielistä yhteisöä ja mediaa.

9.3 Viittomakieliset

Kuurojen ja viittomakielisten opetuksen erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielistä identiteettiä ja tietoisuutta omasta kulttuuristaan ja viittomakielisestä yhteisöstä. Opetuksessa hyödynnetään viittomakielistä yhteisöä ja mediaa. Viittomakielisen perusopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielen taitoa ja lisätä valmiuksia toimia erilaisissa ympäristöissä.

Viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksessa oppilaat vahvistavat valmiuksiaan vuorovaikutukseen viittomakielellä osana oman elämänsä hallintaa. Vuorovaikutustaitojen kehittyessä he saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä viittomakielisen kommunikaation merkityksestä itselle ja viittomakieliselle yhteisölle.

Helsingissä viittomakielistä opetusta järjestetään pääsääntöisesti erillisissä ryhmissä viittomakielisille ja puhuttua kieltä käyttäville oppilaille ja huonokuuloisille oppilaille. Oppilaiden opiskelua muun opetuksen yhteydessä tuetaan oppilaan edellytysten mukaan. Tarvittaessa käytetään tulkintapalvelua. Viittomakielisille kuuleville järjestetään viittomakielen opetusta oman äidinkielen opetuksena. Helsingissä järjestetään myös viittomakielen opetusta B-kielen oppimäärän mukaan.

9.4. Muut monikieliset oppilaat

Tavoitteena on tukea oppilasta kohti hänelle asetettuja oppimistavoitteita, monikielisyyttä sekä oppilaan identiteetin ja itsetunnon kehittymistä. Kaikessa opetuksessa otetaan huomioon oppilaan tausta ja lähtökohdat, aikaisempi kouluhistoria, äidinkieli ja kulttuuri sekä maassaoloaika.

Monikielisiä oppilaita rohkaistaan käyttämään omaa kieltään oman oppimisensa tukena sekä koulun toiminnassa. Oman äidinkielen oppiminen ja käyttö tukevat eri oppiaineiden sisällön omaksumista sekä akateemista monikielisyyttä. Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Oppilaille tarjotaan oman äidinkielen opetusta useissa eri kielissä.

Suomi äidinkielenä ja kirjallisuuden oppimäärän sijaan maahanmuuttajalle opetetaan joko kokonaan tai osin suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti, jos oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita yhdellä tai usealla kielitaidon osa-alueella. Mikäli oppilaalla on suomen kielen peruskielitaidossa puutteita, häntä tuetaan kaikissa oppiaineissa sekä oppimisen eri osa-alueilla hyvien oppimisvalmiuksien saavuttamiseksi.

Valmistavasta opetuksesta perusopetukseen siirtyvälle oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma yleiseen tukeen vähintään ensimmäiseksi vuodeksi. Oppimissuunnitelmassa kerrotaan oppilasta koskevista mahdollisista erityisjärjestelyistä, tuesta ja suomen kielen kehittämisestä. Oppimissuunnitelmaan asetetut realistiset, kannustavat tavoitteet sekä niiden toteutumisen arviointi auttavat oppilasta etenemään opinnoissaan. Tarvittaessa oppilaalle voidaan tehdä opinto-ohjelma, jonka mukaan oppilas voi tarvittaessa edetä vuosiluokkiin sitomattomasti.

Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa otetaan huomioon kehittyvä suomen kielen taito. Arvioinnissa käytetään monipuolisia ja joustavia arviointitapoja. Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan kokonaistilanne, ja hän saa osoittaa osaamistaan monin eri tavoin.

LUKU 10 KAKSIKIELINEN OPETUS

Suomenkielisessä perusopetuksessa koulun opetuskieli on suomi. Opetusta voidaan antaa erillisessä opetusryhmässä pääosin tai kokonaan muulla kielellä. Tästä päättää opetuslautakunnan suomenkielinen jaosto.

Kaksikielisessä ja kielikylpyopetuksessa äidinkieltä ja kirjallisuutta opetetaan suomen kielellä vähintään seuraavasti:

- vuosiluokilla 1–2, yhteensä vähintään 4 vuosiviikkotuntia
- vuosiluokilla 3–6, yhteensä vähintään 16 vuosiviikkotuntia
- vuosiluokilla 7–9, yhteensä vähintään 9 vuosiviikkotuntia.

Kodin ja koulun yhteistyön turvaamiseksi huoltajille tarkoitettu tiedotus ja keskeiset asiakirjat ovat saatavina suomen lisäksi tarpeen mukaan myös koulun muulla tai muilla opetuskielillä.

OHJE KOULUKOHTAISALLE TYÖLLE:

- Koulu kuvaa ruotsin kielellä (kielikyppy) tai muulla kielellä (kaksikielinen opetus) annettavan opetuksen laajuuden. Tätä voidaan täsmentää esim. oppiaineiden osalta toimintasuunnitelmassa.
- Opetuksen laajuus:
- Varhainen täydellinen toisen kotimaisen kielen kielikylpy: Kielikylpykielellä annettavan opetuksen osuus varhaisessa täydellisessä kielikylvyssä on koko ohjelman ajan vähintään 50 % niin, että varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa kielikylpykielen osuus on lähes 100 %, vuosiluokilla 1–2 noin 90%, vuosiluokilla 3-4 noin 70% ja vuosiluokilla 5–9 keskimäärin 50%. Osuus lasketaan vuosiluokan koko tuntimäärästä.
- Laajamittainen vieraskielinen opetus/vieraalla kielellä kielikylvyn tapaan annettava opetus: Laajamittaisella kaksikielisellä opetuksella tarkoitetaan opetusta, jossa vähintään 25 % perusopetuksen koko oppimäärän opetuksesta järjestetään kohdekielellä. Osuus lasketaan

koko tuntimäärästä niillä vuosiluokilla, joilla laajamittaista kaksikielistä opetusta toteutetaan. Laajamittainen kaksikielinen opetus voi alkaa jo esiopetuksessa ja kestää koko perusopetuksen ajan tai vain osan siitä.

- Kielirikasteinen opetus: Kielirikasteisella opetuksella tarkoitetaan opetusta, jossa alle 25 % oppiaineiden sisällöstä opetetaan muulla kuin koulun opetuskielellä. Osuus lasketaan koko tuntimäärästä niillä vuosiluokilla, joilla kielirikasteista opetusta toteutetaan. Kielirikasteista opetusta voi olla jo esiopetuksessa, ja se voi kestää koko perusopetuksen ajan tai vain osan siitä.

10.1 Kaksikielisen opetuksen tavoitteet ja opetuksen järjestämisen lähtökohtia

Kaksikielisen opetuksen tavoitteena on saavuttaa hyvä ja monipuolinen kielitaito sekä koulun opetuskielessä että kohdekielessä. Kaksikielisen opetuksen pitkän tähtäimen tavoitteena on perustan luominen elinikäiselle kielten oppimiselle sekä kielten ja kulttuurien moninaisuuden arvostamiselle. Kaksikielisessä opetuksessa oppilaille tarjotaan autenttinen kielenkäyttöympäristö. Tavoitteeseen pyritään järjestämällä äidinkielen ja kirjallisuuden sekä kielikylpykielen/kohdekielen tuntien lisäksi eri oppiaineiden opetusta kummallakin kielellä ja hyödyntämällä molempia kieliä koulun arjessa myös opetuksen ulkopuolella. Helsingissä kielikylpy- ja kohdekieli on samalla oppilaan A1-kieli.

Kaikissa oppiaineissa tulee saavuttaa valtakunnallisen perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteet.

Kaksikielisessä opetuksessa painottuu luonnollinen viestintä ja vuorovaikutus, toiminnallisuus ja oppilaiden aktiivinen kielenkäyttö. Oppilaan mahdollisuuksia käyttää kieltä oppiainekohtaisesti sekä suomen kielessä että kielikylpykielessä/kohdekielessä tuetaan tietoisesti. Suomen kieli ja kielikylpykieli/kohdekieli muodostavat kokonaisuuden, ja molempien kielten oppimista tuetaan yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa. Kaksikielinen opetus heijastuu koko koulun toimintakulttuuriin.

OHJE KOULUKOHTAISALLE TYÖLLE

Koulu kuvaa:

- miten kielikylvyn / vieraskielisen opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa varmistetaan systemaattinen yhteistyö ja vuoropuhelu sekä eri oppiaineita opettavien opettajien että myös koulun muun henkilöstön kesken.
- miten siirtymävaihe luokanopetuksesta aineenopetukseen suunnitellaan ja toteutetaan opettajien/koulujen välisenä yhteistyönä? Miten kielikylpy/kaksikielisen opetuksen opetuksen asettamat erityisvaatimukset otetaan suunnitelmallisesti huomioon?
- miten kielikylpy/kaksikielisen opetuksen asettamat erityisvaatimukset otetaan huomioon kodin ja koulun välisessä yhteistyössä erityisesti nivelvaiheissa?
- Lisäksi kuvataan yhteistyö mahdollisten muiden sidosryhmien ja yhteistyötahojen kanssa (esim. päiväkodit).

Kielikylpykielen/kohdekielen opetus

Kielikylpykielen/kohdekielen opetuksessa kehitetään oppilaiden kielitaitoa monipuolisesti ja samalla ottaen huomioon eri oppiaineiden asettamat vaatimukset kielitaidolle. Oppiaineiden opetuksen muuttuessa käsitteellisemmäksi tarvitaan myös vaativamman asiatekstin tuottamis- ja ymmärtämistaitoja sekä taitoa keskustella vaativista aiheista.

Muiden oppiaineiden opetus kielikylpykielellä/kohdekielellä

Eri oppiaineiden opetus kielikylpykielellä/kohdekielellä edellyttää opettajalta kielitietoista ja kielipedagogista otetta sekä riittävää kielenhallintaa. Opetuksessa korostuu havainnollisuus ja konkreettisuus, oppilaskeskeiset työtavat ja vuorovaikutteisuus. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kielikylpykieltä/kohdekieltä eri oppiainesisältöjä opiskeltaessa. Tavoitteena on, että oppilaat ovat samanaikaisesti sekä kielen oppijoita että kielen käyttäjiä. Oppilaiden kielikylpykielen/kohdekielen tuottamista tuetaan opettajan ja muiden oppilaiden vertaistuellla.

Muiden oppiaineiden opetus suomen kielellä

Opetuksessa varmistetaan, että oppilaat hallitsevat käsitteet suomen kielellä sekä se, että tekstien ymmärtäminen ja tuottaminen kehittyvät ikäkauden mukaiselle tasolle myös eri oppiaineiden opetuksessa. Myös suomen kielellä annettavassa opetuksessa edellytetään opettajalta kielitietoista ja kielipedagogista otetta.

Seurannan ja arvioinnin erityispiirteet kaksikielisessä opetuksessa

Arvioinnin tehtävänä on antaa opettajalle, oppilaalle ja huoltajille monipuolisesti palautetta oppilaiden aineenhallinnan ja kielitaidon kehittymisestä suhteessa opetukselle määriteltyihin tavoitteisiin. Oppilaan kielitaidon kehittymistä molemmissa kielissä seurataan eri oppiaineissa sekä kaikkien opettajien yhteistyönä että oppilaiden itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin avulla.

Eri oppiaineiden arvioinnissa noudatetaan perusopetuksen yleisiä arviointiperusteita riippumatta siitä, millä kielellä niitä on opetettu. Arvioinnissa huomioidaan myös oppiainekohtaisen kielen kehittyminen koulun opetussuunnitelmassa määriteltyjen kielellisten tavoitteiden osalta.

Perusopetuksen päättöarvioinnissa kielikylpykielen tai kohdekielen tavoitteiden saavuttaminen arvioidaan A1-kielen päättöarvioinnin kriteereiden mukaisesti. Näin menetellään oppilaiden yhdenvertaisuuden turvaamiseksi toisen asteen opintoihin hakeuduttaessa. Mahdollisuuksien mukaan arviointi tehdään yhteistyössä eri oppiaineita opettavien opettajien kesken. Päättötodistuksen yhteydessä oppilaalle voidaan antaa liite kielikylpyyn tai muuhun kaksikieliseen opetukseen osallistumisesta.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki kaksikielisessä opetuksessa

Pedagogisissa arvioissa ja tukitoimissa huomioidaan kaksikielinen kielenkehitys ja pohditaan, millä kielellä ja millaista tukea voidaan antaa. Oppilaalla on oikeus saada ohjausta ja riittävää tukea oppimiseensa ja koulunkäyntiin heti, kun tarvetta ilmenee. Oppilaan tuen tarvetta seurataan säännöllisesti, ja tukea annetaan tarpeen mukaan. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki suunnitellaan yhteistyössä opettajien, oppilaan ja oppilaan huoltajien sekä oppilashuollon kesken.

OHJE KOULUKOHTAISALLE TYÖLLE

Koulu määrittää kielikylpykielille/kohdekielille asetettavat tavoitteet ja sisällöt.

- Tavoitteiden asettamisessa voidaan hyödyntää esimerkiksi Kielitaidon tasojen kuvausasteikkoa.
- Tavoitteita määriteltäessä otetaan huomioon oppilaiden kielitaidon monipuolinen kehittäminen ja eri oppiaineiden asettamat vaatimukset kielitaidolle.

10.1.1 Laajamittainen kaksikielinen opetus

Kotimaisten kielten varhainen täydellinen kielikylpy

Kotimaisten kielten varhaisella täydellä kielikylvyllä tarkoitetaan varhaisintaan kolmevuotiaana ja viimeistään esiopetuksesta alkavaa ja perusopetuksen loppuun kestävää ohjelmaa, jossa osa opetuksesta järjestetään suomen kielellä ja osa toisella kotimaisella kielellä. Ruotsin kielestä käytetään nimitystä kielikylpykieli. Kielikylpyopetus on tarkoitettu lapsille, jotka eivät puhu kyseistä kieltä äidinkielenään.

Kielikylpykielillä annettavan opetuksen osuus varhaisessa täydellisessä kielikylvyssä on koko ohjelman ajan vähintään 50 % niin, että varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa kielikylpykielen osuus on lähes 100 % , vuosiluokilla 1–2 noin 90%, vuosiluokilla 3–4 noin 70% ja vuosiluokilla 5–9 keskimäärin 50%. Osuus lasketaan vuosiluokan koko tuntimäärästä.

Kaikkia oppiaineita pyritään opettamaan perusopetuksen kestäessä sekä ruotsin että suomen kielellä, mutta ei molemmilla kielillä samanaikaisesti. Opettajat toimivat joko koulun opetuskielen, suomen tai kielikylpykielen, ruotsin, mukaisina kielellisinä malleina. Opettajalla on yksikielinen rooli kielikylpyryhmässä. Opetuskielen vaihtuessa vaihtuu siis myös opettaja. Opetusmateriaali on samankielistä kuin opetus. Tärkeää on, että oppilas saavuttaa riittävän kielitaidon eri oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Kielikylvyssä tuetaan kummankin opetuskäytössä olevan kotimaisen kielen avulla oppilaan kulttuuri-identiteetin syvenemistä. Kotimaisten kielten lisäksi tuetaan muiden kielten ja kulttuureiden kohtaamista ja vahvistetaan tällä tavoin oppilaan monikielistä ja kulttuurisesti monikerroksista identiteettiä myönteisellä tavalla.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja kielikylpykielessä on osittain yhteisiä tavoitteita ja sisältöjä. Äidinkielen ja kirjallisuuden sekä kielikylpykielen opetussuunnitelmat laaditaan opettajien yhteistyönä niin, että kaikki äidinkielen ja kirjallisuuden sisällöt tulevat katetuiksi ja tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen sekä kielikylpykielen opetuksen välillä on siirtovaikutusta varsinkin kun kielikylpykielen opetuksen tuntimäärä on suuri ja opetus aloitetaan varhain. Lukemaan ja kirjoittamaan opettaminen tapahtuu 1–2 luokilla ainoastaan kielikylpykielillä. Oppilaan kielikylpykielen kehityksen tukemiseksi opetus järjestetään niin, että oppilaat saavat sekä lukuaineissa että taito- ja taideaineissa riittävästi opetusta kielikylpykielillä. Siirtovaikutuksen suuruus vaihtelee sisältöaiheittain. Sisältöjen suunnittelussa voidaan hyödyntää äidinkielenomaisia tai maahanmuuttajille tarkoitettuja ruotsin kielen oppimääriä.

OHJE KOULUKOHTAISELLE TYÖLLE

Koulu kuvaa

- periaatteet, joiden mukaan valitaan kielikylpykielellä opiskeltavat oppiaineet ja sisällöt, täsmennetään tarvittaessa toimintasuunnitelmassa
- mitkä Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen sisältöalueet opetetaan koulun opetuskielellä ja mitkä kielikylpykielellä.
- mitkä ovat kielikylpykielellä opettavien oppiaineiden keskeiset kielelliset tavoitteet
- mitkä ovat kielikylpykielen ja tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain, voidaan kuvata tässä tai vuosiluokkakokonaisuuksien yhteydessä.

Muu laajamittainen kaksikielinen opetus

Muussa laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa käytetään suomen kielen lisäksi yhtä tai useampaa muuta kieltä. Muusta opetuksessa käytetystä kielestä käytetään nimitystä kohdekieli.

Laajamittaisella kaksikielisellä opetuksella tarkoitetaan opetusta, jossa vähintään 25 % perusopetuksen koko oppimäärän opetuksesta järjestetään kohdekielellä. Osuus lasketaan koko tuntimäärästä niillä vuosiluokilla, joilla laajamittaista kaksikielistä opetusta toteutetaan. Laajamittainen kaksikielinen opetus voi alkaa jo esiopetuksessa ja kestää koko perusopetuksen ajan tai vain osan siitä.

Laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa olevien oppilaiden kielitausta voi vaihdella suuresti. Joidenkin oppilaiden äidinkieli ei ole mikään opetuskielistä. Oppilaat, joiden äidinkieli on jokin muu kuin koulun opetuskieli, opiskelevat useimmiten suomi toisena kielenä -oppimäärää. Näiden oppilaiden kielitaidon kehittymiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota, jos kohdekielisen opetuksen osuus koko opetuksesta on suuri.

Mikäli kohdekielisen opetuksen määrä on suuri, on huolehdittava siitä, että oppilaiden suomenkielinen / ruotsinkielinen käsitteiden hallinta sekä vaativan asiatekstin ymmärtäminen ja tuottaminen kehittyvät hyvälle tasolle myös eri oppiaineiden opetuksessa.

Kaksikielinen opetus järjestetään siten, että kaikki oppilaat voivat saavuttaa perusopetuksen aikana jatko-opintokelpoisuuden toisen asteen opetukseen.

Kouluissa, joissa opetusta järjestetään kahdella tai useammalla kielellä, on mahdollisuuksia tuoda kieliä ja kulttuureita esiin koulun arjessa, kehittää kulttuurien kohtaamistaitoja ja ruokkia monikielisyttä.

OHJE KOULUKOHTAISALLE TYÖLLE

Koulu kuvaa

- periaatteet, joiden mukaan valitaan kohdekielellä opiskeltavat oppiaineet ja sisällöt. Voidaan täsmentää tarvittaessa toimintasuunnitelmassa.
- mitkä ovat kohdekielellä opettavien oppiaineiden keskeiset kielelliset tavoitteet.
- mitkä ovat kohdekielen ja tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain, voidaan kuvata tässä tai vuosiluokkakokonaisuuksien yhteydessä.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa varmistetaan se, että oppilas saa riittävät toimintavalmiudet suomalaisessa yhteiskunnassa.

10.1.2 Suppeampi kaksikielinen opetus

Kielirikasteinen opetus

Kielirikasteisella opetuksella tarkoitetaan opetusta, jossa alle 25 % oppiaineiden sisällöstä opetetaan muulla kuin koulun opetuskielellä. Osuus lasketaan koko tuntimäärästä niillä vuosiluokilla, joilla kielirikasteista opetusta toteutetaan. Kielirikasteista opetusta voi olla jo esiopetuksessa, ja se voi kestää koko perusopetuksen ajan tai vain osan siitä.

Kielirikasteisen opetuksen tavoitteet eri oppiaineiden opetuksen ja oppimistulosten osalta ovat perusopetuksen päättyessä samat kuin sellaisessa perusopetuksessa, joka ei ole kielirikasteista. Kielirikasteinen opetus kannustaa ja aktivoi oppilaita kohdekielen käyttöön varsinaisten kielen tuntien lisäksi. Kielelliset tavoitteet suhteutetaan kielirikasteisen opetuksen määrään.

OHJE KOULUKOHTAISALLE TYÖLLE

Koulu kuvaa

- periaatteet, joiden mukaan valitaan kohdekielellä/kielikylypykielellä opiskeltavat oppiaineet ja sisällöt. Tätä voidaan tarkentaa koulun toimintasuunnitelmassa.
- mitkä ovat kielikylypykielellä/kohdekielellä opetettavien oppiaineiden keskeiset kielelliset tavoitteet.
- mitkä ovat kielikylypykielen/kohdekielen ja tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain, voidaan kuvata tässä tai vuosiluokkakokonaisuuksien yhteydessä.

LUKU 11 VALINNAISET OPINNOT

Perusopetuksen valinnaisten opintojen yhteisenä tehtävänä on syventää oppimista, laajentaa opintoja ja vahvistaa jatko-opintovalmiuksia. Valinnaiset opinnot tarjoavat oppilaille mahdollisuuden kehittää osaamistaan kiinnostuksensa suunnassa. Valinnaisuus tukee opiskelumotivaatiota ja kartuttaa valintojen tekemisen taitoja.

11.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

Valtioneuvoston asetuksessa vuosiluokille 1–6 ja vuosiluokille 7–9 osoitetaan kullekin taide- ja taitoaineelle (musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta, kotitalous) kaikille yhteisen opetuksen vähimmäistuntimäärä. Lisäksi näiden oppiaineiden opetukseen osoitetaan 1–6 vuosiluokille yhteensä kuusi vuosiviikkotuntia ja vuosiluokille 7–9 yhteensä viisi vuosiviikkotuntia, joista tuntijaossa käytetään nimeä taide- ja taitoaineiden valinnaiset. Valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden opetusta ja ne myös arvioidaan osana tätä opetusta.

Taide- ja taitoaineiden valinnaisiin osoitetut vuosiviikkotunnit voidaan jakaa musiikin, kuvataiteen, käsityön, liikunnan ja kotitalouden kesken tai osa niistä voidaan osoittaa oppilaiden valittaviksi taide- ja taitoaineiden opinnoiksi, jotka syventävät oppilaan osaamista. Valinnaisia tunteja voidaan käyttää taito- ja taideaineiden painotetun opetuksen järjestämiseen. Opetuslautakunnan suomenkielinen jaosto päättää erikseen sellaisesta painotetusta opetuksesta, joka vaikuttaa oppilaaksiottoon.

Luokilla 1.- 6. Vattuniemen ala-asteen koulussa puolet (3vvt) taito- ja taideaineiden valinnaisista opinnoista suunnataan käsityön opetukseen, sillä koulussa on hyvät muotoilun ja teknologian toimintamahdollisuudet. Käsitöitä on näin ollen luokilla 4.-6. kaksi tuntia viikossa. Loput 3vvt taito- ja taideaineen valinnaisia sekä valinnaiset opinnot muodostavat valinnaistarjottimen, joka toteutetaan oppilaan valintana. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään taide- ja taitopainotteisilla oppitunneilla mahdollisuuksien mukaan.

4.-6. luokkalaiset valitsevat yhden lyhyen valinnaisaineen syyslukukaudeksi ja toisen lyhyen valinnaisaineen kevätlukukaudeksi.

Valinta tehdään seuraavien syventävien taito- ja taideaineiden välillä:

- Kuvataide --> voidaan toteuttaa osin yhteisenä kokonaisuutena käsityön kanssa
- Käsityö --> voidaan toteuttaa osin yhteisenä kokonaisuutena kuvataiteen kanssa
- Liikunta
- Musiikki
- Draama
- Luonnontieteet

Taito- ja taideaineissa valinnaiset oppiaineet sisällytetään kyseisen oppiaineen arviointiin, johon se voi vaikuttaa korottavasti. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet arvioidaan sanallisesti hyväksyty- merkinnällä.

OHJE KOULUKOHTAISALLE TYÖLLE

- Koulu kuvaa, miten taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit käytetään.
- Koulukohtaisessa tuntijaossa määritellään ne valinnaiset tunnit, jotka osoitetaan suoraan eri taito- ja taideaineiden kesken.
- Mikäli koulu päättää tuntien jakamisesta eri taide- ja taitoaineiden kesken, laaditaan ko. vuosiluokan opetussuunnitelma kunkin taide- ja taitoaineen osalta ottaen huomioon ko. oppiaineen koulukohtainen kokonaistuntimäärä ja opetussuunnitelman perusteissa määritelty oppiaineen rakenne.

- Mikäli taito- ja taideaineiden valinnastunteja osoitetaan oppilaan valittavaksi, koulu kuvaa ne periaatteet, joiden mukaan valinta tehdään sekä aineet tai oppiainekokonaisuudet, joita oppilas voi valita.
- Mikäli koulu päättää, että kaikkien tai joidenkin valinnaisten tuntien käyttö perustuu oppilaan valintaan, laaditaan valinnaisten tuntien muodostamille syventäville opinnoille oma suunnitelmansa, jossa määritellään opintojen nimi, laajuus, tavoitteet, sisällöt, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät mahdolliset erityispiirteet sekä vuosiluokat, joilla valinnasta ainetta tarjotaan. Tämä kirjoitetaan ko. vuosiluokkakokonaisuuteen yhteisten oppiaineiden osuuden jälkeen.
- Koulu kuvaa myös sen, jos valinnaisia aineita käytetään jonkin taito- tai taideaineen painotuksen toteuttamiseen.

11.2 Valinnaiset aineet

Valinnaisten aineiden tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaan osaamista oppilaan valinnan mukaisesti. Valinnaisaineita opetetaan vuosiluokilla 3–6 yhteensä vähintään kolme vuosiviikkotuntia ja vuosiluokilla 7–9 yhteensä vähintään kuusi vuosiviikkotuntia.

Valinnaisena aineena voidaan tarjota perusopetuksen yhteisten aineiden syventäviä ja soveltavia opintoja tai useasta aineesta muodostettuja ilmiöpohjaisia oppiainekokonaisuuksia. Valinnaiset aineet edistävät perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Syventävät valinnaiset aineet syventävät ja/tai laajentavat yhteisten oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä. Soveltavat valinnaiset aineet voivat sisältää aineksia useasta eri oppiaineesta tai laaja-alaisesta osaamisesta. Soveltavilla valinnaisilla aineilla voidaan edistää oppiaineiden yhteistyötä.

A2- ja B2-kielen opetus voidaan toteuttaa osin tai kokonaan valinnaisilla tunneilla. Valinnaisia tunteja voidaan käyttää myös painotetun opetuksen järjestämiseen. Opetuslautakunnan suomenkielinen jaosto päättää erikseen sellaisesta painotetusta opetuksesta, joka vaikuttaa oppilaaksiottoon.

[4.-6. luokilla 3vvt taito- ja taideaineen valinnaisia sekä 3vvt valinnaiset opinnot muodostavat valinnastarjottimen, joka toteutetaan oppilaan valintana 2h/vko. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään taide- ja taitopainotteisilla oppitunneilla mahdollisuuksien mukaan.](#)

[4.-6. luokkalaiset valitsevat yhden lyhyen valinnaisaineen syyslukukaudeksi ja toisen lyhyen valinnaisaineen kevätlukukaudeksi.](#)

[Valinta tehdään seuraavien syventävien taito- ja taideaineiden välillä:](#)

- [Kuvataide --> voidaan toteuttaa osin yhteisenä kokonaisuutena käsityön kanssa](#)

- Käsityö --> voidaan toteuttaa osin yhteisenä kokonaisuutena kuvataiteen kanssa
- Liikunta
- Musiikki
- Draama
- Luonnontieteet

Taito- ja taideaineissa valinnaiset oppiaineet sisällytetään kyseisen oppiaineen arviointiin, johon se voi vaikuttaa korottavasti. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet arvioidaan sanallisesti hyväksyty- merkinnällä.

OHJE KOULUKOHTAISALLE TYÖLLE

Koulu kuvaa

- mitkä ovat oppilaille tarjottavat valinnaiset aineet ja periaatteet siitä, miten valinnaisuus toteutetaan.
- periaatteet, miten valinnaisia aineita käytetään koulun painotuksen toteuttamiseen.
- mikä on kunkin valinnaisen aineen nimi ja laajuus sekä vuosiluokat, joilla kutakin valinnaista ainetta tarjotaan
- miten vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokittain (tehdään tuntijaossa).
- mitkä ovat kunkin valinnaisen aineen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain sekä oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet.

11.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

Vapaaehtoisen A-kielen (A2-kieli) laajuus on vähintään 12 vuosiviikkotuntia ja valinnaisen B-kielen (B2-kieli) laajuus on vähintään neljä vuosiviikkotuntia. Opetuksen järjestämiseen voidaan käyttää valinnaisiin aineisiin varattuja vuosiviikkotunteja sekä perusopetuksen vähimmäistuntimäärän ylittäviä vuosiviikkotunteja. Mikäli A2-kieli on toinen kotimainen kieli, käytetään sen opetuksen järjestämiseen B1-kielelle varatut vuosiviikkotunnit. Näin tehdään myös, jos A-kieli on toinen kotimainen kieli ja oppilaan kieliohjelmaan kuuluu myös vapaaehtoinen A-kieli.

Vapaaehtoisen A-kielen tavoitteet ja päättöarvioinnin kriteerit ovat samat kuin kaikille yhteisessä A-kielessä.

A2-kieleksi Vattuniemen ala-asteen koulussa on mahdollista valita espanja, englantia, saksa tai ranska. Opetus toteutuu oppilaan minimituntimäärän päälle.

OHJE KOULUKOHTAISALLE TYÖLLE

- Vapaaehtoisten ja valinnaisten kielten tuntijako määritellään koulun tuntijaossa.
- Koulu kuvaa tarvittaessa tässä A2- ja B2-kielen toteuttamisen periaatteet.
- Käytetäänkö opetukseen valinnaisia tunteja vai opetetaanko minimituntimäärän ulkopuolella.